

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра фінансово-економічної безпеки

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
З ДИСЦИПЛІНИ:
Державна система правової охорони
інтелектуальної власності

Тернопіль
2012

Затверджено рішенням кафедри фінансово-економічної безпеки
Юридичного факультету ТНЕУ
(протокол № 4 від 16 травня 2012 р.)

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Юридичного факультету ТНЕУ
(протокол № 8 від 28 травня 2012 р.)

Державна система правової охорони інтелектуальної власності /
Уклад.: Н.Б. Москалюк. - Тернопіль, 2012. – 110 с.

Укладач: **Москалюк Надія Богданівна** – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри фінансово-економічної безпеки юридичного факультету ТНЕУ.

Рецензенти: **Багрій Т.Я.** – суддя Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області.

Слома В.М. – к.ю.н., доцент, завідувач кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету.

Відповідальний за випуск: Мартинюк В.П., д.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри фінансово-економічної безпеки юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

© Москалюк Н.Б., 2012

ЗМІСТ

Тема 1. Механізм державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності. Поняття та структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності. 7

Поняття та структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Становлення та еволюція вітчизняних органів державного управління у сфері інтелектуальної власності. Зарубіжний досвід державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.

Тема 2. Система законодавства України про інтелектуальну власність 22

Питання інтелектуальної власності в Конституції України, в ЦК України та ГК України. Законодавство про авторське право і суміжні права. Законодавство про промислову власність. Інформаційне законодавство. Законодавство про засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції. Міжнародні договори як частина національного законодавства України у сфері інтелектуальної власності.

Тема 3. Система органів державного управління у сфері інтелектуальної власності 35

Установча і законодавча функції Верховної Ради в контексті державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності. Роль Президента України як суб'єкта державного управління у сфері інтелектуальної власності. Кабінет Міністрів України як суб'єкт державного управління у сфері інтелектуальної власності. Еволюція уповноважених центральних органів виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та інші міністерства і відомства як суб'єкти державного управління у сфері інтелектуальної власності.

Тема 4. Компетенція Державної служби інтелектуальної власності України як урядового органу державного управління 46

Узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції. Організація в установленому порядку експертизи об'єктів права інтелектуальної власності, видання патентів (свідоцтв) на об'єкти права інтелектуальної власності. Здійснення державної реєстрації та ведення обліку об'єктів права інтелектуальної власності, проведення реєстрації договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України, ліцензійних договорів. Визначення уповноважених закладів експертизи та доручення ї проведення експертизи заявок. Ведення державних реєстрів об'єктів права інтелектуальної власності. Організація проведення перевірок суб'єктів господарювання на предмет дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності. Здійснення міжнародного співробітництва у сфері правової охорони

інтелектуальної власності і представлення інтересів України з питань охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності у міжнародних організаціях відповідно до законодавства. Організація інформаційної та видавничої діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Організація роботи з підготовки та перепідготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності. Здійснення атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Вивчення, узагальнення та аналіз досвіду зарубіжних країн, а також практики застосування законодавства України у сфері інтелектуальної власності, розробка та внесення пропозицій щодо вдосконалення та гармонізації норм законодавства України з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є або має намір бути Україна. Забезпечення обліку організацій колективного управління, визначення уповноважених організацій колективного управління, здійснення аналізу їх діяльності, знімання з обліку організації колективного управління, виключення з реєстрів організації колективного управління та уповноважені організації колективного управління, ануляція відповідних свідоцтв. Запровадження заходів щодо розвитку системи збору та розподілу винагороди за використання об'єктів права інтелектуальної власності та суміжних прав. Запровадження заходів, пов'язаних із забезпеченням відтворювачів, імпортерів та експортерів примірників, що містять об'єкти права інтелектуальної власності і суміжних прав, контрольними марками та веденням Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок. Ліцензування виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць. Забезпечення присвоєння та визнання спеціальних ідентифікаційних кодів, нанесених на диски та (або) матриці, що експортуються, або матриці, що імпортується. Видання документів для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України. Погодження видачі державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування аудіовізуальної продукції щодо дотримання авторського права і суміжних прав. Запровадження заходів з легалізації комп'ютерних програм та правомірного їх використання.

Тема 5. Функції і повноваження організацій колективного управління майновими правами авторів **52**

Поняття і становлення колективного управління та його роль у здійсненні авторського права і суміжних прав. Основні сфери і типові форми колективного управління авторським правом суміжними правами. Діяльність організацій колективного управління правами в Україні.

Тема 6. Функції і повноваження державного підприємства “Український інститут промислової власності” **63**

Створення та компетенція державного підприємства “Український інститут промислової власності”. Державне підприємство “Український інститут промислової власності” як заклад експертизи. Проведення ДП “ІПВ”

формальної експертизи, експертизи на локальну новизну, кваліфікаційної експертизи. Висновки, повідомлення та запити ДП “ІПВ”.

Тема 7. Функції і повноваження державного підприємства “Інтелзахист”. Роль Апеляційної палати в системі захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності. **73**

Створення державного підприємства “Інтелзахист” і включення його до сфери управління Державного департаменту інтелектуальної власності.. Компетенція державного підприємства “Інтелзахист” Завдання Апеляційної палати. Основні засади розгляду заперечення Апеляційною палатою. Рішення Апеляційної палати. Перегляд рішення за протестом . Оскарження рішення Апеляційної палати.

Тема 8. Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) **93**

Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) відповідно до законодавства України. Вимоги до кандидатів у представники у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Права представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Обов’язки представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Професійне самоврядування представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Тема 9. Участь України в міжнародній співпраці у сфері інтелектуальної власності **98**

Основні завдання і напрями міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності та його значення для економічного і соціально-культурного розвитку України. Участь України в діяльності регіональних організацій з питань охорони інтелектуальної власності. Двостороннє співробітництво України у сфері інтелектуальної власності. Участь неурядових громадських організацій України в міжнародному співробітництві у сфері інтелектуальної власності.

Рекомендовані джерела

105

Тема 1. Механізм державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності. Поняття та структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Український та зарубіжний досвід державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності

- 1.1. Механізм державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.
- 1.2. Поняття та структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності.
- 1.3. Становлення та еволюція вітчизняних органів державного управління у сфері інтелектуальної власності.
- 1.4. Системи органів державного управління у сфері інтелектуальної власності провідних зарубіжних країн (на прикладі США, ФРН, Великобританії, Росії, Франції, Польщі).

Життя кожної цивілізованої держави на сьогоднішній день вже не можливо уявити без надійних гарантій щодо набуття, здійснення та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Вказані надійні гарантії включають відповідні елементи законодавчої, виконавчої та судової влади.

Механізм державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності можна представити через обов'язкову наявність двох складових: законодавчу базу щодо охорони інтелектуальної власності, а також систему державних органів управління інтелектуальною власністю.

Законодавство України, як перша складова механізму державно-правового регулювання, можна охарактеризувати як доволі розгалужене. Воно охоплює практично всі загальновідомі об'єкти права інтелектуальної власності та забезпечує здійснення і захист прав на них.

Характеризуючи законодавче забезпечення державної системи правової охорони інтелектуальної власності, в залежності від юридичної сили правових актів, його можна представити наступним чином:

1. Конституційний рівень
2. Рівень законів
3. Рівень підзаконних актів
4. Міжнародні договори, що ратифіковані Верховною Радою України.

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності регулюються окремими положеннями Конституції України, нормами Цивільного, Кримінального, Кримінально-процесуального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення. В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності, а також більше ста підзаконних актів.

Конституція України, як основний закон держави надає інтелектуальній діяльності та інтелектуальній власності доволі вагоме місце. Варто зазначити, що на сьогоднішній день доволі небагато конституційних законів, котрі надають таке важливе місце інтелектуальній власності. І, за оцінками

міжнародної спільноти, конституційно-правове регулювання інтелектуальної власності в Україні абсолютно відповідає найкращим міжнародним стандартам.

Наведемо лише деякі норми конституційно-правового регулювання, які безпосередньо регламентують положення щодо інтелектуальної власності:

- Держава забезпечує вільний і всебічний розвиток особистості;
- Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання;
- Конституція України надає кожному, хто проживає в її межах, право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності;
- Також кожному держава гарантує свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, а також захист авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності;
- Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може їх використовувати або поширювати без згоди особи, що має право на зазначені результати, за винятками, встановленими законом.

З 1 січня 2004 р. набули чинності Цивільний та Господарський кодекси України, над розробкою яких активно працювали фахівці органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності (зокрема, Державної служби інтелектуальної власності України).

Найбільш визначальне значення для нас має Цивільний кодекс України, що містить окрему книгу четверту «Право інтелектуальної власності». У ній визначено поняття права інтелектуальної власності, співвідношення права інтелектуальної власності та права власності, об'єкти й суб'єкти права інтелектуальної власності, особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності, наслідки порушення та захист права інтелектуальної власності. Послідовно розглянуто права на окремі об'єкти права інтелектуальної власності й визначено правила розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Новелою Цивільного кодексу України є те, що у ньому подаються нові норми, пов'язані з майновими та немайновими правами інтелектуальної власності, регулюються правовідносини, що виникають при створенні об'єктів інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудового договору та на замовлення [1, с.3]. Цивільний кодекс став консолідуючою основою для всіх нормативно-правових актів щодо охорони інтелектуальної власності в Україні [1, с.7]. Також кодекс став першим законодавчим актом в Україні, що визначив режим правової охорони комерційного (фірмового) найменування.

Господарський кодекс України обмежує монополізм і захищає суб'єктів права інтелектуальної власності від недобросовісної конкуренції, а також встановлює правила використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності.

Як Цивільний, так і Господарський кодекси України містить нові для

нашої держави положення, які стосуються можливості застосування швидких та ефективних запобіжних заходів з метою попередження порушення прав інтелектуальної власності чи збереження доказів стосовно заявленого порушення.

Кодекс України про адміністративні правопорушення розглядає порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 51-2), недобросовісну конкуренцію (ст. 164-3), незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних (ст. 164-9), порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт та імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт та імпорт обладнання чи сировини для їх виготовлення (ст. 164-13).

Кримінальний кодекс України визначає порушення авторського та суміжних прав (ст. 176), порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177), незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229), незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю (ст. 231), розголошення комерційної таємниці (ст. 232). Згідно з кримінальним кодексом порушники прав інтелектуальної власності караються штрафом до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до шести років з конфіскацією відповідної продукції та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для виготовлення (ст. 177 ч. 2).

Митний кодекс України містить норми, що регулюють переміщення через митний кордон України товарів або предметів, виготовлених з порушенням прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ст. 116-1), порядок митного контролю та митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності тощо.

У зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу у 2003 році проводився комплекс робіт, спрямованих на приведення спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності до вимог Цивільного кодексу.

До спеціального законодавства України щодо охорони інтелектуальної власності відносяться зокрема:

Закон України „Про авторське право і суміжні права”;

Закон України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”;

Закон України „Про охорону прав на промислові зразки”;

Закон України „Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”;

Закон України „Про охорону прав на зазначення походження товарів”;

Закон України „Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем”;

Закон України „Про охорону прав на сорти рослин”;

Закон України „Про племінну справу у тваринництві”;

Закон України „Про інформацію”;

Закон України „Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм”.

Також у систему законодавства щодо правової охорони інтелектуальної власності входять підзаконні акти — постанови Кабінету Міністрів України, укази та розпорядження Президента України тощо.

Міжнародне законодавство є частиною національного законодавства у випадку, коли воно ратифіковане Верховною Радою України. У випадку різного правового регулювання суспільних відносин національним законодавством та міжнародним, перевага за нормами Конституції України надається міжнародному законодавству.

Україна є учасницею таких найважливіших міжнародних договорів у галузі авторського права і суміжних прав:

Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 р. (дата набуття чинності відносно України — 27 травня 1973 р. Підтверджена у грудні 1993 році);

Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (дата набуття чинності відносно України — 25 жовтня 1995 р.);

Женевської конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм (дата набуття чинності відносно України — 16 лютого 2000 р. Ратифікована в червні 1999 році);

Римської конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Закон України від 20 вересня 2001р. за №2730-111);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (Закон України від 20 вересня 2001 р. за № 2733-ПІ; Договір набув чинності 6 березня 2002 р.);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми (Закон України від 20 вересня 2001 р. за № 2732-111; Договір набув чинності 20 травня 2002 р.);

У галузі промислової власності Україна є учасницею таких міжнародних актів:

Паризької конвенції про охорону промислової власності. Прийнята на Дипломатичній конференції в Парижі у 1883 році і доповнена Мадридським протоколом у 1981 році (для України діє з 1991 року, а підтвердження було в серпні 1992 року);

Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків і Мадридський протокол до Мадридської угоди 1891 року. Для України діє з 1991 року. Підтверджена в серпні 1992 року (Мадридський протокол – 2000 р.) ратифікована в червні 2000 року.

Ніццької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків (Ніццька класифікація) 1957 року. Ратифікована Україною в червні 2000 року;

Міжнародної конвенції про охорону нових сортів рослин 1961 року. Ратифікована Україною з 1995 року;

Локарнської угоди про Міжнародну класифікацію промислових зразків (Локарнська класифікація) 1968 року. Україною поки що не ратифікована, але фактично застосовується.

Договіру про патентну кооперацію (РСТ) 1970 року. Україною ратифіковано з 1991 року і підтверджено у червні 1992 року.

Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури 1977 року. 1997 рік - рік приєднання до нього України.

Договору про закони щодо товарних знаків 1994 року. Україною ратифікований в жовтні 1995 року.

Договору про патентне право 2000 року. Ратифікований у жовтні 1995 року.

Загалом варто зазначити, що законодавство України про інтелектуальну власність надзвичайно молоде і його становлення продовжується одночасно з становленням державності та формуванням правової держави.

Другою складовою механізму державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності є система державних органів управління, які і реалізують приписи законодавства у життя.

Протягом останнього десятиріччя в Україні досить інтенсивно відбувалося становлення системи охорони інтелектуальної власності. Ця система охоплює інституційні (законодавчі, організаційні), економічні, політичні, гуманітарні (освітні, культурні, морально-психологічні) чинники та механізми, що перебувають у тісній взаємодії. Процес її становлення ще далекий від завершення. Водночас, можна констатувати, що основи законодавчого забезпечення діяльності системи вже закладені, і це створює простір для поступового розвитку інших її важливих компонентів.

Звертаючись до першоджерел утворення вказаної системи, варто зазначити, що після розпаду Радянського Союзу практично уся патентно-інформаційна база Держпатенту СРСР перейшла у власність Російської Федерації, а Україні при цьому дістались лише фрагменти державно-правової системи, які до того ж потребували зміни та вдосконалення. Подальший розвиток системи охорони інтелектуальної власності був пов'язаний із внутрішньою та зовнішньоекономічною політикою, що були вибрані Україною.

В процесі становлення й розвитку системи охорони інтелектуальної власності в Україні відбувався прогресуючий процес її внутрішньої диверсифікації та якісного вдосконалення — відповідно до швидких змін в об'єктах регулювання авторського права та промислової власності, формування структури законодавчого регулювання охорони інтелектуальної власності.

Система охорони інтелектуальної власності в Україні на сьогодні регулює: принаймні, 16 самостійних об'єктів авторського права в галузі науки, літератури та мистецтва; три види суміжних прав; дев'ять видів промислової власності; захист від недобросовісної конкуренції.

Разом з тим, формування цієї системи все ще не є завершеним і не включає, зокрема, такі важливі аспекти, як охорона раціоналізаторських пропозицій. Немає чітко сформованих правових норм охорони порід тварин, комерційної таємниці, ноу-хау, фольклору, народних художніх промислів і традиційних знань.

Останнім часом в Україні сформувалася досить розгалужена система органів, які прямо чи опосередковано забезпечують діяльність у сфері охорони інтелектуальної власності. У всіх гілках влади створена система державних органів, що відповідають за свою частину правової охорони результатів інтелектуальної власності.

Так, у структурі Верховної Ради України, у складі Комітету з питань науки і освіти створений **підкомітет з питань інтелектуальної власності та інноваційної діяльності**. Основою діяльності вказаного підкомітету є звичайно законодавча діяльність, тобто внесення законопроектів на розгляд Верховної Ради України.

Судова гілка влади у багатьох економічно розвинутих державах містить такий елемент як спеціалізований патентний суд. Україна поки що не має такого роду спеціалізованого суду, і на та є ряд причин. Та, поряд із тим, варто констатувати, що був знайдений доволі хороший компроміс патентному суду – спеціалізація суддів.

Так, у 2001 році створена **спеціалізована колегія суддів Вищого господарського суду України** з розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності. Подібні колегії також створені у складі господарських судів Автономної республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та Апеляційних господарських судів.

Таким чином, запроваджена відповідна спеціалізація суддів господарських судів щодо судового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

На колегію суддів Вищого господарського суду України з розгляду справ даної категорії, крім основного призначення — розгляду справ, покладено додатково такі завдання: взаємодія з державними і недержавними структурами, що займаються питаннями інтелектуальної власності, надання методичної допомоги господарським судам у створенні і роботі спеціалізованих колегій, аналіз динаміки зростання кількості справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, узагальнення практики застосування законодавства з питань названої власності та аналіз розгляду судових справ, пов'язаних із захистом прав такої власності, підготовка пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства з питань охорони прав інтелектуальної власності, організація навчання та підвищення кваліфікації суддів за такою спеціалізацією, проведення їх стажування, вивчення практики розгляду справ цієї категорії у межах європейського та міжнародного права.

Запровадження вказаної спеціалізації дало можливість поглибити знання суддівського корпусу в сфері застосування законодавства при вирішенні справ, пов'язаних із захистом об'єктів інтелектуальної власності, посприяло підвищенню його професійного рівня. Для практичної реалізації ідеї спеціалізації було вирішено питання щодо організації навчання та підготовки суддів за такою спеціалізацією, проведення їх стажування, обмін досвідом як в межах країн ближнього, так і далекого зарубіжжя.

Система виконавчих органів охоплює такі установи:

— **Державна служба інтелектуальної власності України**, що стала правонаступником **Державного департаменту інтелектуальної власності**. Її основними завданнями є: участь у забезпеченні реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, прогнозування та визначення перспектив і напрямів розвитку у сфері інтелектуальної власності; розроблення нормативно-правової бази функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності; організаційного забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

До складу Державної служби інтелектуальної власності України входять: — Державне підприємство **«Український інститут промислової власності»** (Укрпатент). Воно є основою інфраструктури охорони промислової власності в Україні; здійснює такі функції: приймання заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності; проведення експертизи цих заявок на відповідність їх умовам надання правової охорони; забезпечення державної реєстрації об'єктів промислової власності, зміни їх правового статусу та офіційної публікації відповідних відомостей; здійснення державної реєстрації договорів про передачу права власності на об'єкти промислової власності, що охороняються в Україні, та договорів про видачу дозволу (ліцензій, ліцензійних договорів) на їх використання; інформаційне забезпечення функціонування державної системи охорони промислової власності; забезпечення фізичних та юридичних осіб інформацією про об'єкти промислової власності; формування фондів національної патентної документації в органах державної системи науково-технічної інформації України та ін.

Діяльність «Українського інституту промислової власності» регламентується його статутом, який був прийнятий у 2000 році.

Українському інституту промислової власності підпорядковано: **Науково-дослідний центр патентної експертизи**, який проводить патентну експертизу пропозицій, які заявлені та **патентна бібліотека**, що поповнює фонди описів до винаходів у всьому світі та на базі якої проводиться державна експертиза.

Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг створений у 2001 р в м Києві з метою сприяння інноваційній активності та надання допомоги учасникам інноваційного процесу у вирішенні питань, що стосуються сфери промислової власності. У Центрі виконуються роботи на замовлення, надаються консультації та інші види послуг, включаючи складання комплекту документів для подання заявки на одержання правової охорони об'єкта промислової власності в Україні та за її межами, даються відповіді на запити експертизи за поданими заявками, надається допомога в дотриманні інтересів право власників при складанні договорів про передачу прав на об'єкти промислової власності, ліцензійних договорів на їх використання тощо.

Поточною та ретроспективною інформацією громадськість України забезпечує **Фонд патентної документації громадського користування**

(ФГК), який увійшов до складу створеної філії Укрпатенту „Український центр інноватики і патентно-інформаційних послуг”. Метою центру є сприяння інноваційній діяльності в Україні та надання допомоги з питань, що стосуються сфери інтелектуальної власності.

— Підрозділ державних інспекторів у сфері інтелектуальної власності.

— Державне підприємство «**Українське агентство з авторських і суміжних прав**» є основною ланкою охорони авторських прав та підпорядковане Державній службі інтелектуальної власності України; виконує такі функції: забезпечення охорони авторських і суміжних прав правовласників України й інших країн та їх правонаступників на території України і за її межами; забезпечення фізичних і юридичних осіб інформацією про об'єкти авторських і суміжних прав; управління майновими правами авторів або їх правонаступників на колективній основі; надання допомоги авторам та іншим правовласникам авторських і суміжних прав в управлінні їх майновими правами та ін.

— **Інститут інтелектуальної власності Одеської національної юридичної академії у м. Києві** є структурною складовою національної системи охорони інтелектуальної власності. Його головним завданням є підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності, а також установ, організацій і підприємств усіх форм власності. Діяльність інституту безпосередньо координується Державною службою інтелектуальної власності України. Інститут має ліцензії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України на право провадження освітньої діяльності, пов'язаної з наданням повної вищої освіти за спеціальністю «Інтелектуальна власність», «Консолідована інформація», «Управління інноваційною діяльністю» та «Право».

— Державне підприємство «**Інтелзахист**». Підприємство створене з метою удосконалення організації видачі контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів, фонограм, комп'ютерних програм та баз даних, а також посилення захисту прав у сфері інтелектуальної власності.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності створений у складі Національної академії правових наук України і є спеціалізованою установою для проведення наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності, участі в розробці проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань інтелектуальної власності, підготовки експертних висновків із зазначених питань.

При Державній службі інтелектуальної власності України створено **Консультативну раду з представників усіх творчих спілок України** та відомих творчих діячів України, а також **Апеляційну палату** для розгляду в адміністративному порядку заперечень проти рішень за заявками на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем і зазначення походження товарів.

До структури органів регулювання охорони інтелектуальної власності слід віднести і мережу недержавних організацій, що складається із двох груп:

Творчі спілки: Національна спілка письменників України, Національна спілка театральних діячів України, Національна спілка кінематографістів України, Національна спілка художників України, Національна спілка майстрів народного мистецтва України, Національна спілка архітекторів України, Національна спілка композиторів України, Спілка фотохудожників України, Національна спілка журналістів України, Всеукраїнська спілка кобзарів, Спілка рекламистів України, Всеукраїнська музична спілка, Спілка дизайнерів України, Український фонд культури, Національна ліга українських композиторів.

Недержавні інституції, що спеціалізуються у сфері інтелектуальної власності

- Всеукраїнська асоціація патентних повірених;
- Коаліція з питань захисту прав інтелектуальної власності;
- Українська група Міжнародної асоціації з охорони промислової власності;
- Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності (м.Київ);
- Антипіратський союз України;
- Українська юридична група;
- Всеукраїнське агентство авторів;
- Авторсько-правове товариство.

Функціонування системи органів регулювання інтелектуальної власності не можливо уявити без **інституту патентних повірених** — представників у справах інтелектуальної власності, які є незалежними та діють на підставі Положення про представників у справах інтелектуальної власності. Патентні повірені надають фізичним і юридичним особам послуги, пов'язані з охороною прав інтелектуальної власності, представляють їх інтереси перед Державною службою інтелектуальної власності України та установами, що належать до сфери її управління, судовими органами, кредитними установами у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами.

До системи державно-правового регулювання входять у свою чергу і інші міністерства і відомства, діяльність яких так чи інакше стосується охорони прав інтелектуальної власності:

— **Антимонопольний комітет України** — центральний орган, що забезпечує захист від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності.

— **Міністерство юстиції України** — бере участь у розробці законодавчих актів з питань інтелектуальної власності, координує законотворчу діяльність у цій сфері та відповідає за його адаптацію до законодавства Європейського Союзу.

— **Міністерство внутрішніх справ України** — здійснює заходи з попередження та розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, бере участь у створенні та вдосконаленні необхідної для протидії цим порушенням законодавчої бази. У 2001 р в структурі Державної служби боротьби з економічною злочинністю були створені **підрозділи по боротьбі з правопорушеннями у сфері**

інтелектуальної власності — як у центральному апараті, так і на регіональному рівні.

Вони проводять в усіх регіонах комплексні перевірки суб'єктів господарювання стосовно дотримання вимог нормативно-правових актів, що регламентують оптову та роздрібну торгівлю примірниками аудіовізуальних творів і фонограм. Ця робота координується міжвідомчими робочими групами, до складу яких входять представники Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, ДПАУ, Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України.

— **Державна податкова адміністрація України (ДПАУ)** — здійснює контроль над нарахуванням і сплатою податків при ввезенні та виробництві (складанні) аудіо- й відеопродукції на території України. На підставі чинного законодавства здійснює заходи з вилучення та знищення контрафактної продукції, що сприяє захисту інтелектуальної власності, у тому числі авторських прав на аудіо- та відеопродукцію. Особливу увагу приділяє виявленню та знешкодженню підпільного виробництва.

— **Державна митна служба України** — забезпечує реєстрацію переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, та здійснює комплекс передбачених законодавством заходів з недопущення переміщення через митний кордон України товарів, виготовлених з порушенням прав інтелектуальної власності.

— **Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України** здійснює державний контроль над дотриманням законодавства України про захист прав споживачів, а також про рекламу в цій сфері.

— **Служба безпеки України** — бере участь у розробці та здійсненні заходів із захисту державних таємниць України; сприяє підприємствам, установам, організаціям, підприємцям у збереженні комерційної таємниці, розголошення якої може завдати шкоди життєво важливим інтересам України. Відповідно до указів Президента України створені спеціальні підрозділи боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності. СБУ несе відповідальність за державну політику голографічного захисту товарів і документів; здійснює державний контроль і координацію у цій сфері.

Історично розвиток державної системи правової охорони інтелектуальної власності України бере свій початок із часів Центральної Ради 1918 року.

2-3 травня 1918 року гетьман сформував Раду Міністрів Української Держави.

До складу гетьманського Кабінету Міністрів увійшло 15 міністерств, у тому числі й Міністерство торгу і промисловості. Міністерства за часів Гетьманату поділялись на департаменти. Як свідчать архівні документи, у Міністерстві торгу і промисловості Української Держави справами винахідництва та охороною промислової власності займався Департамент фабрично-заводський, при якому діяв відділ винаходів.

Подальший розвиток системи державного управління інтелектуальною власністю було зумовлено приналежністю України до СРСР.

Перебування України у складі Радянського Союзу наклало свій відбиток і на формування органів державного управління у сфері інтелектуальної власності. Тому, на сьогоднішній день, можемо спостерігати у побудові сучасної системи як елементи чисто українського, так і елементи радянського впливу.

Саме із здобуттям Україною незалежності у 1991 році почався процес побудови власної системи правової охорони інтелектуальної власності. Еволюцію законодавчого забезпечення нами буде представлено далі, а зараз більша увага нами буде приділена еволюції вітчизняних органів державного управління у сфері інтелектуальної власності.

За прикладом багатьох держав пострадянського простору, в Україні промислова власність та авторське право було розмежоване компетенцією різних міністерств. Не було єдиного органу державного управління інтелектуальною власністю. Так, Президія Верховної Ради України Постановою від 2 грудня 1991 року №1897-ХП "Про деякі організаційні заходи, що стосується забезпечення охорони промислової власності" доручив Кабінету Міністрів України розробити "Тимчасове положення про охорону об'єктів промислової власності»; створити патентне відомство й інші необхідні структури державного регулювання питаннями охорони об'єктів промислової власності, а також, забезпечити узгодження питань охорони об'єктів промислової власності з урядами інших держав – членів колишнього СРСР. Таким чином, 2 грудня 1991 року можна вважати днем, коли Україна на вищому законодавчому рівні прийняла рішення про створення державної системи охорони промислової власності.

Державне патентне відомство України (далі - Держпатент України), створене в 1992 році, виконувало функції центрального органу державної виконавчої влади в сфері правової охорони промислової власності.

Держпатенту України було доручено реалізовувати стратегію державної політики правової охорони промислової власності, формувати систему заходів для забезпечення функціонування єдиної патентної системи України.

Однією з основних функцій Держпатенту України було узагальнення практики використання законодавства з питань, що відносяться до його компетенції, розробка пропозицій по удосконаленню діючого законодавства і внесення їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

Також після проголошення незалежності України було створене Державне агентство України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України — як органу виконавчої влади, до повноважень якого було віднесено здійснення колективного управління майновими правами авторів і суб'єктів суміжних прав. Це було наслідком тієї системи, що існувала за часів повного державного контролю за всіма сферами суспільного життя.

Еволюція суспільних відносин у вказаній сфері привела до думки щодо необхідності створення єдиного органу державного управління, який би об'єднав і системи охорони промислової власності і авторського права.

У межах визначеної Конституцією України компетенції Президент України визначає найбільш оптимальну структуру державного управління, в тому числі і інтелектуальною діяльністю. Указом Президента України від 13

березня 1999 р. № 250 «Про зміни в системі центральних органів виконавчої влади України» було утворено Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності (Держкомнауки) на базі Міністерства України у справах науки і технологій, Державного патентного відомства України та Державного агентства України з авторських і суміжних прав, що ліквідувалися. Указом Президента України від 13 серпня 1999 року № 987 було затверджено Положення про Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності.

Протягом 1999 р. Держкомнауки не зміг організаційно забезпечити функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності. Зокрема, ним так і не було створено організаційної структури, здатної належним чином виконувати всі функції чинного патентного законодавства.

Президент України 15 грудня 1999 р. підписав Указ № 1573 «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади», де п. 4 Указу Президента України від 13 березня 1999 року № 250 визнано таким, що втратив чинність.

Відповідно до четвертого абзацу пункту 1а) цього Указу постановлено утворити Міністерство освіти і науки України — на базі Міністерства освіти України та Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності, що ліквідуються. Надалі указами Президента України від 9 лютого 2000 р. №№ 190—195 керівництво Держкомнауки звільнене у зв'язку з ліквідацією цього органу.

Відповідно до другого абзацу пункту 3г) Указу Президента України від 15 грудня 1999 р. Кабінет Міністрів України зобов'язаний забезпечити належне виконання функцій центральних органів виконавчої влади, що ліквідуються. Відповідно до зазначеного Указу Президента України Кабінет Міністрів України своєю постановою від 4 квітня 2000 р. № 601 утворив у складі Міністерства освіти і науки Державний департамент інтелектуальної власності як урядовий орган державного управління.

Кабінет Міністрів України постановою від 20 червня 2000 р. № 997 затвердив Положення про Державний департамент інтелектуальної власності.

Функціонування Державного департаменту інтелектуальної власності було прогресивним і позитивно оціненим міжнародною спільнотою. Проте існування його продовжувалось до кінця 2010 року. Саме 2010 рік став роком підвищення статусу департаменту і реорганізацію його у Державну службу інтелектуальної власності України в якості центрального органу виконавчої влади. Структуру Державної служби інтелектуальної власності України нами було представлено вище.

У більшості країн — членів ВОІВ адміністративні і політичні функції держави в області промислової власності й в області авторського права здійснюються роздільно. У більшості випадків питання промислової власності віднесені до компетенції міністерства (відомства, державного комітету) по торгівлі, економіці, чи промисловості спеціального урядового органу по промисловій власності.

Сфера авторського права і суміжних прав віднесена до компетенції міністерства (відомства) культури, інформації і/чи зв'язку, дещо рідше, міністерства юстиції, генерального прокурора; у деяких випадках є окреме, але підлегле якому-небудь із зазначених органів відомство (бюро, агентство) по авторському праву.

При такій схемі координація в проведенні політики у сфері промислової власності й авторського права, при необхідності, здійснюється шляхом взаємодії між окремими державними відомствами, компетентними в обох сферах, чи, у випадку розбіжності між цими державними відомствами, безпосередньо урядом.

Держави з розвинутою ринковою економікою (такі, наприклад, як Люксембург, структура органів влади яких диктується в основному їхніми малими розмірами) здебільшого мають на урядовому рівні роздільне керування в сферах промислової власності й авторського права. Така практика має місце в Австрії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції, Греції, Італії, Нідерландах, Португалії й Іспанії.

З іншого боку, у ряді високорозвинених держав існують урядові органи; компетентні одночасно в обох сферах — промислової власності й авторського права.

У Канаді — це Міністерство промисловості, а на адміністративному рівні, Канадське відомство по інтелектуальній власності, що включає, зокрема, два підрозділи, що займаються питаннями авторського права:

— відділення по авторському праву і промисловим зразкам, що займається реєстрацією (за бажанням правоволодільців) об'єктів авторського права, видає посвідчення про реєстрацію (переуступку) і стежить за змінами в правовому статусі. Крім того, цей підрозділ займається поширенням інформації з авторського права;

— палата по авторському праву, що є квазісудовим органом, компетентним у ряді випадків визначати розмір роялті за використання об'єктів авторського права.

Існують ще два канадських урядові заклади, що відповідають за політику розвитку і формування законодавства в сфері авторського права. Це — Управління по політиці інтелектуальної власності Міністерства промисловості і Відділення з питань авторського права, економічної політики і планування Міністерства по канадській спадщині, що займаються і внутрішньою політикою і міжнародними переговорами по авторському праву.

У Німеччині — це Патентне відомство, що входить у структуру Федерального міністерства юстиції. Крім типових для патентного відомства функцій, воно виконує визначені функції і в сфері авторського права: здійснює міжнародне співробітництво, зокрема в сфері становлення і розвитку організацій колективного управління авторськими правами і суміжними правами в Східній Європі (Словенія, Росія й ін.) і Східної Азії (Китай, Таїланд, Республіка Корея й ін.), а також нагляд за організаціями колективного управління авторськими правами. Остання функція покладена на Арбітражну палату Патентного відомства Німеччини. Палата покликана гарантувати

досягнення адекватного балансу інтересів авторів і користувачів їхніх творів, проводити досудове врегулювання спорів по авторському праву і надавати допомогу щодо угод. Патентне відомство веде Реєстр авторів, хоча охорона як така надається за законом автоматично з моменту створення твору.

У Швейцарії — це Федеральний інститут інтелектуальної власності, що є частиною Федерального міністерства юстиції. До його компетенції віднесені усі види інтелектуальної власності. Інститут готує законопроекти, представляє Швейцарію на міжурядових нарадах міжнародних організацій. Відділ по авторському праву, що входить у структуру Інституту, здійснює нагляд за організаціями колективного управління майновими правами авторів, а саме, видає дозволи, затверджує правила, одержує щорічні звіти, крім того, взаємодіє з професійними асоціаціями й організаціями по підтримці прав, надаючи інформаційні і консультаційні послуги.

У США — це Відомство по патентах і товарних знаках, що входить у структуру Міністерства торгівлі. Воно має у своєму складі Відділ політики в сфері авторського права, що відповідальний в основному за розроблення урядової політики в даній сфері. Відділ готує висновки по законопроектах в сфері авторського права, займається поточною роботою в рамках ВОІВ по розробці нових договорів, навчанню і наданню технічної допомоги в сфері авторського і суміжних прав.

У Великобританії — це Міністерство по торгівлі і промисловості з Патентним відомством як підвідомчою установою, у якому є Управління по авторському праву (одне із шести управлінь Відомства). Управління займається питаннями розвитку законодавства, розробки державної політики Великобританії в сфері авторських і суміжних прав і забезпечує діяльність секретаріату Суду по авторських правах. Одне із завдань Управління проявляється в забезпеченні відповідності національного режиму охорони авторського права потребам правоволодільців і користувачів, а також міжнародному праву в даній сфері. Управління організує разом з ВОІВ навчання фахівців із країн, що розвиваються.

Держави з перехідною економікою від планової до ринкової перейняли різні форми державної організації, хоча в деяких з них спостерігається тенденція заміни розподілу адміністративних органів з функціями в сфері промислової власності і авторського права одним Відомством по інтелектуальній власності, що охоплює всі можливі адміністративні функції державної діяльності. Такий напрямок розвитку спостерігається в Хорватії, Словенії, Киргизькій Республіці, Монголії, Югославії, Молдові.

Республіка Польща належить до тих постсоціалістичних країн, де захист прав на об'єкти інтелектуальної власності забезпечується на рівні кращих європейських стандартів, що значною мірою зумовлено традиційно високим статусом Патентного відомства Польщі (далі — ПВ), компетенцію якого протягом близько 40 років визначав Закон від 31 травня 1962 р. (остання його редакція була прийнята в 1993 р.).

Згідно зі ст. 260 ПВ підпорядковується Раді Міністрів, а нагляд за його діяльністю від імені уряду здійснює міністр економіки. Позитивним моментом

є те, що Міністерство економіки не наділено компетенцією у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Тому директиви і доручення міністра стосуються усунення недоліків, виявлених в роботі ПВ під час здійснення згаданого вище нагляду, і не мають нормативного характеру. ПВ щорічно подає міністрові економіки план своєї роботи, звіт про його виконання і виконання бюджету. Якщо були директиви і доручення міністра, у звіті зазначається й про стан їх виконання.

Отже, відсутнє пряме підпорядкування ПВ міністрові економіки, а є лише його підзвітність останньому. Проте міністр економіки все ж має дійові важелі впливу на стан справ у ПВ, оскільки саме за його поданням Голова Кабінету Міністрів призначає на посаду і звільняє з неї голову ПВ. Заступники голови ПВ призначаються на посаду і звільняються з неї Головою Ради Міністрів за поданням голови ПВ без участі міністра економіки.

Тема 2. Система законодавства України про інтелектуальну власність

2.1. Питання інтелектуальної власності в Конституції України, в ЦК України та ГК України.

2.2. Законодавство про авторське право і суміжні права.

2.3. Законодавство про промислову власність.

2.4. Інформаційне законодавство.

2.5. Законодавство про засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

2.6. Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції.

2.7. Міжнародні договори як частина національного законодавства України у сфері інтелектуальної власності.

Сучасна юридична наука перш за все визнає конституційні права, свободи й обов'язки.

З точки зору теорії об'єктивного права Конституція України - це сукупність чинних в Україні правових норм, що складають основу суспільного життя нашої країни.

І хоча Конституція України визначає основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина та свої обов'язки стосовно цих прав і свобод, і хоча відповідно до частини третьої ст.. 9 норми Конституції України є нормами прямої дії, все ж детальне регулювання суб'єктивних прав особи міститься в соціальних законах.

Оскільки дисципліна "Право інтелектуальної власності в системі права України" має за мету визначити місце інтелектуальної власності в правовій системі України, конче необхідно спочатку визначитися, чи врегульовані нормами Конституції суб'єктивні права щодо інтелектуальної власності. І якщо так, то яке це має значення для їх врегулювання нормами певних галузей права.

Стаття 3 Конституції встановлює, що права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Право інтелектуальної власності також відноситься до прав людини, а тому відповідно до ст.3 його захист гарантується.

Виходячи з природно-правового визначення, немайнових прав інтелектуальної власності за ст.21 Конституції ці права є невідчужувальними та непорушними.

Інтелектуальна власність є результатом творчої діяльності, а тому статтею 23 Конституції надається та забезпечується право на вільний і всебічний розвиток особистості.

Стаття 41 конституції надає право громадянам розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності, що підсилює прав осіб на інтелектуальну власність.

Положення ст. 42 щодо захисту від зловживання монополюючим становищем та від недобросовісної конкуренції стосуються охорони прав промислової власності.

Найбільше значення для охорони суб'єктивних прав осіб стосовно інтелектуальної власності мають положення ст.54 Конституції.

Норми зазначеної статті гарантують громадянам свободу літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Стаття 54 встановлює також право громадян на результати їх інтелектуальної творчої діяльності та застерігає інших осіб використовувати їх без згоди особи, якій вони належать, за винятками, встановленими законом.

Важливе значення для реалізації наданих за нормами Конституції прав і свобод стосовно права інтелектуальної власності є визначена ст. 55 Конституції гарантія їх захисту в судовому порядку. Відповідно до положень зазначеної статті кожен має право звернутися за захистом своїх прав також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, до міжнародних судових установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Про специфіку правового регулювання інтелектуальної власності нормами цивільного права свідчить перш за все виділення норм стосовно права інтелектуальної власності в окрему книгу четверту Цивільного Кодексу України, яка включає главу 34 "Загальні положення про право інтелектуальної власності"; розділ I "авторське право і суміжні права", який складається з глави 35 "Авторське право", глави 36 "Суміжні права", розділу II "Право промислової власності", який складається з глави 38 "Право на винаходи, корисні моделі і промислові зразки", глави 39 "Право на нові сорти рослин і нові породи тварин", глави 40 "Право на захист нерозкритої інформації від незаконного використання", глава 41 "Право на топографії (топології інтегральних мікросхем".

Книга четверта включає також розділ "Право на засоби індивідуалізації учасників цивільних відносин, товарів і послуг", яка включає главу 42 "Право на фірмове найменування юридичної особи (фірми)", главу 43 "Право на знаки для товарів і послуг", главу 44 "Право на зазначення походження товару",

Та на цьому перелік спеціальних норм, що регулюють право інтелектуальної власності, не вичерпується. До них можна віднести положення ст.ст.1-3, 11, 12, 13, 14,15, 16, 20, 22, 23, 28, 29, п. 3 ст. 33, п. 2ст. 24 книги першої, ст. 271, 273, 274, 275, 276, 277, 280, 281, п. 2 ст. 297, 308, 309, 310 книги другої "Особисті немайнові права фізичної особи" та положення статтею 1504, 1605, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511,1517, 1520-1524 тощо книги шостої "Спадкове право".

Щодо регулювання прав інтелектуальної власності нормами Господарського процесуального кодексу, то основоположними нормами є наступні:

Спори між організаціями та за участю громадян, які здійснюють підприємницьку діяльність, розглядаються господарськими судами за позовними заявами (ст. 1,2,4 ГПК).

Відповідно до ст. 5 ГПК сторони можуть застосовувати заходи досудового врегулювання спорів. Спори, що виникають з договору перевезення, договору про надання послуг зв'язку та договору, заснованому господарського

суду передаються лише за умови дотримання порядку їх досудового врегулювання.

Досудове врегулювання спорів здійснюється шляхом пред'явлення претензії до осіб, що порушили майнові права і законні інтереси інших осіб. Претензія підлягає розгляду в місячний строк. Про результати розгляду претензії заявник повідомляється у письмовій формі (ст. 6-8).

Учасниками судового господарського процесу також є сторони: позивач і відповідач (ст. 18,21 ГПК). Представниками юридичних осіб є їх органи, а також інші особи. Органи юридичних осіб діють через їх керівників, інші особи - на підставі довіреності (ст. 28 ГПК).

Позовна заява сплачується державним митом (ст. 45,46 ГПК) і повинна відповідати вимогам ст. 54 ГПК.

Не пізніше п'яти днів з дня прийняття позовної заяви суддя господарського суду надсилає сторонам ухвалу про призначення справа до розгляду (ст. 64 ГПК).

Спір має бути вирішено у строк не більше двох місяців від дня одержання позовної заяви (ст. 69 ГПК).

По результатах розгляду спору по суті господарський суд приймає рішення про задоволення позову, про відмовленні в позові повністю або частково, яке може бути оскаржено в апеляційному порядку протягом десяти днів з дня прийняття рішення місцевим господарським судом або протягом одного місяця в касаційному порядку (ст. 82, 93, 110 ГПК).

Судові рішення Вищого господарського суду України можуть бути переглянуті Верховним Судом України в порядку, передбаченим ст. 111-14-111-21 ГПК.

Розвиток міжнародних відносин, учасницею яких стала Україна як незалежна держава, викликало необхідність прийняття закону про авторське право і суміжні права. Прийнятий Верховною Радою України 23 грудня 1993 р. і введений в дію — 23 лютого 1994 р. — Закон України "Про авторське право і суміжні права" був побудований на тогочасних міжнародних нормах використання творів науки, літератури, мистецтва, виконань, фонограм, програм мовлення і відіграв позитивну роль у становленні національної системи охорони авторського права і суміжних прав.

Проте від часу прийняття Закону 1993 р. відбулися значні зміни як у житті нашої країни, так і в міжнародній системі охорони авторського права і суміжних прав. 28 червня 1996 р. на п'ятій сесії Верховної Ради України прийнято Конституцію України, яка гарантує громадянам захист авторських прав (ст. 54).

15 квітня 1994 р. делегації 147 держав і понад 30 міжнародних організацій підбили підсумки Уругвайського раунду під час світової конференції в Маракеші (Марокко), в ході якої була підписана Угода про заснування Світової організації торгівлі і як її складової частини — Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС). Запровадження до національного законодавства стандартів і положень цієї Угоди, зокрема і в

галузі авторського права та суміжних прав, було неодмінною умовою вступу нашої країни до Світової організації торгівлі.

14 червня 1994 р. підписана Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, яка набула чинності 1 березня 1998 р. Відповідно до статті 50 цієї Угоди Україна взяла на себе зобов'язання "продовжити вдосконалювати захист прав на інтелектуальну власність для того, щоб до кінця п'ятого року після набуття чинності Угодою забезпечити рівень захисту, аналогічний до існуючого в Співтоваристві, включаючи ефективні засоби забезпечення дотримання таких прав".

20 грудня 1996 р. Дипломатичною конференцією з деяких питань авторського права і суміжних прав у Женеві (Швейцарія) прийнято два нові договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) — Договір ВОІВ про авторське право та Договір ВОІВ про виконання і фонограми, закони про приєднання України до яких прийняті Верховною Радою 20 вересня 2001 р.

5 квітня 2001 р. ухвалено нову редакцію Кримінального кодексу України (набув чинності з 1 вересня 2001 р.), стаття 176 якого визначає кримінальні санкції за порушення авторського права і суміжних прав.

Усі перелічені вище факти вплинули на необхідність прийняття нової редакції закону. І така нова редакція Закону України "Про авторське право і суміжні права" прийнята Верховною Радою України 11 липня 2001 р., введена в дію 6 вересня 2001 р.

З прийняттям нової редакції Закону законодавча база України про авторське право наближається до рівня авторсько-правової охорони розвинених країн. Цінність Закону, який в цілому відповідає міжнародним стандартам, ще й у тому, що більшість його норм розрахована на безпосереднє застосування. Характерною його рисою є також ринкова спрямованість. Закон значно розширює можливості учасників авторських правовідносин щодо володіння правами, які їм належать. Майнові права авторів і суб'єктів суміжних прав фактично стають товаром, який може вільно передаватися на основі цивільно-правових відносин.

Відносини, пов'язані з охороною і використанням об'єктів авторського права і суміжних прав, належать до предмета регулювання українського цивільного права. Авторське право розглядається як складова частина цивільного права, хоча авторські відносини й регулюються спеціальним законом.

З цього принципового положення випливає важливий теоретичний висновок, суть якого полягає в тому, що до авторських відносин застосовуються ті правила, які мають загальний характер і розраховані на регулювання всіх цивільно-правових відносин.

Авторське право України становить не розрізнену сукупність чинних нормативних актів, а є системою законодавства про охорону авторського права і суміжних прав.

Конституцією України авторське право віднесено до прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

На розвиток законодавства України про авторське право та суміжні права, виконання міжнародних зобов'язань України щодо захисту інтересів осіб, що мають ці права, захист прав та інтересів осіб, які займаються розповсюдженням примірників аудіовізуальних творів і фонограм, та споживачів спрямовано Закон України від 23 березня 2000 р. "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм".

Праву на інтелектуальну власність присвячена стаття 9 "Основ законодавства про культуру" від 14 лютого 1992 р.

Авторське право телерадіоорганізацій визначене в статті 36 Закону України від 21 грудня 1993 р. "Про телебачення і радіомовлення".

Дотримувати норм авторського права поставлено за обов'язок видавцям у Законі України від 5 червня 1997 року "Про видавничу справу".

Відповідно до Закону України від 7 жовтня 1997 р. "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" держава "гарантує професійний і соціальний захист членів творчих спілок, захист їх авторських прав".

Відносини, що виникають у процесі виробництва і використання фільму як об'єкта авторського права, регулюються Законом України від 13 січня 1998 р. "Про кінематографію".

Авторському праву на твори архітектури присвячено розділ IV Закону України від 20 травня 1999 р. "Про архітектурну діяльність".

До авторського законодавства входять окремі статті законодавчих актів, присвячені в цілому регулюванню інших суспільних відносин. Сюди, зокрема, відноситься стаття 176 Кримінального кодексу України, статті 512, 1646, 1647, 1648 Кодексу України про адміністративну відповідальність, якими передбачена кримінальна і адміністративна відповідальність за порушення авторських і суміжних прав.

В Україні законодавство про науково-технічну творчість перебуває у стані становлення. Нині основними джерелами законодавства України про промислову власність є закони України „Про науково-технічну інформацію” від 25 червня 1993 р., „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р., „Про охорону прав на промислові зразки” від 15 грудня 1993 р., „Про охорону прав на сорти рослин” від 21 квітня 1993 р., „Про племінну справу у тваринництві” від 15 грудня 1993 р., „Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем”, Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні від 8 вересня 1992 р., ряд підзаконних нормативних актів, які регулюють порядок оформлення прав на об'єкти промислової власності, та інші відомчі акти.

Із створенням Державного департаменту інтелектуальної власності у 2000 році почався новий етап законотворчої роботи у сфері промислової власності.

Зазначений етап характеризується проголошенням та реалізацією стратегічних завдань щодо переходу України до ринкової економіки, приведенням національного законодавства у відповідність до міжнародних

норм і стандартів та інтеграцією України до провідних світових інституцій, зокрема до Світової організації торгівлі та Європейського Союзу.

За період 2000-2006 років за участю працівників Держдепартаменту було розроблено 11 законів, якими вносилися зміни та доповнення до спеціальних законів у сфері промислової власності.

Серед зазначених законів особливо необхідно виділити розроблений та прийнятий у 2003 році Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності”. Зазначеним законом чине законодавство у сфері інтелектуальної власності в цілому було приведено у відповідність до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС), яка є однією з основних угод Світової організації торгівлі.

Законотворча робота Держдепартаменту також спрямовувалась на розробку нових та внесення змін та доповнень до чинних підзаконних актів. У зазначений період було розроблено близько 74 нормативних документів.

Крім того, в період з 2000 року і по теперішній час співробітники Держдепартаменту брали участь у розробці положень нових кодифікованих актів України: Цивільного, Господарського, Кримінального, Митного кодексів, а також Кодексу про адміністративні правопорушення та відповідних процесуальних кодексів.

За цей час, тобто починаючи з 2000 року, в результаті проведеної Держдепартаментом роботи Україна приєдналась до 6 міжнародних угод у сфері промислової власності: Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про патентне право, Ніццької угоди про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, Гаазького Акту Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, Женевського акту Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків.

Необхідно також наголосити, що значний масив законотворчої роботи Держдепартаменту займає підготовка і укладання міжнародних багатосторонніх, двосторонніх та міжвідомчих угод України стосовно охорони прав промислової власності (з 2000 року укладено та ратифіковано 76 багатосторонніх, двосторонніх та міжвідомчих угод).

За останні 6 років співробітниками департаменту була опрацьована значна кількість нормативних актів, що містять положення щодо промислової власності та надходять на погодження до Держдепартаменту від центральних органів виконавчої влади та з Верховної Ради України.

Підсумовуючи сказане можна наголосити, що наразі в Україні діють 6 спеціальних законів у сфері промислової власності, вона є учасницею 14 багатосторонніх міжнародних договорів. Відноси, пов'язані з правовою охороною інтелектуальної власності, регулюють майже 55 підзаконних нормативних актів.

Суспільні відносини в інформаційній сфері регулюються рядом законів, які становлять відповідну систему, що складається з Конституції України, Законів України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки”, “Про інформацію”, “Про науково-технічну інформацію”, “Про державну таємницю”, “Про звернення громадян”, “Про доступ до судових рішень”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України”, “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, “Про видавничу справу”, “Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні”, “Про висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації”, “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”, “Про інформаційні агентства” та інших нормативно правових актів.

Серед законів виділяється, перш за все, базовий для інформаційної сфери Закон України **"Про інформацію"**, яким регулюється комплекс відносин, що виникають у всіх сферах життя і діяльності суспільства і держави при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні інформації (ст. 3). Даний закон був опублікований 13 листопада 1992 р. і набув чинності в день опублікування, закріпивши право громадян України на інформацію і встановивши правову основу інформаційної діяльності.

Закон складається із 6 розділів і 54 статей. В них висвітлюються основні питання, пов'язані з поняттям інформації, видами і методами інформаційної діяльності, режимом доступу до інформації, її джерелами, правами і обов'язками учасників інформаційних відносин, питаннями охорони права на інформацію, відповідальністю за порушення цього права, пов'язані із поняттям міжнародної інформаційної діяльності і питаннями співробітництва із зарубіжними інформаційними організаціями.

Слід зазначити, що на час прийняття цей закон характеризувався як дуже актуальний і прогресивний. У ньому вперше були сформульовані законодавчі визначення тих понять у сфері інформації, яких не було навіть у відповідних законах інших країн, та створено законодавчу основу для розвитку різного роду засобів і видів інформаційної діяльності, що було визнано його головною перевагою.

Окремі сфери інформаційного законодавства формуються на основі системоутворюючих законів України. Наприклад, Закон УРСР "Про мови в Українській РСР" (від 22 жовтня 1989 р.) визначає принципові положення щодо мови в інформаційних відносинах.

Закон України "Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності" (від 13 грудня 1991 р.). Мета Закону — створення правових основ державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності (далі — науково-технічної політики), які базуються на Декларації про державний суверенітет України та Акті проголошення незалежності України.

Закон України "Про Національну програму інформатизації" (від 4 лютого 1998 р.) вводить у сферу державного регулювання на законодавчому рівні загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації, якою визначається стратегія розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення. Цим Законом визначаються організаційно-правові засади державного регулювання процесів інформатизації в Україні.

Особливу інституцію в інформаційному законодавстві започатковує Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" (від 5 липня 1994 р.). Метою цього Закону є встановлення основ регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права власності громадян України і юридичних осіб на інформацію та права доступу до неї, права власника інформації на її захист, а також встановленого чинним законодавством обмеження на доступ до інформації. Дія Закону поширюється на будь-яку інформацію, що обробляється в автоматизованих системах.

Закон України "Про національний архівний фонд і архівні установи" (від 24 грудня 1993 р.) визначає, що національний архівний фонд України є складовою вітчизняної і світової історико-культурної спадщини та інформаційних ресурсів суспільства.

Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (від 27 січня 1995 р.) визначає загальні засади бібліотечної справи і бібліотечну систему України, встановлює вимоги до формування і збереження бібліотечних фондів, бібліотечного обслуговування з метою задоволення інформаційних, наукових і культурних потреб суспільства, збагачення духовного потенціалу народу.

Закон України "Про науково-технічну інформацію" (від 25 червня 1993 р.) є системоутворюючою інституцією інформаційного права України, визначає основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного і соціального прогресу країни.

Виходячи з інформаційного суверенітету України та загальноновизнаних принципів міжнародного порядку у сфері інформації, Закон України "Про державну таємницю" (від 21 січня 1994 р.) регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, її засекречуванням та охороною з метою захисту життєво важливих інтересів України у сфері оборони, економіки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку.

Системоутворюючим інститутом галузі інформаційного права можна вважати Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" (від 16 листопада 1992 р.). Цей Закон створює правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації (преси) в Україні, встановлює державні гарантії свободи їх відповідно до Конституції України, Закону України "Про інформацію" та інших актів чинного законодавства і

визнаних Україною міжнародно-правових документів. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" (від 21 грудня 1993 р.) відповідно до Закону України "Про інформацію" регулює діяльність телерадіоорганізацій на території України, визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови функціонування їх, спрямовані на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань.

Закон України "Про рекламу" (від 3 липня 1996 р.) визначає основні засади рекламної діяльності в Україні, регулює правові відносини, що виникають у процесі створення, розповсюдження, одержання реклами, та регулює правовідносини у сфері реклами, призначеної для розповсюдження і споживання на території України.

З розвитком ринкової економіки у нашій державі також все важливішими стають такі об'єкти права інтелектуальної власності, як комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг) та географічні зазначення, котрі в міжнародному праві все частіше почали об'єднувати загальною назвою — комерційні позначення. Виникла потреба й в удосконаленні правового механізму, який забезпечував би належну індивідуалізацію як учасників цивільного обороту, так і введеної в нього продукції.

Але важливо забезпечити як права на позначення товарів (послуг), що пропонуються на ринку, так і права на позначення виробників цих товарів (послуг). Комерційне найменування, що є по суті комерційним ім'ям суб'єкта господарювання, нерозривно пов'язане з його діловою репутацією. Якщо комерційне найменування стає популярним серед споживачів і заслуговує на довіру ділових партнерів, це забезпечує підприємцю не тільки значні доходи, а й неабияку повагу, високу репутацію на ринку та серед представників ділових кіл. Тому право на комерційне найменування поступово стало розглядатися і як особисте немайнове благо. Інковий механізм чутливо реагує на попит споживачів на ту чи іншу введену в цивільний оборот продукцію, що є значним стимулом для розвитку виробництва. За цих умов стало важливим забезпечити індивідуалізацію товарів та послуг, що пропонуються. У цьому однаковою мірою зацікавлені як виробники, так і споживачі. Саме це було причиною прийняття в Україні вже в 1993 р. Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

На національному рівні термін «комерційне найменування» вперше запровадив Цивільний кодекс України. Раніше в законодавстві України вживався лише такий термін, як «фірмове найменування», який, між тим, не мав законодавчого визначення у праві України. У Ст. 27 «Найменування юридичної особи» Цивільного кодексу Української РСР було визначено право юридичної особи на своє найменування, а також зазначалось, що «права і обов'язки господарських організацій, пов'язані з користуванням фірмовим найменуванням, виробничими марками і товарними знаками, визначається законодавством Союзу РСР». Характерно, що законодавством колишнього

СРСР так і не було врегульовано питання щодо охорони прав на фірмове найменування. Єдиним документом, який містив правові норми, пов'язані з використанням фірмових найменувань, була Постанова Центрального виконавчого комітету СРСР та Ради народних комісарів від 22.06.27 р. «Про введення в дію Положення про фірму», що визначало правові засади діяльності фірм різних організаційно-правових форм. Положення щодо найменування підприємства в Україні визначались також у Законах України «Про підприємства в Україні» та «Про підприємництво», які втратили чинність з 1 січня 2004 р., тобто з моменту набрання чинності Господарським кодексом України, який містить Ст. 159 «Правомочності суб'єктів господарювання щодо комерційного найменування». На сьогоднішній день в Україні немає закону, який би регулював правовідносини, пов'язані з правом інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року, Паризькою конвенцією з охорони промислової власності, (чинна в Україні з 25 грудня 1991 року), Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків, підписаної 14 квітня 1891 року, (чинна в Україні з 25 грудня 1991 року), протоколом щодо Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, підписаним 27 червня 1989 року (чинний на території України з 29 грудня 2000 року), регулюються відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на торговельні марки (знаки для товарів і послуг) в Україні.

Ст. 1 чинного Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» визнає як торговельну марку позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб. При цьому «особою» вважається фізична або юридична особа. Тобто свідоцтво на торговельну марку може бути видано будь-якій особі, котра цього бажатиме, незалежно від того, чи виробляє вона товар або надає послуги, чи ні.

Визначення зазначення походження товарів міститься в статті 1 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», де зазначення походження товарів об'єднує такі терміни:

—просте зазначення походження товару (будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару);

—кваліфіковане зазначення походження товару (містить терміни: назва місця походження товару та географічне зазначення походження товару).

Назва місця походження товару — це назва географічного місця, яка вживається як позначення у назві товару, що походить із зазначеного географічного місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або їх поєднанням з характерним для даного географічного місця людським фактором.

Географічне зазначення походження — це назва географічного місця, яка вживається як позначення у назві товару, що походить із цього географічного місця та має певні якості, репутацію або інші риси, зумовлені

характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або їх поєднанням.

Закон надає визначення географічного місця як будь-якого географічного об'єкта: країни, регіону як частини країни, населеного пункту, місцевості тощо.

У статті 420 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року надається перелік об'єктів інтелектуальної власності, до яких включають і географічне зазначення. В ЦКУ вживається лише термін «географічне зазначення». В статті 503 ЦКУ перелічені такі права на географічне зазначення:

—право на визнання позначення товару (послуги) географічним зазначенням;

—право на використання географічного зазначення;

—право перешкоджати неправомірному використанню географічного зазначення, в тому числі забороняти таке використання.

Практично усі країни так чи інакше передбачають охорону найменувань місць походження товарів. Підходи до охорони такого об'єкта промислової власності є різними, оскільки кожна країна має право сама визначати, вважається найменування місця походження іншої країни на її території таким чи ні.

Отож, з розвитком товарно-грошових відносин в Україні усе більш важливим елементом ринкової економіки стають такі об'єкти промислової власності, як комерційні найменування, знаки для товарів і послуг (зараз Цивільним кодексом регулюються як торговельні марки) і найменування місць походження товарів. Створення рівних умов господарювання для різних типів товаровласників, упровадження конкурентних звичаїв у їхню діяльність і підвищення відповідальності за її результати, необхідність насичення ринку товарами і послугами для задоволення потреб населення обумовлюють об'єктивну потребу в правовому механізмі, що забезпечує належну індивідуалізацію підприємств і організацій, а також вироблених ними товарів і послуг. Такий правовий механізм представлений особливим інститутом розглянутої підгалузі цивільного права, а саме інститутом правової охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту і виробленої ними продукції (робіт, послуг).

Відносини, що складаються у зв'язку із захистом від недобросовісної конкуренції, регулюються Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. Закон визначає дії, що визнаються недобросовісною конкуренцією. Ними визнаються будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності, а також законами України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», «Про Антимонопольний комітет України», «Про зовнішньоекономічну діяльність», іншими актами законодавства, виданими на підставі законів і постанов Верховної Ради України.

Об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції є своєрідні дії. Якщо об'єктами правової охорони результатів інтелектуальної діяльності є її результати, то об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції є також результати інтелектуальної діяльності від неправомірних посягань. Але в першому випадку передбачається охорона прав у широкому значенні цього слова, а в другому — лише захист проти неправомірних дій третіх осіб.

Об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції можуть бути неправомірні дії, що в Законі згруповані у три групи:

1) неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця);

2) створення перепон (перешкод) господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції і досягнення неправомірних переваг в конкуренції;

3) неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці.

Кожна з цих груп складається з окремих видів неправомірних дій.

Міжнародні договори, адміністративні функції яких виконує ВОІВ

1. Конвенція, якою заснована Всесвітня організація інтелектуальної власності

дата підписання: 14.07.1967 р. дата ратифікації: 19.09.1968 р.

2. Договір про патентну кооперацію

дата підписання: 19.06.1970 р. дата набуття чинності для України: 25.12.1991 р.

3. Мадридська Угода про міжнародну реєстрацію знаків дата підписання: 14.04.1891 р дата набуття чинності для України: 25.12.1991 р.

4. Паризька конвенція про охорону промислової власності дата

підписання: 20.03.1883 р. дата набуття чинності для України: 25.12.1991 р.

5. Всесвітня конвенція про авторське право

дата підписання: 06.09.1952 р дата ратифікації: 23 12.1993 постанова ВРУ № 3794-ХІІ р.

6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів

дата підписання: 24.07.1971 р. дата приєднання Україною: 31.05.1995 р. Закон України № 189/95-ВР

7. Міжнародна конвенція по охороні нових сортів рослин

дата підписання: 02.12.1961 р. дата приєднання Україною: 02.06.1995 р. Закон України № 209/95-ВР

8. Договір про закони щодо товарних знаків

дата підписання: 27.10.1994 р. дата ратифікації: 13.10.1995 р., Закон України № 380/95-ВР

9. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування

мікроорганізмів з метою патентної процедури

дата підписання: 28.04.1977 р. дата приєднання Україною: 01.11.1996 р. Закон України № 474/96-ВР

10. Найробський договір про охорону Олімпійського символу
дата підписання: 26.09.1981 р. дата приєднання України: 13.03.1998 р. Закон України № 192/98

11. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм
дата підписання: 29.10.1971 г. дата приєднання Україною: 15.06.1999 г. Закон України № 738-XIV

12. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків
дата підписання: 15.06.1957 г. дата приєднання України: 01.06.2000 р. Закон України № 1762-III

13. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків
дата підписання: 28.06.1989 р. дата приєднання Україною: 01.06.2000 р. Закон України № 1763-III дата набуття чинності для України: 29.12.2000 р.

14. Договір ВОІВ про авторське право

15. Договір ВОІВ про виконання і фонограми

16. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення

17. Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків

18. Договір про патентне право

Міжнародні договори в рамках СНД

19. Угода про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів у галузі правової охорони винаходів затверджено постановою КМУ від 13.12.1999 р. № 2292 дата підписання: 04.06.1999 г. дата набуття чинності для України: 31.01.2000 р.

20. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень дата підписання: 04.06.1999 р. дата ратифікації Україною: 21.09.2000 р. Закон України № 1971-III

21. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав дата підписання: 24.09.1993 дата ратифікації: 27.01.1995, Закон України № 34/95-ВР

22. Угода про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності дата підписання: 06.03.1998 р. дата ратифікації Україною: 21.09.2000 р. Закон України № 1972-III

23. Угода про заходи щодо охорони промислової власності і створення Міждержавної ради з питань охорони промислової власності
Детально положення кожного із перелічених нормативних документів студентами магістратури вивчається на окремих курсах «Авторське право та суміжні права», «Право промислової власності» та інших.

Тема 3. Система органів державного управління у сфері інтелектуальної власності

3.1. Установча і законодавча функції Верховної Ради в контексті державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.

3.2. Роль Президента України як суб'єкта державного управління у сфері інтелектуальної власності.

3.3. Кабінет Міністрів України як суб'єкт державного управління у сфері інтелектуальної власності.

3.4. Еволюція уповноважених центральних органів виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності.

3.5. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та інші міністерства і відомства як суб'єкти державного управління у сфері інтелектуальної власності.

У функціях і компетенції Верховної Ради України відображається її соціально-політична роль та місце у механізмі державної влади, у реалізації функцій держави.

Функції Верховної Ради України — це основні напрями її діяльності в різних сферах суспільних відносин.

Функції і компетенція Верховної Ради пов'язані зі специфікою її конституційно-правового статусу як парламенту змішаного типу. Головними функціями Верховної Ради є: представницька, законодавча, установча, функція парламентського контролю. До парламентських функцій належать також бюджетно-фінансова, функція міжпарламентських зв'язків та ін. Верховна Рада, як правило, здійснює ці функції, але вони не вважаються головними серед її основних функцій.

Представницька функція Верховної Ради України. Ця функція парламенту України покликана виражати волю народу — основу державної влади. Вона реалізується шляхом проведення періодичних вільних виборів, які спрямовані на виявлення інтересів різних соціальних груп. Мирний перехід державної влади від одних представників суспільства до інших відбувається на основі вільного волевиявлення виборців. Це означає, що серед усіх державних інститутів парламент виступає як орган загальнонародного представництва. Представництво як спосіб діяльності парламенту України виражається насамперед в обов'язку народних депутатів підтримувати тісні зв'язки з виборцями. Представницька функція Верховної Ради проявляється і в тому, що в законах, які приймаються, знаходить вираження суспільний інтерес. У роботі парламенту відображаються найбільш актуальні питання життєдіяльності держави, суспільства, людини. У цьому аспекті представницька роль парламенту має важливе значення для становлення громадянського суспільства, втілення принципів демократії та правової держави, забезпечення прав людини.

Законодавча функція Верховної Ради є найважливішою і найбільш об'ємною за значенням і змістом. В її межах формується правова система

Української держави, забезпечується правове регулювання відносин, що виникають у суспільстві і потребують законодавчого регулювання. Зміст законодавчої діяльності Верховної Ради полягає в підготовці і прийнятті законів. Законодавча функція спрямована на встановлення надійного правопорядку. Вона спрямована на ділове співробітництво парламенту з іншими гілками влади у нормотворчій діяльності, що гарантує стабільність у країні, формування правової основи, подальший розвиток держави і суспільства.

Законодавча функція Верховної Ради — найважливіший напрям її діяльності. Верховна Рада України в межах своєї компетенції приймає закони з питань, що потребують законодавчого регулювання. При цьому вона не має права втручатися до сфери компетенції інших органів, які здійснюють нормотворчу підзаконну діяльність (Президент України, Кабінет Міністрів України, міністерства тощо). Здійснюючи законодавчу функцію, Верховна Рада за допомогою закону надає своєму рішення найвищої юридичної сили, визначаючи тим самим і правову базу організації і діяльності органів виконавчої та судової влади. Право парламенту приймати закони визначає особливе місце Верховної Ради в системі державного механізму України.

Головним змістом законодавчої функції Верховної Ради є прийняття законів. Із змісту Конституції випливає, що Верховна Рада може приймати закон з будь-якого питання у межах своїх повноважень, за винятком тих, які вирішуються виключно всеукраїнським референдумом. Водночас Конституцією передбачається коло питань, які регулюються виключно законами України. Згідно зі ст. 92 Конституції виключно законами України визначаються: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; громадянство; правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; права корінних народів і національних меншин; порядок застосування мов. Основну групу питань виключно законодавчого регулювання становлять екологічні, соціальні, культурні та економічні питання; засади використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку; основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури й охорони здоров'я; екологічної безпеки; правовий режим власності; правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання; засади регулювання демографічних і міграційних процесів.

Виключно законами визначаються основи політичної системи, організація і діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів інформації; організація і порядок проведення виборів і референдумів; організація і порядок діяльності Верховної Ради, статус народних депутатів; організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики; судоустрій, правосуддя;

статус суддів, засади судової експертизи, організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, органів і установ виконання покарань; основи організації і діяльності адвокатури. Також лише законами визначаються: територіальний устрій України; засади місцевого самоврядування; статус столиці України; спеціальний статус інших міст; правовий режим державного кордону; основи національної безпеки, організації Збройних Сил і забезпечення громадського порядку; правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації. Традиційними є також законодавче визначення засад цивільно-правової відповідальності; діянь, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями та відповідальність за них¹.

Крім того, виключно законами встановлюються: Державний бюджет і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види та ін. Законами також встановлюються: порядок використання і захисту державних символів; військові звання, дипломатичні ранги та інші спеціальні звання; державні нагороди; державні свята; одиниці ваги, міри і часу, порядок встановлення державних стандартів; порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний або міграційний режим, відмінний від загального; оголошується амністія (ст. 92 Конституції).

Однією з головних функцій Верховної Ради є установча функція. Пріоритетними напрямками діяльності парламенту щодо здійснення цієї функції є формування або участь у формуванні органів виконавчої і судової влади, а також формування власних парламентських структур; призначення і звільнення з посад осіб інших органів державної влади, сприяння формуванню органів місцевого самоврядування.

Таким чином, основними напрямками діяльності Верховної Ради у здійсненні установчої функції є: участь у формуванні органів виконавчої влади; формування органів судової влади; створення парламентських структур; участь у формуванні інших органів державної влади; вирішення питань територіального устрою України і забезпечення формування органів місцевого самоврядування.

На виконання установчої функції в структурі Верховної Ради України, у складі Комітету з питань науки і освіти створений **підкомітет з питань інтелектуальної власності та інноваційної діяльності**. Вказаний підкомітет на постійній основі здійснює законотворчу діяльність у сфері інтелектуальної власності.

Пріоритетним напрямком установчої функції парламенту є призначення виборів Президента у терміни, передбачені Конституцією.

Здійснення контролю займає важливе місце в діяльності будь-якого парламенту. Обсяг повноважень парламенту конкретної держави, у тому числі України, в галузі контролю залежить насамперед від ряду чинників:

державний устрій; політичний режим; форма правління; історичні умови; традиції, які склалися в політико-правовій сфері. Верховна Рада України, будучи органом, в якому представлені різнобічні соціальні і територіальні інтереси, працюючи, як правило, гласно, відкрито, на виду у виборців, перебуваючи у постійному і тісному (порівняно з іншими центральними органами державної влади) контакті з громадянами завдяки роботі народних депутатів України у виборчих округах, формуючи деякі інші державні органи, приймаючи Державний бюджет України, має суттєві контрольні права. Ця функція реалізується парламентом кожної країни там, де він є.

Сутність цієї функції проявляється в тому, що в умовах демократично організованої системи поділу влади народів належить право контролювати діяльність усіх владних структур, яким він передав владні повноваження. За межами контролю не повинно бути ні одне державне утворення, в тому числі парламенти. Реалізуючи від імені народу вищу форму контролю (парламентський контроль), вони самі контролюються народом через різні інститути прямої демократії (вибори, референдуми).

У межах компетенції, визначеної Конституцією України, Президент України визначає найбільш оптимальну структуру державного управління, у тому числі й інтелектуальною діяльністю. Як вказувалося вище, Указом Президента України від 13 березня 1999 р. № 250 «Про зміни в системі центральних органів виконавчої влади України» було утворено Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності (Держкомнауки) на базі Міністерства України у справах науки і технологій, Державного патентного відомства України та Державного агентства України з авторських і суміжних прав, що ліквідувалися. Указом Президента України від 13 серпня 1999 р. № 987 було затверджено Положення про Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності.

Відповідно до другого абзацу пункту 3 г) Указу Президента України, Кабінет Міністрів України зобов'язаний забезпечити належне виконання функцій центральних органів виконавчої влади, що ліквідуються. Відповідно до зазначеного Указу Кабінет Міністрів України своєю постановою від 4 квітня 2000 р. № 601 утворив у складі Міністерства освіти і науки України Державний департамент інтелектуальної власності як урядовий орган державного управління.

Останніми кроками Президента у напрямку інтелектуальної власності стало підписання 5 лютого 2008 року Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі (далі – СОТ). Відповідно до статті 9 Конституції України згода на обов'язковість міжнародних угод повинна бути надана Верховною Радою України. Статтею 14 Марракеської угоди про заснування СОТ передбачено, що на 30 день після офіційного повідомлення про ратифікацію Генеральна Рада СОТ оголошує про набуття Україною повноправного членства в СОТ. З цього дня набирає чинності постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1148 "Про внесення

змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності".

В кінці 2010 року також відбулися завдяки Президенту України зміни в структурі державних органів, внаслідок яких Державний департамент інтелектуальної власності було реорганізовано у Державну службу інтелектуальної власності України.

Згідно з Конституцією, Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, яку складають центральні і місцеві органи виконавчої влади. Як вищий колегіальний орган, він здійснює владу як безпосередньо, так і через центральні та місцеві органи виконавчої влади, спрямовуючи та контролюючи їх діяльність.

Визначення Кабінету Міністрів як вищого органу виконавчої влади відображає його роль і місце не лише у системі органів виконавчої влади, а й у системі державної влади України в цілому, характеризує його як орган, який здійснює виконання законів Верховної Ради України та нормативних актів Президента України.

Правове положення Кабінету Міністрів визначається Конституцією України; Законом "Про Кабінет Міністрів України"; нормативними актами Президента України і Кабінету Міністрів України.

Як вищий орган виконавчої влади Кабінет Міністрів очолює єдину систему виконавчої влади в Україні; забезпечує у відповідності з Конституцією здійснення функцій і повноважень виконавчої влади на території України; спрямовує діяльність міністерств та інших органів виконавчої влади; самостійно вирішує питання, які віднесені до його відання Конституцією України.

Кабінет Міністрів відповідальний перед Президентом України і у своїй діяльності керується його актами (ст. 113 Конституції України). Одночасно він підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України, але у межах, визначених Конституцією України.

Кабінет Міністрів України відповідно до п. 4 ст. 116 Конституції України розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України.

Безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю здійснює Кабінет Міністрів України, який визначає державну політику в цій галузі суспільної діяльності. Він утворює державні органи управління інтелектуальною діяльністю. До них передусім належать майже всі державні органи управління народним господарством — міністерства, відомства, державні комітети, що здійснюють управління інтелектуальною діяльністю відповідно до компетенції, визначеної Конституцією України.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (МОНМС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

МОНМС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності.

МОНМС у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також цим Положенням. У межах своїх повноважень МОНМС організовує виконання актів законодавства і здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

МОНМС узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції з удосконалення законодавства та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

3. Основними завданнями МОНМС є:

участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;

створення умов для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти;

забезпечення розвитку освітнього, наукового та науково-технічного потенціалу України;

визначення перспектив і пріоритетних напрямів розвитку у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;

сприяння функціонуванню національної системи науково-технічної інформації;

забезпечення інтеграції вітчизняної освіти і науки у світову систему із збереженням і захистом національних інтересів.

4. МОНМС відповідно до покладених на нього завдань:

1) бере участь у розробленні проектів Державної програми економічного і соціального розвитку України, Державного бюджету України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

2) розробляє державні стандарти освіти, здійснює контроль за їх додержанням;

3) затверджує мінімальні нормативи матеріально-технічного і фінансового забезпечення навчальних закладів;

4) формує щороку разом з Мінекономіки та доводить до навчальних закладів, що належать до сфери управління МОН, державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб;

5) бере участь у розробленні норм і нормативів утримання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

6) подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо оптимізації мережі державних вищих навчальних закладів, професійно-технічних

навчальних закладів, навчальних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів;

7) приймає рішення щодо виконання експериментальних робочих навчальних планів, нових освітніх програм, запровадження новітніх педагогічних технологій;

8) забезпечує виконання освітніх та наукових програм відродження і розвитку національної культури, української мови і мов національних меншин, національно-культурних традицій корінних народів і національних меншин України;

9) здійснює заходи, спрямовані на творчий розвиток особистості, виявлення та підтримку обдарованих дітей, талановитої молоді;

10) забезпечує організацію роботи з фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у навчальних закладах, здійснює науково-методичне забезпечення такої роботи;

11) вживає разом з центральними та місцевими органами виконавчої влади заходів щодо працевлаштування випускників професійно-технічних та вищих навчальних закладів;

12) проводить роботу з установами еквівалентності документів про освіту і вчені звання;

13) провадить в установленому порядку ліцензування, атестацію та акредитацію вищих і професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форми власності та підпорядкування, веде Державний реєстр навчальних закладів;

14) вивчає разом з іншими центральними органами виконавчої влади потребу в кадровому забезпеченні сфери освіти, організовує підготовку таких кадрів, у встановленому порядку відкриває при вищих навчальних закладах і прирівняних до них закладах післядипломної освіти, в наукових установах (за винятком наукових установ Національної академії наук) аспірантуру, докторантуру;

15) присвоює в установленому порядку вчені звання доцента і професора науковим та науково-педагогічним працівникам;

16) встановлює порядок атестації педагогічних працівників;

17) погоджує в установленому порядку призначення на посаду та звільнення з посади керівників відповідних структурних підрозділів обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, керівників навчальних закладів, що належать до сфери управління інших центральних органів виконавчої влади;

18) здійснює заходи щодо матеріального та морального стимулювання працівників освіти і науки, учасників навчально-виховного процесу;

19) організовує діяльність психологічної служби та педагогічного патронажу в системі освіти;

20) вживає заходів до поліпшення матеріальних та житлових умов студентів, учнів, працівників освіти і науки, організації їх медичного та побутового обслуговування;

21) забезпечує проведення комплексного аналізу стану вітчизняної та світової науки, прогнозування тенденцій її розвитку і взаємозв'язку з виробничою, економічною, соціальною та оборонною сферою;

22) готує пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, пріоритетів інноваційної діяльності;

23) подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо визначення замовників та керівників державних наукових, науково-технічних програм;

24) формує щороку разом з Мінекономіки державне замовлення на підставі переліку найважливіших розробок, спрямованих на створення новітніх технологій та продукції;

25) організовує в установленому порядку проведення державної наукової та науково-технічної експертизи проектів державних, міжнародних та регіональних програм;

26) організовує діяльність координаційних рад з пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки;

27) подає в установленому порядку пропозиції та висновки щодо створення та реорганізації державних наукових установ, які повністю або частково фінансуються з державного бюджету;

28) здійснює організаційно-методичне забезпечення державної атестації наукових установ, веде Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави;

29) здійснює на основі угод з власниками авторського права і суміжних прав управління їх майновими правами в Україні та за її межами;

30) організовує в установленому порядку проведення експертизи об'єктів інтелектуальної власності, видає охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності;

31) забезпечує державну реєстрацію авторського права, державну реєстрацію та ведення обліку об'єктів інтелектуальної власності, провадить реєстрацію угод про передачу прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, що охороняються на території України;

32) видає офіційний бюлетень з питань інтелектуальної власності;

33) координує діяльність, пов'язану з трансфером (передачею) технологій і прав на об'єкти інтелектуальної власності, що створені повністю або частково за рахунок коштів державного бюджету;

34) подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо віднесення наукових об'єктів до таких, що становлять національне надбання;

35) забезпечує ведення обліку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, дисертацій, захист яких відбувся;

36) організовує підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;

37) укладає відповідно до законодавства міжнародні договори про співробітництво у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;

38) здійснює відповідно до законодавства функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління;

39) забезпечує відповідно до законодавства виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

40) забезпечує в межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням у центральному апараті Міністерства, на підприємствах, в установах, закладах та організаціях, що належать до сфери його управління;

41) виконує інші функції відповідно до покладених на нього завдань.

5. МОНМС має право:

1) представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях та під час укладання міжнародних договорів України;

2) одержувати в установленому порядку від центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, а також від підприємств, установ та організацій інформацію і матеріали, необхідні для виконання покладених на Міністерство завдань;

3) залучати спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств (за погодженням з їх керівниками) до розгляду питань, що належать до його компетенції;

4) проводити в установленому порядку з'їзди, конференції, семінари, наради з питань, що належать до його компетенції;

5) утворювати координаційні комісії, експертні та робочі групи з питань забезпечення науково-організаційного супроводження виконання державних програм і проектів, залучати на основі контрактів (договорів) вітчизняних та зарубіжних вчених і спеціалістів до роботи в таких комісіях (групах), а також надання консультацій, проведення аналізу стану та складення прогнозу розвитку освітнього і науково-технічного потенціалу.

6. МОНМС в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства видає накази, організовує і контролює їх виконання.

МОНМС в разі потреби видає разом з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування спільні акти.

Нормативно-правові акти МОНМС підлягають реєстрації в установленому законодавством порядку.

Рішення МОНМС, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності і громадянами.

7. Міністерство очолює Міністр, який призначається на посаду і звільняється з посади в установленому порядку Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

Міністр має заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України.

Пропозиції щодо кандидатур заступників Міністра вносить на розгляд Кабінету Міністрів України Прем'єр-міністр України за поданням Міністра.

Міністр:

1) керує Міністерством, несе персональну відповідальність за розроблення і реалізацію державної політики у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, виконання МОНМС своїх завдань і функцій;

2) спрямовує і координує як член Кабінету Міністрів України здійснення центральними органами виконавчої влади заходів з питань освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, визначає в межах наданих повноважень політичні пріоритети та стратегічні напрями роботи МОНМС і шляхи досягнення поставлених цілей;

3) подає в установленому порядку на розгляд Кабінетові Міністрів України проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, розробником яких є Міністерство;

4) вносить в установленому порядку Прем'єр-міністрові України подання про призначення на посаду і звільнення з посади заступників Міністра, керівників та заступників керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується через Міністра;

5) розподіляє за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України обов'язки між заступниками Міністра;

6) затверджує програми і плани роботи Міністерства, розглядає та затверджує звіт про їх виконання;

7) підписує нормативно-правові акти МОНМС;

8) представляє законопроекти та доповідає з питань, що належать до компетенції Міністерства, на пленарних засіданнях Верховної Ради України;

9) погоджує проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України з питань, що належать до компетенції Міністерства;

10) приймає рішення щодо розподілу бюджетних коштів, головним розпорядником яких є МОНМС;

11) подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо утворення, реорганізації та ліквідації у складі Міністерства урядових органів державного управління;

12) вносить Кабінетові Міністрів України подання про призначення на посаду та звільнення з посади керівників урядових органів державного управління, що діють у складі МОНМС;

13) затверджує за поданням керівників урядових органів державного управління, що діють у складі Міністерства, та за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України граничну чисельність працівників, а також погоджує структуру, штатний розпис та кошторис зазначених органів;

14) порушує в установленому порядку питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності його заступників;

15) вносить в установленому порядку подання щодо відзначення державними нагородами України працівників Міністерства;

16) призначає на посаду та звільняє з посади працівників центрального апарату Міністерства, в тому числі керівників самостійних структурних підрозділів центрального апарату МОНМС за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України;

17) укладає та розриває за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України контракти з керівниками підприємств, установ, закладів та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, крім керівників професійно-технічних навчальних закладів;

18) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

8. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції МОНМС, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у Міністерстві утворюється колегія у складі Міністра (голова колегії), його заступників, а також інших керівних працівників МОНМС.

У разі потреби до складу колегії МОНМС можуть входити в установленому порядку інші особи.

Членів колегії затверджує та увільняє Міністр.

Рішення колегії проводяться в життя наказами МОН.

9. У складі МОНМС Кабінетом Міністрів України можуть бути утворені урядові органи державного управління (департаменти, служби, інспекції).

10. Для присвоєння вчених звань доцента і професора в МОНМС утворюється атестаційна колегія, яку очолює Міністр.

Положення про атестаційну колегію та її персональний склад затверджуються наказом МОНМС.

Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо визначення основних напрямів розвитку у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, а також інших питань у МОНМС можуть утворюватися дорадчі та консультативні органи. Склад таких органів і положення про них затверджує Міністр.

11. Гранична чисельність працівників МОНМС затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структуру центрального апарату МОНМС затверджує Міністр за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України. Положення про структурні підрозділи центрального апарату МОНМС затверджує Міністр.

Штатний розпис і кошторис МОНМС затверджує Міністр за погодженням з Мінфіном.

12. МОНМС є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Тема 4. Компетенція Державної служби інтелектуальної власності України як урядового органу державного управління

4.1. Узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції.

4.2. Організація в установленому порядку експертизи об'єктів права інтелектуальної власності, видання патентів (свідоцтв) на об'єкти права інтелектуальної власності. Здійснення державної реєстрації та ведення обліку об'єктів права інтелектуальної власності, проведення реєстрації договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України, ліцензійних договорів. Визначення уповноважених закладів експертизи та доручення ї проведення експертизи заявок. Ведення державних реєстрів об'єктів права інтелектуальної власності.

4.3. Організація проведення перевірок суб'єктів господарювання на предмет дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності.

4.4. Здійснення міжнародного співробітництва у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представлення інтересів України з питань охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності у міжнародних організаціях відповідно до законодавства.

4.5. Організація інформаційної та видавничої діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності.

4.6. Організація роботи з підготовки та перепідготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності. Здійснення атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

4.7. Вивчення, узагальнення та аналіз досвіду зарубіжних країн, а також практики застосування законодавства України у сфері інтелектуальної власності, розробка та внесення пропозицій щодо вдосконалення та гармонізації норм законодавства України з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є або має намір бути Україна.

4.8. Забезпечення обліку організацій колективного управління, визначення уповноважених організацій колективного управління, здійснення аналізу їх діяльності, знімання з обліку організації колективного управління, виключення з реєстрів організації колективного управління та уповноважені організації колективного управління, ануляція відповідних свідоцтв. Запровадження заходів щодо розвитку системи збору та розподілу винагороди за використання об'єктів права інтелектуальної власності та суміжних прав.

4.9. Запровадження заходів, пов'язаних із забезпеченням відтворювачів, імпортерів та експортерів примірників, що містять об'єкти права інтелектуальної власності і суміжних прав, контрольними марками та веденням Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок. Ліцензування виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць. Забезпечення присвоєння та визнання спеціальних ідентифікаційних кодів, нанесених на диски та (або) матриці, що експортуються, або матриці, що імпортується.

4.10. Видання документів для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України.

4.11. Погодження видачі державного посвідчення на право

розповсюдження і демонстрування аудіовізуальної продукції щодо дотримання авторського права і суміжних прав.

4.12. Запровадження заходів з легалізації комп'ютерних програм та правомірного їх використання.

1. Державна служба інтелектуальної власності України (далі – Державна служба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України (далі – Міністр).

Державна служба входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності.

2. Державна служба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра.

3. Основними завданнями Державної служби є:
реалізація державної політики у сфері інтелектуальної власності;
внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

4. Державна служба відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру;

2) організовує в установленому порядку експертизу об'єктів права інтелектуальної власності, видає патенти/свідоцтва на об'єкти права інтелектуальної власності;

3) здійснює державну реєстрацію та ведення обліку об'єктів права інтелектуальної власності, проводить реєстрацію договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України, ліцензійних договорів;

4) визначає уповноважені заклади експертизи та доручає їм проведення експертизи заявок;

5) веде державні реєстри об'єктів права інтелектуальної власності;

6) організовує проведення перевірок суб'єктів господарювання на предмет дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності;

7) аналізує стан дотримання суб'єктами господарювання всіх форм власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності;

8) здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності у міжнародних організаціях відповідно до законодавства;

9) організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

10) організовує роботу з підготовки та перепідготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності;

11) видає офіційні бюлетені з питань інтелектуальної власності;

12) здійснює атестацію представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених);

13) вивчає, узагальнює та аналізує досвід зарубіжних країн, а також практику застосування законодавства України у сфері інтелектуальної власності, розробляє та вносить пропозиції щодо вдосконалення та гармонізації норм законодавства України з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є або має намір бути Україна;

14) забезпечує облік організацій колективного управління, визначає уповноважені організації колективного управління, здійснює аналіз їх діяльності, знімає з обліку організації колективного управління, виключає з реєстрів організації колективного управління та уповноважені організації колективного управління, анулює відповідні свідоцтва;

15) запроваджує заходи щодо розвитку системи збору та розподілу винагороди за використання об'єктів права інтелектуальної власності та/або суміжних прав;

16) запроваджує заходи, пов'язані із забезпеченням відтворювачів, імпортерів та експортерів примірників, що містять об'єкти права інтелектуальної власності і суміжних прав, контрольними марками та веденням Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок;

17) ліцензує виробництво дисків для лазерних систем зчитування, матриць;

18) забезпечує присвоєння та визнання спеціальних ідентифікаційних кодів, нанесених на диски та/або матриці, що експортуються, або матриці, що імпортуються;

19) видає документи для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України;

20) погоджує видачу державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування аудіовізуальної продукції щодо дотримання авторського права і суміжних прав;

21) запроваджує заходи з легалізації комп'ютерних програм та правомірного їх використання;

22) веде реєстр виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення;

23) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням суб'єктами господарювання всіх форм власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності;

24) здійснює управління об'єктами державної власності;

25) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на Державну службу Президентом України.

5. Державна служба з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті Державної служби, на

підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює в установленому порядку добір кадрів в апарат Державної служби, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, формує в установленому порядку кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та працівників апарату;

3) організовує планово-фінансову роботу в апараті Державної служби, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів;

4) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Державної служби, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери її управління;

5) забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті Державної служби;

6) забезпечує у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

7) організовує ведення діловодства та архіву в апараті Державної служби відповідно до встановлених правил.

6. Державна служба для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців, у тому числі на договірній основі, працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

2) одержувати інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб;

3) скликати наради, створювати комісії та робочі групи;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, в тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами.

7. Державна служба у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами, організаціями.

8. Державна служба у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та доручень Міністра видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Державної служби.

9. Державну службу очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

10. Голова Державної служби:

1) очолює Державну службу, здійснює керівництво її діяльністю, представляє Державну службу у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;

2) вносить на розгляд Міністра пропозиції щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності та розроблені Державною службою проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;

3) вносить на розгляд Міністра освіти і науки, молоді та спорту проекти нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з питань, що належать до сфери діяльності Державної служби;

4) забезпечує виконання Державною службою Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, доручень Міністра;

5) затверджує за погодженням з Міністром схвалені на засіданні колегії річний план роботи Державної служби, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей її діяльності відповідно до визначених завдань;

6) звітує перед Міністром про виконання річного плану роботи Державної служби та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Державної служби, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) вносить пропозиції Міністру щодо кандидатур на посади своїх заступників;

8) затверджує розподіл обов'язків між своїми заступниками;

9) затверджує положення про структурні підрозділи апарату Державної служби;

10) вносить Міністру пропозиції щодо граничної чисельності державних службовців і працівників апарату Державної служби;

11) забезпечує взаємодію Державної служби із визначеним Міністром структурним підрозділом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

12) забезпечує дотримання встановленого Міністром порядку обміну інформацією між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України і Державною службою та вчасність її подання;

13) призначає на посади та звільняє з посад за погодженням з Міністром керівників і заступників керівників структурних підрозділів апарату Державної служби, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців і працівників апарату Державної служби;

14) розглядає в установленому порядку питання щодо присвоєння працівникам центрального апарату Державної служби відповідних рангів

державних службовців, їх заохочення, притягнення до дисциплінарної відповідальності;

15) вносить Міністру в установленому законодавством порядку подання щодо відзначення державними нагородами України працівників Державної служби;

16) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

11. Голова Державної служби має двох заступників, у тому числі одного першого.

Першого заступника, заступника Голови Державної служби призначає на посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Голови Державної служби, погоджених із Міністром.

Першого заступника, заступника Голови Державної служби звільняє з посад Президент України.

12. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Державної служби, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у Державній службі утворюється колегія у складі Голови Державної служби (голова колегії), першого заступника та заступника Голови Державної служби за посадою, визначених посадових осіб Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. У разі потреби до складу колегії Державної служби можуть входити керівники структурних підрозділів Державної служби, а також у встановленому порядку інші особи.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Державної служби.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Державній службі можуть утворюватися постійні або тимчасові консультативні, дорадчі органи.

Рішення про утворення та ліквідацію колегії, постійних або тимчасових консультативних, дорадчих органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються Головою Державної служби.

13. Гранична чисельність державних службовців та працівників Державної служби затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура апарату Державної служби затверджується Головою Державної служби за погодженням із Міністром.

Штатний розпис, кошторис Державної служби затверджуються Головою Державної служби за погодженням із Міністерством фінансів України.

Державна служба є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Тема 5. Функції і повноваження організацій колективного управління майновими правами авторів

5.1. Поняття і становлення колективного управління та його роль у здійсненні авторського права і суміжних прав.

5.2. Основні сфери і типові форми колективного управління авторським правом суміжними правами.

5.3. Діяльність організацій колективного управління правами в Україні.

З утвердженням України як незалежної держави в різних сферах діяльності стали створюватися державні структури управління. Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 1992 року № 154 як орган державного управління створено Державне агентство України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України (ДААСП України), що проводило в життя політику України в сфері авторського права.

Основні питання, які покладалися на Агентство, були пов'язані з розробкою і прийняттям законодавчих актів, участю України в міжнародній системі охорони авторських прав, входженням, інтеграцією України до міжнародних організацій, які опікуються проблемами авторського права, створенням механізмів, що реально сприяли б захисту авторських прав.

За час функціонування ДААСП України зроблені певні кроки щодо удосконалення авторського правового поля. В грудні 1993 року Верховною Радою України прийнято Закон України "Про авторське право і суміжні права", який пройшов експертизу фахівців, отримав позитивну оцінку європейських експертів і ВОІВ. Закон вступив у дію від дня публікації - з 23 лютого 1994 року.

Прийнято ряд законодавчих і нормативних актів, які регулюють окремі питання захисту авторських прав. У листопаді 1994 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 784 "Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва", в липні 1995 року - постанову № 532 "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва".

З прийняттям Україною Закону "Про авторське право і суміжні права", а також інших законодавчих актів було створено авторське правове поле, яке в цілому відповідало міжнародним нормам. З іншого боку, Україна продемонструвала бажання і готовність інтегруватися до міжнародних структур з питань авторського права і суміжних прав. Діяльність у цій сфері дозволила Верховній Раді України в травні 1995 року прийняти Закон "Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів", а з жовтня 1995 року стати Україні членом цієї Конвенції. Нарешті, основні норми авторського права щодо права на творчу працю і на результати цієї праці, щодо захисту інтелектуальної власності, захисту моральних і матеріальних прав автора з червня 1996 року стали конституційними нормами прийнятої Конституції України.

Подальше удосконалення законодавства з питань авторського права і суміжних прав в Україні здійснювалося в напрямках гармонізації національного законодавства з міжнародним, реалізації вимог щодо відповідності національних законодавчих норм міжнародним нормам. Ці зусилля завершилися прийняттям у 2001 році нової редакції Закону України "Про авторське право і суміжні права".

Історія авторського права нерозривно пов'язана з пошуком і постійним удосконаленням форми управління авторськими правами. Необхідність захисту авторських прав, збору і виплати авторської винагороди, розуміння того, що широке використання авторських творів ускладнює індивідуальний контроль автора за цими процесами, робить його практично недійшовим, вимагало від авторів створення структур, що забезпечували ефективне управління їх правами. Тому вже перші організації з управління авторськими правами (товариства, асоціації тощо), які створювалися за ініціативи авторів, включали в себе зазначені функції, передбачали створення мережі агентів, що забезпечували виконання цих функцій. Ці основні функції органів управління авторськими правами вдосконалювалися та стали основою сучасних організацій колективного управління авторськими правами.

Питання вдосконалення управління авторськими правами стало предметом розгляду ВОІВ, що провела наукове дослідження зазначеної проблеми, узагальнила практику створення і діяльності таких організацій. Результатом досліджень стало видання рекомендацій з питань створення і діяльності організацій по колективному управлінню авторськими правами — "Колективне управління авторським правом і суміжними правами", ВОІВ, 1990 рік.

Рекомендовані форми колективного управління авторськими правами стали з урахуванням національних особливостей основною формою управління авторськими правами для більшості країн. Вимоги щодо організацій колективного управління авторськими правами включалися до національних законодавчих актів. Національні організації колективного управління авторськими правами за своїм статусом створювалися як державні, так і громадські.

Основні вимоги до таких організацій, які рекомендовані ВОІВ, - це умови ефективної діяльності системи колективного управління правами, а також відповідність до міжнародних зобов'язань в галузі охорони авторського права і суміжних прав, що повинно забезпечити мінімальний рівень охорони та принцип національного режиму, передбачений Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів.

Оснoву системи колективного управління складає надання правoволодарями повноважень організації по колективному управлінню на управління їхніми правами: відстежування використання їх творів, ведення переговорів з користувачами щодо використання творів за відповідну винагороду, надання відповідних ліцензій на використання творів, збір авторської винагороди, її розподіл і виплата тощо.

Указом Президента України від 15 грудня 1999 р. № 1573/99 "Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади" суттєво змінено систему державного управління сферою інтелектуальної власності. Відповідно до зазначеного Указу ліквідовано ДААСП України та прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2000 р. № 601 "Про утворення Державного департаменту інтелектуальної власності в складі Міністерства освіти і науки України".

Основні завдання, які покладені на Державний департамент інтелектуальної власності, пов'язані із забезпеченням у межах своєї компетенції реалізації державної політики, прогнозування і визначення перспектив пріоритетних напрямків розвитку в сфері інтелектуальної власності, організаційного забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Державне підприємство "Українське агентство з авторських та суміжних прав" Міністерства освіти і науки України (ДП УААСП) створено наказом Міністерства освіти і науки України у червні 2000 року на базі ДААСП України, є його правонаступником, належало до сфери управління Міністерства освіти і науки України, підпорядковано Державному департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України. На сьогоднішній день ДП УААСП є підпорядковане Державній службі інтелектуальної власності України.

Головним завданням ДП УААСП є здійснення управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права.

Останнім часом інтелектуальна власність в усьому світі стає все більш поширеним об'єктом ринкових відносин. Проблема захисту авторських прав, у цьому зв'язку, набуває значної актуальності. Одним з механізмів запобіжного захисту авторських прав є їх реєстрація у відповідних державних реєстрах.

Головні завдання Агентства

1.1. Забезпечення колективного управління майновими правами, переданими Агентству суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав України та інших країн на території України та за її межами, відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав.

1.2. Участь у розробці пропозицій, пов'язаних з удосконаленням законодавства України в сфері авторських і суміжних прав.

1.3. Участь у здійсненні державної реєстрації прав автора на твори науки, літератури і мистецтва, а також реєстрації договорів, які стосуються права автора на твір.

1.4. Участь у проведенні моніторингу застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторських і суміжних прав.

1.5. Участь в організації підготовки, перепідготовці та підвищенні кваліфікації спеціалістів з питань охорони авторських і суміжних прав.

1.6. Зовнішньоекономічна діяльність та міжнародне співробітництво у сфері авторських і суміжних прав.

2. Функції, права і обов'язки Агентства

2.1. Функції Агентства

2.1.1. З метою реалізації завдань щодо колективного управління майновими правами у межах повноважень, одержаних на підставі укладених письмових договорів із суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав на території України та за її межами, Агентство виконує такі функції:

- здійснює посередницькі послуги при укладенні цивільно-правових договорів від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав або в якості третьої сторони з особами, які мають намір отримати право (виключне, невиключне) на використання на території України та за її межами об'єктів авторського права і (або) суміжних прав певним способом, на встановлений строк;

- погоджує з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розмір авторської винагороди під час укладання договорів;

- надає суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав, правами яких воно управляє, а також іншим суб'єктам прав відповідно до чинного законодавства України банківський розрахунковий та валютний рахунки для здійснення платежів та виплат авторської винагороди;

- отримує (збирає), розподіляє і виплачує за належністю винагороду за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав, правами яких воно управляє, а також іншим суб'єктам прав відповідно до чинного законодавства України;

- зараховує на розрахунковий рахунок Агентства, розподіляє і виплачує за належністю перераховану суму, стягнену при позитивному судовому рішенні з відповідачів за позовами стосовно сплати авторської винагороди за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав;

- на договірних засадах здійснює супроводження договорів, безпосередньо пов'язаних із використанням об'єктів авторського права і (або) суміжних прав (редагування, рецензування, переклади на інші мови, підготовка "камера-реді", виготовлення або прокат нот та ілюстрацій, слайдів, кольороподільної плівки, фото, комп'ютерних програм, супроводження матеріалів за угодами тощо);

- здійснює реєстрацію суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав та об'єктів авторських прав і (або) суміжних прав, які охороняються національним законодавством;

- веде облік осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, які використовують об'єкти авторських прав і (або) суміжних прав;

- укладає з організаціями інших країн, які здійснюють колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, договори про взаємне представництво інтересів;

- проводить на договірних засадах розрахунки з організаціями інших країн, які здійснюють колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав на території України, а також за її межами;

- бере участь у міжнародному співробітництві в галузі авторського права і (або) суміжних прав та колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав;

- бере участь у межах своєї компетенції в організації міжнародних наукових конференцій і симпозіумів, книжкових ярмарок, виставок, музичних фестивалів та інших культурних й інформаційних заходів, що проводяться в Україні та за її межами, у сфері авторського права і суміжних прав;

- вивчає, систематизує й поширює вітчизняний та зарубіжний досвід у сфері авторського права і суміжних прав;

- надає на договірних засадах послуги під час проведення експозиції на виставках і виставках-продажу творів образотворчого мистецтва та на підставі наданих суб'єктами авторського права повноважень здійснює збір і виплату авторської винагороди для суб'єктів авторського права, одержаної в результаті використання права слідування, згідно з чинним законодавством України;

- розвиває і зміцнює співпрацю з питань авторських і суміжних прав з творчими спілками, іншими громадськими об'єднаннями, науковими установами й закладами культури України;

- приймає та перераховує на договірних засадах встановлені чинним законодавством відрахування до фондів творчих спілок України та інших громадських об'єднань;

- вживає необхідних заходів щодо запобігання порушенню прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і надає на договірних засадах правову допомогу щодо захисту авторських і (або) суміжних прав у разі порушення прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав України та інших країн на підставі наданих повноважень вищезазначених суб'єктів, представляє їх права і законні інтереси в судах, господарському та третейському судах;

- здійснює на договірних засадах оціночну та експертну діяльність щодо об'єктів права інтелектуальної власності відповідно до чинного законодавства України;

- за дорученням Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України здійснює державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва, а також реєстрацію договорів, які стосуються права автора на твір;

- за дорученням Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України здійснює проведення моніторингу застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав;

- розробляє і в установленому порядку вносить пропозиції щодо вдосконалення законодавства про авторські і суміжні права на основі вивчення практики застосування цього законодавства, а також міжнародного досвіду в галузі авторського права і суміжних прав;

- забезпечує своєчасну сплату податків та інших відрахувань з авторської винагороди до Державного бюджету відповідно до чинного законодавства України;

- засновує на території України та за її межами структурні підрозділи, філії та представництва Агентства з правом відкриття поточних і розрахункових рахунків та затверджує Положення про них;

- з метою виконання статутних функцій за погодженням із Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України створює за рахунок незапитаної винагороди, що надійшла від осіб, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, спеціальні фонди, призначені для виплат суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав або спрямовані на інші цілі в інтересах суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав;

- представляє на підставі довіреностей інтереси Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України при розгляді судами та іншими державними органами питань, пов'язаних із виконанням його доручень;

- проводить на договірних засадах рекламно-інформаційну роботу;

- здійснює видавничу діяльність в Україні та за її межами;

- здійснює збір, розподіл та виплату суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав відрахувань (відсотків) від виробників та імпортерів обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах;

- здійснює інші функції, що впливають із чинного законодавства України про авторське право і суміжні права;

2.1.2. Надає юридичним та фізичним особам платні послуги:

- юридичні консультації з правових питань у сфері авторського права та суміжних прав;

- на договірних засадах та на підставі наданих повноважень правову допомогу щодо захисту прав і законних інтересів суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав України та інших країн у судах, господарському та третейському судах;

- послуги, пов'язані з діяльністю Агентства та його відділів відповідно до їх компетенції та згідно із затвердженими Директором ДП УААСП інструкціями та положеннями.

2.2. Права Агентства

2.2.1. Агентство самостійно планує свою діяльність, визначає стратегію та основні напрямки свого розвитку в галузі авторського права і суміжних прав.

2.2.2. Агентство реалізує свої послуги за цінами, що формуються відповідно до умов економічної діяльності, а у випадках, передбачених чинним законодавством України, - за фіксованими державними цінами.

2.2.3. Агентство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів:

- в установленому порядку бере участь у роботі міжнародних організацій з питань авторського права і суміжних прав та з питань управління майновими правами на колективній основі;

- має право самостійного співробітництва з юридичними особами зарубіжних країн;

- має право в межах своїх повноважень укладати з організаціями інших країн, які здійснюють колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, договори про взаємне представництво інтересів.

2.2.4. Агентство має право одержувати від українських і міжнародних (іноземних) організацій, товариств, спілок, фірм, підприємств, в тому числі через міжнародні програми, а також окремих громадян, матеріальну, фінансову допомоги та позики, які спрямовуються на розвиток Агентства.

2.2.5. Агентство має право відкривати валютні розрахункові рахунки в установах банків України та в банках зарубіжних країн.

2.2.6. Агентство має право за погодженням з Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України створювати на території України та за її межами структурні підрозділи, філії та представництва з правом відкриття поточних і розрахункових рахунків і затверджувати Положення про них.

2.2.7. Агентство з метою здійснення своїх статутних функцій має право створювати регіональні підрозділи власних інспекторів у Автономній Республіці Крим, в обласних центрах та в інших містах України.

2.2.8. Агентство має право здавати в оренду відповідно до чинного законодавства України підприємствам, організаціям та установам, а також громадянам устаткування, транспортні засоби, інвентар та інші матеріальні цінності, які йому належать, а також списувати їх з балансу, крім тих, що придбані за бюджетні кошти.

2.2.9. Агентство має право пред'являти судові позови на користь авторів, інтереси яких воно представляє, до будь-яких фізичних та юридичних осіб, будь-яких адміністративних чи інших органів, відповідальних за неправомірне використання творів чи фонограм, брати участь у цивільних процесах в усіх судових закладах з усіма правами, що надані законом позивачу, відповідачу, третій особі, в тому числі з правом завершення спорів миром, визнання чи відмови повністю або частково від позовних вимог, зміни предмету позову, оскарження рішення суду, отримання авторської винагороди і сум, належних як відшкодування збитків.

2.2.10. Агентство не має права заставляти державне майно, що перебуває у повному господарському віданні Агентства, а також укладати угоди гарантії в інтересах інших юридичних осіб щодо їх зобов'язань.

2.3. Обов'язки Агентства

2.3.1. Забезпечувати своєчасну сплату податків та інших відрахувань згідно з чинним законодавством України.

2.3.2. Здійснювати оперативну діяльність з матеріально-технічного забезпечення Агентства.

2.3.3. Створювати належні умови для високопродуктивної праці, забезпечувати додержання законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування.

2.3.4. Здійснювати заходи по вдосконаленню організації праці та заробітної плати працівників з метою посилення їх матеріальної зацікавленості як у результатах особистої праці, так і в загальних підсумках роботи Агентства, забезпечувати своєчасні розрахунки з працівниками Агентства.

2.3.5. Здійснювати належну експлуатацію основних фондів та вчасно вводити в дію придбане обладнання.

2.3.6. Забезпечувати конфіденційність розгляду заявок та не допускати розголошення інформації, що міститься у матеріалах заявок, а також рішеннях експертизи щодо них.

2.3.7. Здійснювати компенсаційні виплати та індексацію втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати працівникам Агентства згідно з чинним законодавством України.

2.3.8. Здійснювати бухгалтерський, податковий облік та вести статистичну звітність згідно з чинним законодавством України.

Директор та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за додержання порядку й достовірність бухгалтерського обліку та статистичної звітності.

2.3.9. Надавати до Державної служби інтелектуальної власності України інформацію про річний баланс, річний звіт, результати аудиторських перевірок.

Державну реєстрацію авторського права в Україні затверджено нормами Закону України "Про авторське право і суміжні права" (далі - Закон).

Порядок державної реєстрації авторського права було встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.1995 року № 532 "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва". На даний час державна реєстрація здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1756 "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір" (далі - Порядок).

1. Види реєстрацій:

а. Реєстрація авторського права.

- Реєстрація авторського права на твір.
- Реєстрація авторського права на службовий твір.

б. Реєстрація договорів, які стосуються права автора на твір.

- Реєстрація договору про передачу (відчуження) майнових прав на твір.
- Реєстрація договору про передачу виключного права на використання твору.
- Реєстрація договору про передачу невиключного права на використання твору.

2. Документи, що потрібні для реєстрації авторського права та договорів, які стосуються права автора на твір (подаються комплектно в паперовій папці!):

а. Заявка на реєстрацію авторського права на твір повинна містити:

1) заяву (викладену українською мовою, що складається за встановленою формою), примірник твору (у формі, визначеній пунктами 3, 15 Порядку);

2) документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (за наявності);

3) документ або копію документа про сплату збору за підготовку до реєстрації авторського права, або копію документа, що підтверджує наявність пільг;

4) документ про сплату збору за оформлення і видачу свідоцтва (подається після одержання автором письмового рішення про реєстрацію авторського права на твір) або копію документа, що підтверджує наявність пільг;

5) довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка подається довіреною особою.

б. Заявка на реєстрацію авторського права на службовий твір, крім перерахованих вище матеріалів, повинна містити ще й документ, що підтверджує, кому належать майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (відповідно до ст.429 Цивільного кодексу України).

в. Заявка на реєстрацію договору, який стосується права автора на твір, повинна містити:

- заяву (викладену українською мовою, що складається за встановленою формою), примірник твору (у формі, визначеній пунктами 3, 15 Порядку);

- примірник авторського договору, що засвідчує передачу (відчуження) майнового права на твір (відповідно до ст.31 Закону), або примірник авторського договору про передачу права на використання твору (відповідно до ст. 32, 33 Закону);

- документ, що підтверджує наявність майнових прав, що передаються (за необхідності);

- документ або копію документа про сплату збору за підготовку до реєстрації договору;

- довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка подається довіреною особою.

Розгляд заявки, видача свідоцтв та рішень.

Реєстрація авторського права.

Розгляд заявки і прийняття рішення про реєстрацію авторського права на твір або про відмову в реєстрації здійснюється протягом місяця від дати надходження правильно оформлених документів заявки.

Якщо заявка відповідає встановленим вимогам розділів II і III Порядку, приймається рішення про реєстрацію авторського права. В іншому випадку заявнику надсилається обґрунтоване рішення про відмову в реєстрації. При цьому документи, подані заявником на реєстрацію, йому не повертаються.

Заявник у тримісячний термін від дати одержання рішення про реєстрацію авторського права на твір повинен подати документ про сплату збору за оформлення і видачу свідоцтва.

На підставі рішення про реєстрацію та за наявності документа про сплату збору за оформлення і видачу свідоцтва до Державного реєстру свідоцтв про

реєстрацію авторського права на твір заносяться відомості про реєстрацію авторського права на твір.

Датою реєстрації авторського права на твір є дата занесення відомостей про реєстрацію до Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

Видача свідоцтва здійснюється Державною службою інтелектуальної власності України в місячний строк від дати реєстрації. Свідоцтво видається безпосередньо заявнику, його довіреній особі або надсилається на адресу, зазначену в заяві.

Реєстрація договорів, які стосуються права автора на твір.

Розгляд заявки і прийняття рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір, здійснюється протягом місяця від дати надходження правильно оформлених документів заявки.

Якщо заявка відповідає встановленим вимогам, приймається рішення про реєстрацію договору. В іншому випадку заявнику надається обґрунтоване рішення про відмову в реєстрації.

На підставі рішення про реєстрацію договору відомості про його реєстрацію заносяться до Державного реєстру договорів, які стосуються права автора на твір.

Датою реєстрації договору є дата занесення відомостей про реєстрацію до Державного реєстру договорів.

Видача рішення про реєстрацію договору здійснюється Державною службою інтелектуальної власності України в місячний строк від дати державної реєстрації. **Рішення** видається безпосередньо заявнику, його довіреній особі або надсилається на адресу, вказану в заяві.

Відомості про реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, публікуються в каталозі державних реєстрацій та в офіційному бюлетені.

Одним з основних аргументів на користь реєстрації є той, що суб'єкт авторського права, здійснивши реєстрацію, здобуває додаткову можливість доказу існування в об'єктивній формі свого твору на дату подання заявки. Особливо це стосується неоприлюднених творів. Документи заявки, права на твори яких було зареєстровано, зберігаються протягом всього строку охорони авторського права.

Наявність свідоцтва і рішення, виданих державою, публікація відомостей про реєстрацію в каталогах державної реєстрації і офіційних бюлетенях є свідченням того, що твір захищається авторським правом і що всі треті особи попереджено про відповідальність за неправомірне його використання. Часто сам факт реєстрації запобігає спробам незаконного використання твору без урахування інтересів авторів.

Наявність свідоцтва дуже важлива при поданні твору на розгляд потенційному користувачу. На жаль, існує сумний досвід, коли твір, наприклад, який-небудь авторський проект, спочатку відхиляється, а через деякий час втілюється в життя, і не виключено, що й спотворюється через відсутність авторського контролю.

Якщо реєструється договір, який стосується права автора на твір, перевіряється відповідність договірних документів установленим нормам і, передусім, наявність умов, які дозволяють вважати його авторським і правомірним. Тобто, після отримання Рішення сторони договору, а також будь-які інші зацікавлені особи, можуть бути впевнені в тому, що відносини стосовно авторського права по відношенню до якогось конкретного об'єкта є врегульованими відповідно до чинного законодавства України. Таке Рішення можна пред'являти третім особам, не показуючи при цьому самого договору або деяких його розділів. Тим самим може бути збережена конфіденційна інформація щодо сторін договору.

Не зайвим буде зауважити, що у випадку втрати твору чи договірної документації Державна служба інтелектуальної власності України завжди зможе надати їх завірених копії правовласнику, стороні договору.

Аналіз даних реєстрації за об'єктами авторського права свідчить про те, що здебільшого реєструвалися авторські права на літературні письмові твори наукового, технічного, практичного, белетристичного та іншого характеру. Це різні книги, статті, рукописи, словники, проекти, програми, науково-технічна та конструкторсько-технологічна документація, технічні умови, довідники, видавничі проекти журналів і газет, рекламно-інформаційні проекти і матеріали, проекти конкурсів, описи ігор, проекти телевізійних і радіопрограм, сценарії, белетристичні твори, збірки віршів, література навчального характеру, твори релігійного характеру тощо.

Тема 6. Функції і повноваження державного підприємства “Український інститут промислової власності”

6.1. Створення та компетенція державного підприємства “Український інститут промислової власності”.

6.2. Державне підприємство “Український інститут промислової власності” як заклад експертизи.

6.3. Проведення ДП “ІПВ” формальної експертизи, експертизи на локальну новизну, кваліфікаційної експертизи.

6.4. Висновки, повідомлення та запити ДП “ІПВ”.

Державне підприємство "Український інститут промислової власності".

Український інститут промислової власності (далі Інститут) є державним підприємством, яке знаходиться у сфері управління Державної служби інтелектуальної власності України, засновано на державній власності і створено на базі Державного патентного відомства України і Державного підприємства "Інститут промислової власності".

Інститут є єдиним в Україні органом, що проводить експертизу заявок на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем, зазначення походження товарів тощо) на відповідність умовам надання правової охорони, виносить рішення щодо видачі охоронних документів, забезпечує здійснення державної реєстрації об'єктів промислової власності та офіційної публікації відомостей про них.

Статут Інституту затверджено Міністром освіти і науки України.

Структура, чисельність і штатний розпис Інституту затверджується Державною службою інтелектуальної власності України.

Мета і предмет діяльності Інституту.

Інститут створено з метою проведення на наукових засадах експертизи заявок на об'єкти промислової власності на відповідність умовам надання правової охорони, забезпечення роботи Державних реєстрів, передбачених чинним законодавством у сфері охорони промислової власності, проведення науково-дослідних робіт та інших дій щодо надання правової охорони таким об'єктам.

Головними завданнями Інституту є:

- приймання заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності на відповідність їх умовам надання правової охорони, забезпечення здійснення державної реєстрації об'єктів промислової власності і змін їх правового статусу та офіційної публікації відповідних відомостей; - участь у розробці пропозицій формування державної політики в сфері охорони промислової власності, заходів щодо її реалізації та здійсненні цих заходів;

- участь у розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавства в сфері охорони промислової власності;

- забезпечення, в межах своїх повноважень, виконання міжнародних зобов'язань України в сфері охорони промислової власності, участь у підготовці та укладанні міжнародних договорів України з питань охорони промислової власності;
- участь в організації підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань охорони промислової власності;
- забезпечення здійснення державної реєстрації договорів про передачу права власності на об'єкти промислової власності, що охороняються в Україні, та договорів про видачу дозволу (ліцензійних договорів) на їх використання;
- забезпечення виконання завдань Державної програми інформатизації України в частині, що стосується промислової власності;
- інформаційне забезпечення функціонування державної системи охорони промислової власності: створення, актуалізація та забезпечення функціонування патентно-інформаційної бази, необхідної для проведення експертизи та довідково-пошукового апарату;
- забезпечення фізичних та юридичних осіб інформацією про об'єкти промислової власності;
- забезпечення формування фондів національної патентної документації в органах державної системи науково-технічної інформації України;
- проведення науково-дослідних робіт і підготовка пропозицій з питань удосконалення методології проведення експертизи, підвищення її якості, юридичного та технологічного забезпечення;
- участь у судових справах стосовно об'єктів промислової власності;
- матеріально-технічне і методологічне забезпечення в сфері охорони промислової власності.

На виконання головних завдань Інститут:

- приймає заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, проводить експертизу заявок на об'єкти промислової власності на відповідність умовам надання правової охорони та виносить відповідні рішення до них, забезпечує здійснення державної реєстрації об'єктів промислової власності, що охороняються в Україні, та готує до видачі відповідні охоронні документи;
- здійснює систематичний аналіз стану діяльності в сфері охорони промислової власності, тенденцій та динаміки її розвитку, розробляє і в установленому порядку подає пропозиції щодо посилення впливу цієї діяльності на стан економічного розвитку держави;
- у межах своєї компетенції розробляє проекти нормативних актів та подає їх на затвердження в установленому порядку;
- розробляє та впроваджує єдині зразки документів, необхідних для функціонування державної системи охорони промислової власності;
- забезпечує гармонізацію та уніфікацію національної патентної документації відповідно до міжнародних стандартів та згідно з чинним законодавством України;

- готує пропозиції стосовно переліку та розміру зборів і сплати послуг за дії з надання правової охорони об'єктам промислової власності згідно з чинним законодавством;
- розглядає заяви про наміри патентування винаходів, корисних моделей і промислових зразків в іноземних державах та приймає відповідні рішення;
- забезпечує здійснення державної реєстрації ліцензійних договорів та договорів про передачу прав на об'єкти промислової власності, що охороняються на території України;
- забезпечує розгляд заперечень і скарг щодо видачі охоронних документів та інших звернень з питань охорони об'єктів промислової власності;
- забезпечує конфіденційність розгляду заявок;
- забезпечує публікацію відомостей щодо об'єктів промислової власності в офіційному бюлетені, видає описи до патентів, інформаційні матеріали;
- здійснює міжнародний обмін патентною документацією із зарубіжними патентними відомствами;
- забезпечує комплектування, сприяє удосконаленню використання патентно-інформаційної бази на основі сучасних інформаційних технологій;
- забезпечує комплектування фонду патентної документації громадського користування;
- забезпечує автоматизацію та інформатизацію виробничих процесів державної системи охорони промислової власності, створює інформаційну інфраструктуру та здійснює розробку спеціалізованого програмного забезпечення та баз даних;
- забезпечує створення, використання та розповсюдження патентно-інформаційних продуктів;
- сприяє розвитку української патентно-термінологічної бази, проводить роботи щодо стандартизації усталеної термінології в сфері промислової власності;
- бере участь в атестації та реєстрації представників у сфері охорони інтелектуальної власності (патентних повірених), а також забезпечує контроль за виконанням патентними повіреними вимог, що пред'являються до їх діяльності, забезпечує ведення державного реєстру патентних повірених;
- здійснює заходи щодо пропаганди ролі та значення промислової власності, її правової охорони;
- забезпечує підготовку та публікацію річних звітів про діяльність державної системи охорони промислової власності;
- у межах своєї компетенції бере участь у здійсненні заходів, пов'язаних із зобов'язаннями України за міжнародними договорами з питань охорони промислової власності та розвитком міжнародного співробітництва в цій сфері;
- організує проведення науково-дослідних та інших робіт з проблем розвитку, вдосконалення системи охорони промислової власності, правового та патентно-інформаційного забезпечення;

- надає на договірних засадах інформаційні, правові послуги та консультації в сфері охорони промислової власності;
- бере участь у підготовці та підвищенні кваліфікації спеціалістів з питань охорони промислової власності, видає підручники, методичні посібники, науково-практичний журнал тощо;
- здійснює іншу не заборонену законодавством діяльність, спрямовану на розвиток сфери охорони промислової власності.

Юридичний статус Інституту.

Інститут є юридичною особою. Права і обов'язки юридичної особи Інститут набуває з дня його державної реєстрації.

Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, указами та розпорядженнями Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, міжнародними та міждержавними угодами в сфері охорони інтелектуальної власності, членом яких є Україна, наказами та розпорядженнями Міністерства і Департаменту, а також цим Статутом.

Інститут веде самостійний баланс, має поточні та інші рахунки в національній та іноземній валюті в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, кутовий штамп, інші необхідні печатки і штампи. Інститут може мати знак для товарів і послуг.

Інститут має право укладати угоди, набувати майнові та немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді, арбітражному суді та третейському суді.

Інститут несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах належного йому майна згідно з чинним законодавством.

Майно Інституту.

Майно Інституту є державною власністю і закріплюється за ним на правах повного господарського відання. Здійснюючи право повного господарського відання. Інститут володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном на свій розсуд, вчиняючи стосовно нього будь-які дії, що не суперечать чинному законодавству та цьому Статуту.

Майно Інституту складають основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі Інституту. Вилучення державою основних фондів Інституту, його оборотних коштів та іншого використовуваного ним майна здійснюється тільки у випадках, передбачених законами України.

Джерелами формування майна Інституту є:

- майно, передане йому державою в особі органу управління, іншими органами державного управління;
- кошти, що надходять за дії, пов'язані з наданням правової охорони об'єктам промислової власності, згідно із затвердженим Департаментом кошторисом;
- доходи, отримані за надання послуг, а також від інших видів господарської діяльності;
- кредити банків та інших кредиторів;

- майно, придбане в інших осіб;
- безоплатні або благодійні внески юридичних і (або) фізичних осіб;
- інші джерела, не заборонені законодавчими актами України.

Інститут забезпечує збереження виробничих фондів, створює умови для раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів.

Інститут розпоряджається коштами, отриманими за результатами своєї господарської діяльності, згідно зі Статутом.

Збитки, завдані Інституту внаслідок порушення його майнових та немайнових прав фізичними і (або) юридичними особами та державними органами, відшкодовуються Інституту за рішенням суду або арбітражного суду.

Права та обов'язки Інституту.

Інститут має право:

Здійснювати в межах своєї компетенції необхідні заходи, спрямовані на організацію та проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності відповідно до чинного законодавства.

Вирішувати питання щодо прийняття або відмови в прийнятті до розгляду заявок на об'єкти промислової власності, визнання заявок неподаними або відхиленими, встановлення дати подання заявок, встановлення дати пріоритету, проведення експертизи заявок відповідно до чинного законодавства.

Розглядати в установленому порядку подані клопотання за заявками і приймати за ними рішення.

Вести листування із заявниками стосовно поданих заявок.

Розглядати в установленому порядку клопотання стосовно об'єктів, внесених до державних реєстрів, надавати витяги із відповідних державних реєстрів, вести листування та здійснювати інші дії щодо ведення державних реєстрів.

Вимагати від заявника додаткові матеріали, що необхідні для проведення експертизи заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Запрошувати заявника і (або) його представника для участі у вирішенні питань, що виникають під час проведення експертизи заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Продовжувати, за наявності мотивованого клопотання заявника, терміни подання відповідей на запити Інституту або поновлювати прострочені заявником терміни відповідно до чинного законодавства, а також відмовляти в продовженні або поновленні таких термінів.

Приймати рішення стосовно заявок на об'єкти промислової власності згідно з чинним законодавством.

Розробляти методичні рекомендації з питань організації та проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності, а також форми відповідних документів (запитів, листів, рішень тощо).

Здійснювати всі необхідні заходи для створення та впровадження сучасних комп'ютерних технологій в практику роботи Інституту.

Надавати на договірних засадах патентно-інформаційні, консультативні та інші послуги в сфері охорони промислової власності, в тому числі стосовно реклами, і встановлювати перелік таких послуг за тарифами, погодженими з Департаментом.

Створювати для виконання своїх проектів, програм, договорів творчі колективи, контрактні групи, організовувати їх діяльність, залучати до участі в них вчених та спеціалістів.

Організовувати розповсюдження патентно-інформаційної продукції, у тому числі офіційних бюлетенів, описів до патентів України, періодичних та методичних видань тощо шляхом оптової та роздрібною торгівлі.

Для забезпечення потреб співробітників організувати пункт медичної допомоги, громадського харчування, торгівлі та надання побутових послуг.

Здійснювати придбання на договірній основі матеріальних ресурсів для забезпечення своєї діяльності згідно з Статутом.

Встановлювати для своїх працівників додаткові відпустки, неповний робочий день, робочий тиждень та інші соціальні пільги, запроваджувати гнучкі графіки роботи, які не суперечать чинному законодавству.

Здійснювати заходи для поліпшення умов праці та відпочинку працівників Інституту.

За погодженням з Державною службою інтелектуальної власності України:

- організовувати і проводити конференції, семінари, школи, наради та інші заходи з питань охорони промислової власності;
- визначати основні напрямки та шляхи автоматизації та комп'ютеризації у сфері охорони промислової власності;
- устанавлювати науково-технічні та виробничі зв'язки в сфері промислової власності з зарубіжними патентними відомствами та міжнародними організаціями;
- відряджати за кордон спеціалістів для участі в міжнародних конференціях, семінарах і нарадах, міжнародного співробітництва з питань охорони об'єктів промислової власності та патентної інформації, обміну досвідом роботи і запрошувати з цією метою іноземних спеціалістів;
- залучати на договірних засадах юридичних і (або) фізичних осіб для представлення інтересів Інституту в судах;
- створювати філіали, представництва, відділення та інші відособлені підрозділи з правами відкриття поточних і розрахункових рахунків та затверджувати положення про них;
- здавати в оренду відповідно до чинного законодавства юридичним особам свої площі, устаткування, транспортні засоби, інвентар та інші матеріальні цінності, а також списувати їх з балансу;
- користуватись банківським кредитом на комерційній договірній основі та надавати банку на договірній основі право використовувати свої вільні кошти і встановлювати проценти за їх використання.

Приймати при здійсненні господарської та іншої діяльності з власної ініціативи будь-які рішення, що не суперечать Статуту та законодавству України.

Інститут зобов'язаний:

Забезпечувати якісне та ефективне проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності та інших дій, пов'язаних з наданням їм правової охорони.

Здійснювати оперативну діяльність з матеріально-технічного забезпечення Інституту.

Створювати належні умови для високопродуктивної праці, забезпечувати додержання законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування.

Здійснювати заходи з вдосконалення організації праці та заробітної плати працівників з метою посилення їх матеріальної зацікавленості як в результатах особистої праці, так і в загальних підсумках роботи Інституту, забезпечувати своєчасні розрахунки з працівниками Інституту.

Здійснювати належну експлуатацію основних фондів.

Здійснювати своєчасну сплату податків та інших відрахувань згідно з чинним законодавством.

Забезпечувати конфіденційність розгляду заявок та збереження державної таємниці, не допускати розголошення інформації, що міститься в матеріалах заявок, а також у рішеннях експертизи щодо них, не оголошеної в установленому порядку.

Готувати статистичні та аналітичні матеріали про стан і тенденції розвитку в сфері охорони промислової власності.

Здійснювати, згідно з чинними нормативними актами, компенсацію працівникам Інституту втрати частини заробітної плати в зв'язку з порушенням термінів її виплати.

Здійснювати, згідно з чинним законодавством, індексацію оплати праці та інших виплат, що включаються в розрахунок середньої місячної плати.

Здійснювати бухгалтерський, оперативний облік та вести статистичну звітність згідно з чинним законодавством.

Директор та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за додержання порядку ведення і достовірність бухгалтерського обліку та статистичної звітності.

Управління Інститутом та самоврядування трудового колективу.

Управління Інститутом здійснюється, відповідно до цього Статуту, на основі поєднання прав Міністерства щодо господарського використання державного майна і принципів самоврядування трудового колективу.

Керівником Інституту є директор який діє на засадах єдиноначальності: наймання Директора здійснюється Міністерством, на контрактній основі, за погодженням з Державною службою інтелектуальної власності України. Директор без спеціального уповноважуючого документу:

- є представником Інституту під час реалізації завдань, функцій, обов'язків Інституту, передбачених актами законодавства та цим Статутом, іншими нормативними документами;

- здійснює поточне (оперативне) керівництво Інститутом, організує його виробничо-господарську, науково-технічну, соціально-побутову та іншу діяльність, забезпечує виконання завдань Інституту, передбачених законодавством та цим Статутом;

- несе повну відповідальність за стан і діяльність Інституту;

- діє від імені Інституту, представляє його інтереси в стосунках з юридичними і фізичними особами;

- укладає господарські та інші угоди;

- видає доручення;

- відкриває рахунки в банках;

- користується правом розпоряджання коштами Інституту, накладає на працівників стягнення відповідно до законодавства;

- несе відповідальність за формування та використання фінансових планів;

- видає накази та інші акти, дає вказівки, обов'язкові для всіх підрозділів та працівників Інституту;

- вирішує інші питання, віднесені законодавством, контрактом та цим Статутом до його компетенції;

- укладає трудові договори з працівниками Інституту, а також колективний договір з трудовим колективом (його представницьким органом) відповідно до чинного законодавства.

Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо перспективних та поточних проблем діяльності Інституту при директорові створюється Науково-технічна рада з вчених і висококваліфікованих фахівців. Склад Науково-технічної ради і положення про неї затверджуються директором за погодженням з Департаментом.

З метою підвищення якості проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності та колегіального прийняття рішень з питань експертизи в Інституті можуть створюватись Експертні ради за напрямками діяльності. Склад Експертних рад і положення про них затверджуються директором.

Директор має заступників, які призначаються та звільняються ним за погодженням з Державною службою інтелектуальної власності України. Інші працівники керівного складу та спеціалісти структурних підрозділів призначаються на посаду і звільняються з посади директором.

Трудовий колектив Інституту становлять усі громадяни, які своєю працею беруть участь в його діяльності на основі трудового договору (контракту, угоди), а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з Інститутом.

Трудовий колектив Інституту на основі колективного договору регулює з адміністрацією Інституту виробничі, трудові, соціально-економічні відносини, відносини з питань охорони праці, в тому числі щодо участі працівників у використанні прибутку Інституту.

Повноваження трудового колективу Інституту реалізуються загальними зборами (конференцією) та їх виборним органом. Для представництва інтересів трудового колективу на загальних зборах (конференції) трудовий колектив обирає профспілковий комітет, до складу якого не може обиратися директор. Вибори здійснюються таємним голосуванням строком на 2-3 роки за участю в роботі зборів не менш як 2/3 кількісного складу колективу Інституту. Членів профспілкового комітету не може бути звільнено з роботи або переведено на інші посади з ініціативи адміністрації Інституту без згоди профспілкового комітету колективу.

Рішення з соціально-економічних питань, що стосуються діяльності Інституту, готуються і приймаються його органами управління за участю трудового колективу та уповноваженого ним органу і відображаються в колективному договорі.

Право укладання колективного договору від імені адміністрації Інституту надається директору, а від імені трудового колективу -уповноваженому ним профспілковому комітету.

Господарська, економічна діяльність Інституту та вирішення соціальних питань.

Основним узагальнюючим показником діяльності Інституту є кількість розглянутих заявок та кількість рішень про видачу охоронних документів.

Відносини Інституту з іншими особами в сфері господарської діяльності здійснюються на основі договорів. Інститут вільний у виборі предмета договору, визначенні зобов'язань, будь-яких інших умов господарських взаємовідносин, що не суперечать законодавству України та цьому Статуту.

Прибуток Інституту, який залишається після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, сплати передбачених законодавством України податків та інших платежів до бюджету, використовується відповідно до порядку, визначеного чинним законодавством та за погодженням з Департаментом.

Форми, системи і розміри оплати праці, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлюються Інститутом на умовах, визначених колективним договором з дотриманням чинного законодавства України та за погодженням з Департаментом.

Інститут, за погодженням з Державною службою інтелектуальної власності України, може використовувати тарифні сітки і шкали співвідношень посадових окладів, що визначаються галузевими угодами, як орієнтири для диференціації оплати праці залежно від професії, кваліфікації працівників, складності та умов виконання ними робіт.

Фонд оплати праці створюється за рахунок коштів, що надходять за дії, пов'язані з наданням правової охорони об'єктам промислової власності, а також частини доходу, одержаного внаслідок господарської діяльності, та з інших джерел, визначених колективним договором Інституту.

Інститут виплачує заробітну плату працівникам не нижчу від законодавче встановленого розміру мінімальної заробітної плати.

Інститут формує, розробляє і реалізує програми свого науково-технічного та соціально- культурного розвитку.

Інститут надає працівникам матеріальну допомогу, сприяє у вирішенні соціальних питань.

Перевірка діяльності Інституту здійснюється згідно з чинним законодавством України.

Ліквідація і реорганізація Інституту.

Ліквідація та реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) Інституту здійснюється за рішенням Міністерства згідно з чинним законодавством України.

Ліквідація Інституту здійснюється ліквідаційною комісією, яка утворюється Міністерством. До складу ліквідаційної комісії входять представники Міністерства, Державної служби інтелектуальної власності України та Інституту. Порядок і строки проведення ліквідації, а також строк для заяви претензій кредиторів визначаються Міністерством.

З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження по управлінню Інститутом. Ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс Інституту і подає його до Міністерства. Кредитори та інші юридичні особи, які перебувають у договірних відносинах з Інститутом, сповіщаються про його ліквідацію в письмовій формі.

При реорганізації та ліквідації Інституту працівникам, які звільняються, гарантується додержання їх прав та інтересів відповідно до трудового законодавства України.

У разі реорганізації Інституту його права та обов'язки переходять до правонаступників.

Тема 7. Функції і повноваження державного підприємства “Інтелзахист”. Роль Апеляційної палати в системі захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності

7.1. Створення державного підприємства “Інтелзахист” і включення його до сфери управління Державного департаменту інтелектуальної власності.

7.2. Компетенція державного підприємства “Інтелзахист”.

7.3. Завдання Апеляційної палати.

7.4. Основні засади розгляду заперечення Апеляційною палатою.

7.5. Рішення Апеляційної палати.

7.6. Перегляд рішення за протестом .

7.7. Оскарження рішення Апеляційної палати.

Створення державного підприємства „Інтелзахист” було викликано необхідністю боротьби із великим обсягом правопорушень у сфері авторського права і суміжних прав. Так, Державне підприємство «Інтелзахист» було створене відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 6 серпня 2002 року № 449. Воно засноване на державній власності, належить до сфери управління Державної служби інтелектуальної власності України. Підприємство створене з метою вдосконалення організації видачі контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів, фонограм, комп’ютерних програм та баз даних, а також посилення захисту прав у сфері інтелектуальної власності.

Для покращення державного контролю в аудіовізуальній сфері прийнято Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм” від 10.07.2003 року № 1098-IV, проект якого був розроблений Держдепартаментом. Положеннями вказаного закону запроваджено додаткове маркування контрольними марками примірників дисків, що містять комп’ютерні програми, бази даних, відеограми, та встановлені нові норми регулювання виробництва цієї продукції через запровадження жорсткої системи маркування кожного примірника.

Окрім цього, значних змін зазнала контрольна марка, яка засвідчує законність та правомірність розповсюдження примірників аудіовізуальної продукції. На кожен контрольну марку наноситься інформація, яка ідентифікує її з відповідним примірником аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп’ютерної програми, бази даних. “Іменна” контрольна марка не може бути використана для маркування піратських дисків і це важливий крок держави у боротьбі з піратством.

З метою недопущення в Україні незаконного виробництва, експорту, імпорту дисків та захисту авторського права і суміжних прав у цій сфері та на виконання Українсько-Американської Спільної програми дій Держдепартаментом у найкоротші строки був розроблений законопроект “Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів господарювання,

пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування”, який Верховна Рада України прийняла 17.01.2002 р.

Законом запроваджено:

- солідарна відповідальність заявника дисків та виробника цих дисків за правомірність використання об'єктів авторського права та суміжних прав;

- ліцензування виробництва, експорту, імпорту дисків, матриць. Виробник зобов'язаний виготовляти диски, матриці лише на ліцензованому обладнанні та в ліцензованих приміщеннях;

- обов'язковість наявності спеціальних ідентифікаційних кодів на дисках;

- здійснення перевірок заводів-виробників дисків за участю осіб, яким належать авторське право та/або суміжні права або їх представників;

- підвищення межі кримінальної відповідальності;

- конфіскація дисків, обладнання та сировини для їх виробництва у разі порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва, якщо ці дії підпадають під кримінальну відповідальність.

Запровадження нової контрольної марки значно полегшило роботу контролюючим органам по виявленню носіїв, що розповсюджуються з порушенням законодавства про авторське право і суміжні права, а також дає можливість споживачу переконатись, що він купує ліцензійну продукцію. Практика позначення примірників контрольними марками засвідчила про дієвість та ефективність такого заходу, спрямованого на захист прав авторів, виконавців, а також інших фізичних та юридичних осіб, залучених до виробництва та розповсюдження легальних примірників творів, фонограм, відеограм.

Починаючи з 2000 року Держдепартамент наполегливо та активно проводив державну політику, пріоритетним напрямком якої є посилення боротьби з “піратством” у сфері інтелектуальної власності.

Держдепартаментом впроваджений комплекс заходів щодо протидії виготовленню та розповсюдженню піратської продукції, які свідчать, що в нашій державі створюється клімат, несприятливий для продовження виробництва цієї продукції.

Починаючи з червня 2000 року, з часу підписання Українсько-Американської спільної програми дій по боротьбі з піратством у сфері оптичних носіїв інформації (далі-Спільна програма дій), в Україні були докладені значні зусилля по розбудові системи захисту авторського права і суміжних прав та створенню дієвих механізмів, які б забезпечили такий захист.

Основою для такої розбудови стали ініційовані Держдепартаментом Укази Президента України від 27.04.01 № 285 “Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні” та від 30.01.02 № 85 “Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування”.

Відповідно до зазначених указів Президента Держдепартаментом було розпочато реалізацію Спільної програми дій, яка передбачала дві фази:

ПЕРША ФАЗА: Отримання контролю над проблемою (Призупинення та недопущення повторного випуску контрафактної продукції підприємствами – виробниками оптичних носіїв інформації).

З кінця 2000 року до цього часу здійснювалися перевірки підприємств-виробників дисків для лазерних систем зчитування щодо законного використання об'єктів авторського права та суміжних прав при виробництві дисків для лазерних систем зчитування.

З метою впорядкування виготовлення та реалізації дисків для лазерних систем зчитування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.2001 року № 414 «Про затвердження Положення про комісію з проведення перевірок підприємств – виробників оптичних дисків та порядку проведення цих перевірок» були запроваджені заходи щодо проведення перевірок підприємств – виробників дисків для лазерних систем зчитування та тимчасовий порядок проведення цих перевірок.

З п'яти існуючих підприємств-виробників дисків три підприємства не витримали державного контролю та припинили свою діяльність в Україні.

ДРУГА ФАЗА: Відновлення законного виробництва оптичних носіїв інформації.

Для реалізації положень прийнятого Верховною Радою України Закону України “Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування” між Держдепартаментом, Міжнародною федерацією фонографічної промисловості (IFPI) та фірмою Philips була підписана Угода „Про співробітництво у сфері присвоєння СІД-кодів”, відповідно до якої Держдепартаменту наданий пакет СІД-кодів для присвоєння їх українським виробникам дисків для лазерних систем зчитування. Вказані СІД-коди присвоюються виробнику дисків, матриць Держдепартаментом під час видачі їм ліцензії.

На даний час Держдепартаментом видано ліцензії та присвоєні СІД-коди на виробництво дисків для лазерних систем зчитування, матриць 8 виробникам.

Законами України „Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм” та “Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування” впроваджені механізми здійснення контролю за виробництвом, експортом, імпортом та розповсюдженням аудіовізуальної продукції, зокрема дисків для лазерних систем зчитування і встановлені функції та повноваження державних інспекторів з питань інтелектуальної власності.

Створення інституту державних інспекторів з питань інтелектуальної власності при Держдепартаменті згідно з Законом про диски явище унікальне, як і ситуація, у якій Президентом та Урядом України було прийнято таке рішення. У цей час до України були застосовані США економічні санкції за

недостатній рівень захисту прав інтелектуальної власності. Україна була визнана пріоритетною державою у незаконному виробництві та розповсюдженні дисків для лазерних систем зчитування та іншої аудіовізуальної продукції. Тому посилення державного контролю за використанням об'єктів авторського права та суміжних прав стало пріоритетним напрямом діяльності Держдепартаменту.

Підрозділ державних інспекторів з питань інтелектуальної власності у структурі Держдепартаменту діє з кінця 2002 року. Їх діяльність регламентується Положенням про державних інспекторів з питань інтелектуальної власності, яке було розроблене Держдепартаментом та затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.02 № 674.

Згідно з цим Положенням державні інспектори з питань інтелектуальної власності мають право здійснювати державний контроль за дотриманням законодавства у сфері інтелектуальної власності. А саме: складати акти перевірки та надавати приписи про усунення виявлених недоліків; самостійно складати та подавати до суду протоколи про адміністративні правопорушення відповідно до статей 51-2, 164-9, 164-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення; вилучати виявлену „піратську” продукцію; застосовувати спеціальні заходи до виробників „піратської” продукції; у разі виявлення порушень, що містять ознаки кримінального злочину взаємодіяти з правоохоронними органами.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) високо оцінила створення підрозділу державних інспекторів і провела навчальний тренінг цих інспекторів у 2002 році. На даний час законодавче закріплення та практична діяльність державних інспекторів Держдепартаменту являється пілотним проектом стосовно розповсюдження досвіду їх діяльності у країнах СНД (Молдова, Казахстан) та інших країнах з високим рівнем “піратської” продукції.

З часу підписання Спільної програми дій, відповідними державними органами виконавчої влади України зроблені рішучі і дієві кроки по активізації процесів охорони інтелектуальної власності та запровадженій значний комплекс заходів щодо захисту в Україні прав на об'єкти інтелектуальної власності та протидії виготовленню і розповсюдженню піратської продукції.

Активна позиція Держдепартаменту суттєво вплинула на створення системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні, а саме створення спеціальних підрозділів по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності у Міністерстві внутрішніх справ України, Службі безпеки України, Державній митній службі України.

На виконання Програми профілактики злочинності на 2001-2005 роки (пункт 37 - активізація боротьби з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо - і відеопроductції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності), затвердженої Указом Президента України від 25.12.02 №1376/2000 та частин 3 та 4 невідкладних заходів щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва,

експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування, затверджених Указом Президента України від 30.01.02 № 85/2002, Держдепартаментом 21.05.2003 року була створена Координаційна рада по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності (далі – Координаційна рада) із затвердженням відповідного Положення.

Діяльність Координаційної ради була спрямована на виконання Програми скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо – і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності (далі–Програма скоординованих дій) яка була затверджена спільним Наказом 8 міністерств та відомств, а саме Міністерством освіти і науки України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Державно. податковою адміністрацією України, Генеральною прокуратурою, Міністерством культури і туризму України, Державним комітетом України з питань регуляторної політики і підприємництва та Державною митною службою України. Координатором Програми скоординованих дій визначено Держдепартамент.

З метою реалізації Програми скоординованих дій у 2003 році в регіонах України: при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях були створені Робочі групи, до яких поряд з правоохоронними і контролюючими органами, що підписали Програму, основною організаційною та рушійною силою увійшли державні інспектори з питань інтелектуальної власності.

Регіональні Робочі групи розробили регіональні Програми по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності у регіонах, про роботу яких звітують Держдепартаменту.

Запровадження заходів відповідно до Програми скоординованих дій надало змогу налагодити постійну співпрацю державних інспекторів з облдержадміністраціями, правоохоронними і контролюючими органами у регіонах та забезпечити більш ефективний контроль у цій сфері безпосередньо у областях. Завдяки обміну досвідом державних інспекторів регіональні Програми наповнюються реальними заходами та сприяють розповсюдженню позитивного досвіду боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності по всій Україні.

Про ефективність їх роботи свідчить той факт, що держадміністрації областей, у яких відсутні державні інспектори (10 областей), постійно звертаються щодо введення таких посад у цих областях. А до парламентських слухань з питань інтелектуальної власності, які нещодавно пройшли у Верховній Раді України, майже усі держадміністрації надали пропозиції щодо збільшення чисельності державних інспекторів з питань інтелектуальної власності у регіонах України.

За час своєї роботи вони стали у регіонах осередками просвітницької діяльності у сфері інтелектуальної власності. Державні інспектори надають інформаційно-методичну допомогу правоохоронним і контролюючим органам у виявленні та фіксуванні порушень прав інтелектуальної власності,

приймають участь у семінарах для суб'єктів господарювання, які використовують об'єкти права інтелектуальної власності, активно співпрацюють з облдержадміністраціями у рамках роботи Координаційних рад по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності.

Підсумовуючи викладене зазначаю, що на сьогодні в Україні створено законодавчу базу для ефективної боротьби з піратством; значно посилений контроль за виробництвом і розповсюдженням аудіо, відеопродукції, що містить об'єкти авторського права і суміжних прав. І це є свідченням того, що в нашій державі створюються умови, які забезпечать захист прав інтелектуальної власності на рівні, що відповідає міжнародним нормам.

Про актуальність питань в сфері авторського права і суміжних прав, свідчать парламентські слухання: "Захист прав інтелектуальної власності: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування", які відбулися 21 березня 2007 року. За результатами парламентських слухань Держдепартаментом запроваджуються заходи щодо удосконалення системи захисту авторського права і суміжних прав в Україні відповідно до вимог законодавства, багатосторонніх міжнародних угод, міжнародного досвіду.

Апеляційна палата є колегіальним органом Державної служби. У своїй діяльності Апеляційна палата керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, наказами Міністерства освіти і науки України, наказами Державної служби, а також цим Регламентом.

Завданнями Апеляційної палати є колегіальний розгляд поданих до неї заперечень, заяв щодо визнання знака добре відомим в Україні, а також протестів голови Державної служби на рішення Апеляційної палати та прийняття відповідних рішень.

На виконання своїх завдань Апеляційна палата:

- взаємодіє зі структурними підрозділами Державної служби, Укрпатенту, іншими юридичними та фізичними особами;
- отримує від осіб, які подали заперечення, заяви про визнання знака добре відомим в Україні, матеріали стосовно заперечень або заяв, веде з ними листування;
- уносить пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового та методологічного забезпечення процедури розгляду заявок, удосконалення діяльності Апеляційної палати;
- виконує інші функції, що впливають з покладених на неї завдань.

Склад Апеляційної палати формується з найбільш кваліфікованих працівників Державної служби та Укрпатенту. До складу Апеляційної палати входять голова Апеляційної палати, його заступник та члени Апеляційної палати.

Склад Апеляційної палати затверджується наказом Державної служби на строк три роки. За мотивованим поданням голови Апеляційної палати її склад може бути змінено.

Голова Апеляційної палати:

забезпечує керівництво діяльністю Апеляційної палати;
подає голові Державної служби пропозиції щодо складу Апеляційної палати;

затверджує персональний склад колегій з розгляду конкретних заперечень, заяв щодо визнання знака добре відомим в Україні, протестів голови Державної служби;

головує в колегіях, які розглядають заяви про визнання знака добре відомим в Україні;

забезпечує підготовку наказів Державної служби про затвердження рішень Апеляційної палати;

приймає рішення щодо залучення до розгляду заперечень експертів;

приймає рішення про скликання пленуму Апеляційної палати та головує на його засіданнях;

забезпечує контроль за виконанням прийнятих рішень.

Заступник голови Апеляційної палати виконує обов'язки голови Апеляційної палати в разі його тимчасової відсутності. Організаційною формою роботи Апеляційної палати є засідання пленуму та колегій Апеляційної палати.

Пленум Апеляційної палати скликається для вирішення питань з удосконалення організації її роботи та вироблення пропозицій до законодавства в сфері інтелектуальної власності.

Колегія Апеляційної палати призначається для розгляду конкретного заперечення, протесту або заяви щодо визнання знака добре відомим в Україні.

Колегія Апеляційної палати діє від імені Апеляційної палати.

Організаційно-технічне забезпечення діяльності Апеляційної палати здійснюється Державною службою та Укрпатентом.

Апеляційна палата має бланк, форма якого затверджується наказом Державної служби.

Право на звернення до Апеляційної палати в порядку, установленому цим Регламентом, мають:

апелянт або його представник - із запереченням проти будь-якого рішення Державної служби щодо набуття прав на об'єкт інтелектуальної власності;

власник знака - із заявою про визнання його знака добре відомим в Україні;

Голова Державної служби інтелектуальної власності України - з протестом на рішення Апеляційної палати, прийняте за результатами розгляду заперечення.

Основними засадами розгляду заперечення та заяви про визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою є: верховенство права, законність, рівність учасників розгляду заперечення перед законом і Апеляційною палатою.

Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якими пов'язано його початок.

Строк, що визначений місяцем, спливає у відповідне число останнього місяця строку.

Якщо закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця.

Строк, що визначений тижнем, спливає у відповідний день останнього тижня строку.

Якщо останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що офіційно визначений таким у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

Якщо строк встановлено для вчинення дії, вона може бути вчинена до закінчення останнього дня строку. У разі якщо ця дія має бути вчинена в будь-якій установі чи організації, то строк спливає тоді, коли у цій установі (організації) за встановленими правилами припиняються відповідні операції.

Письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно.

Заперечення викладається в письмовій формі українською мовою і повинно бути підписано апелянтом або його представником.

Додатки до заперечення можуть бути викладені українською або російською мовою. Якщо ці додатки викладені іншою мовою, то апелянт має подати їх переклад на українську або російську мову за десять днів до початку апеляційного засідання. В іншому разі вони не беруться до уваги.

Заперечення та додатки до нього мають бути оформлені таким чином, щоб їх можна було безпосередньо репродукувати і зберігати тривалий час.

У запереченні зазначаються:

повне ім'я (найменування) апелянта, його місцезнаходження (місце проживання), вид та номер його засобу зв'язку;

адреса для листування;

повне ім'я представника, якщо заперечення подається ним, вид та номер його засобу зв'язку;

повна назва об'єкта інтелектуальної власності, якого стосується заперечення;

номер та дата подання заявки (номер та дата міжнародної реєстрації), якої стосується заперечення;

дата прийняття рішення Державної служби;

дата одержання апелянтом рішення Державної служби;

зміст чітко сформульованих вимог апелянта та доводів, що обґрунтовують неправильність рішення Державної служби;

мотиви, з яких подано заперечення (виклад обставин, якими апелянт обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, на підставі яких апелянт встановив наявність викладених обставин;

законодавство, на підставі якого подається заперечення);

перелік додатків до заперечення;

підпис апелянта або його представника. Підпис апелянта, що є юридичною особою, складається з повного найменування посади його

повноважної особи, особистого підпису цієї особи, ініціалів, прізвища та скріплюється печаткою.

Заперечення повинно стосуватися лише одного рішення Державної служби.

Заперечення та додатки до нього не повинні містити зневажливих висловлювань щодо інших осіб, а також матеріалів і/або відомостей, що вочевидь не стосуються заперечення.

Невід'ємними додатками до заперечення є:

копія рішення Державної служби, проти якого подається заперечення;
документи, зазначені в запереченні як докази наявності викладених у ньому обставин;

документ про сплату збору за подання заперечення;

довіреність, що посвідчує повноваження представника на подання заперечення (якщо заперечення подається через представника) або її завірена копія.

До заперечення можуть бути додані й інші додатки, необхідні для правильного розгляду заперечення.

Доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких колегія Апеляційної палати встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги і заперечення сторін, а також інші обставини, які мають значення для правильного розгляду заперечення.

Ці дані встановлюються такими засобами: письмовими і речовими доказами, висновками експертів, поясненнями учасників розгляду заперечення.

Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог чи заперечень.

Докази подаються сторонами разом із запереченням або за десять днів до початку апеляційного засідання. Якщо наданих доказів недостатньо, то колегія може запропонувати сторонам надати додаткові матеріали.

Колегія Апеляційної палати розглядає лише ті докази, які мають значення для розгляду заперечення.

Факти, установлені рішенням Апеляційної палати, що набрало чинності за результатом розгляду одного заперечення, не доводяться знову при розгляді інших заперечень того самого апелянта.

Факти, які відповідно до закону вважаються встановленими, не доводяться при розгляді заперечення.

Письмовими доказами є документи, акти, листування, що містять у собі відомості про обставини, які мають значення для правильного розгляду заперечення.

Якщо для розв'язання спору має значення лише частина документа, подається засвідчений витяг з нього.

Письмові докази, як правило, подаються в оригіналі. Якщо подано копію письмового доказу, то колегія Апеляційної палати, у разі необхідності, може затребувати оригінал.

Оригінали письмових доказів на прохання сторони, яка подала їх, повертаються після затвердження рішення Апеляційної палати.

При цьому в справі залишається засвідчена копія письмового доказу. Речовими доказами є предмети, що свідчать про обставини, які мають значення для правильного розгляду заперечення.

Після затвердження рішення Апеляційної палати речові докази повертаються стороні, від якої були одержані, на її прохання.

Колегія Апеляційної палати оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному розгляді всіх обставин, якими апелянт обґрунтовує заперечення, у їх сукупності, керуючись законом.

Ніякі докази не мають для колегії Апеляційної палати заздальгідь установленної сили.

За подання заперечення сплачується збір, розмір та порядок сплати якого встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 N 1716 "Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності". У разі несплати збору або визнання наданого платіжного документа недійсним через порушення правил його оформлення заперечення вважається неподаним. Сплачений збір підлягає поверненню в установленому порядку в таких випадках:

унесення збору в розмірі більшому, ніж установлений чинним законодавством (за клопотанням апелянта);

неприйняття заперечення до розгляду;
задоволення заперечення.

При відмові апелянта від заперечення сплачений збір не повертається.

Якщо заперечення подається через представника, то до нього додається довіреність, що засвідчує його повноваження, видана апелянтом, або її завірена копія.

Якщо довіреність викладена мовою оригіналу, то до неї додають переклад на українську мову.

Довіреність може стосуватись одного або декількох заперечень, якщо про це зазначено в довіреності.

Якщо довіреність, що засвідчує повноваження представника на подання заперечення, міститься в матеріалах заявки, щодо якої подано заперечення, то до заперечення може додаватися її копія з посиланням на оригінал.

У довіреності зазначаються:

повне ім'я особи, якій вона видана;

повне ім'я або найменування особи, яка видала або від імені якої видана довіреність;

обсяг повноважень, що надаються особі, якій видана довіреність;

дата її вчинення.

Довіреність, у якій не вказана дата її вчинення, є нікчемною.

Довіреність підписується особою, яка її видала. Якщо довіреність видається від імені юридичної особи України, то підпис особи, яка має на це повноваження, скріплюється печаткою. Підпис складається з повного

найменування посади особи, яка підписує довіреність, особистого підпису, ініціалів, прізвища.

Строк дії довіреності встановлюється у довіреності. Якщо строк довіреності не встановлений, вона зберігає чинність до припинення її дії.

Заперечення та додатки до нього подаються або надсилаються до Апеляційної палати в двох примірниках. Апелянт може подати заперечення до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання ним рішення Державної служби чи копій затребуваних матеріалів стосовно:

заявки на винахід;

заявки на корисну модель;

заявки на промисловий зразок;

заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми;

заявки на видачу свідоцтва на знак для товарів і послуг;

заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару;

або рішення про остаточну відмову в наданні охорони знака, що є об'єктом міжнародної реєстрації, чи копій затребуваних матеріалів.

Право оскаржити рішення Державної служби до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за видачу охоронного документа.

Заперечення вважається поданим до Апеляційної палати в день здання його до установи зв'язку для відправлення на адресу Апеляційної палати разом із правильно оформленим документом про сплату збору або, в іншому разі, у день надходження його разом із зазначеним документом до Апеляційної палати.

У разі несплати збору або визнання наданого платіжного документа недійсним через порушення правил його оформлення заперечення вважається неподаним, про що апелянту направляється повідомлення з відміткою про вручення.

Колегія Апеляційної палати призначається протягом п'яти днів від дати одержання заперечення розпорядженням голови Апеляційної палати у складі трьох членів з визначенням головуючого в апеляційному засіданні.

Усі питання, що виникають під час розгляду заперечення, вирішуються колегією більшістю голосів.

При вирішенні кожного питання жоден із членів колегії не має права утримуватися від голосування. Головуючий голосує останнім.

Член колегії, не згодний з рішенням більшості, може письмово викласти окрему думку, яка надається протягом тижня. Окрема думка приєднується до справи, але в засіданні не оголошується. Член колегії не може брати участь у розгляді заперечення і підлягає відводу (самовідводу), якщо він брав участь у прийнятті рішення, що оскаржується, або перебуває в родинних зв'язках з будь-ким із членів колегії чи учасників розгляду. За наявності підстав, зазначених у пункті 14.3 цього Регламенту, член колегії повинен заявити самовідвід.

З тих самих підстав відвід члену колегії можуть заявити учасники розгляду заперечення.

Відвід повинен бути мотивований і заявлений до початку розгляду заперечення в апеляційному засіданні. Заявляти відвід після початку розгляду можна лише у разі, якщо про підставу відводу колегія або учасник розгляду, який заявляє відвід, дізнаються після початку такого розгляду.

За надходженням заяви про відвід члена колегії та в разі визнання колегією обґрунтованості відводу і його задоволення засідання переноситься. Для розгляду цього заперечення голова Апеляційної палати призначає новий склад колегії.

До складу учасників розгляду заперечення входять:

сторони, їх представники та інші особи, які беруть участь у розгляді заперечення у випадках, передбачених цим Регламентом. Сторони при розгляді заперечення користуються рівними правами та мають рівні обов'язки.

Вони можуть ознайомлюватися з матеріалами справи за запереченням, робити з них витяги, одержувати копії рішень та інших документів, що є у справі, брати участь у засіданнях, надавати докази та брати участь у їх дослідженні, заявляти клопотання та відводи, давати усні та письмові пояснення, подавати свої доводи й міркування з усіх питань, що виникають під час розгляду заперечення, заперечувати проти клопотань і доводів інших учасників розгляду заперечення, а також користуватися іншими правами, наданими їм цим Регламентом.

Сторони зобов'язані добросовісно користуватися своїми правами, виявляти взаємну повагу до прав і інтересів іншої сторони, що охороняються законом, уживати заходів до всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх обставин розгляду заперечення.

Повноваження сторін перед Апеляційною палатою можуть здійснювати їх представники.

Повноваження Державної служби при розгляді заперечення від його імені може здійснювати Укрпатент через свого представника.

За дорученням апелянта заперечення може бути подано його представником.

Представником апелянта може бути будь-яка особа, яка має належно оформлені повноваження для участі в розгляді заперечення. Повноваження представника повинні підтверджуватися довіреністю, оформленою відповідно до вимог пункту 12 цього Регламенту.

Представник має такі самі права та обов'язки, як сторона, інтереси якої він представляє, якщо інше не передбачено в документі, що підтверджує повноваження представника.

Іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Апеляційною палатою реалізують свої права через патентних повірених, якщо інше не передбачено міжнародними угодами. У разі необхідності апелянт може запросити на апеляційне засідання перекладача. Для з'ясування обставин, що мають значення для розгляду заперечення і потребують спеціальних знань у будь-якій галузі науки, техніки, мистецтва тощо, колегія в будь-який час розгляду заперечення може залучити до розгляду експерта.

Експертом може бути особа, яка має спеціальні знання в будь-якій галузі науки, техніки, мистецтва тощо та якій в порядку, встановленому цим Регламентом, доручається шляхом дослідження обставин, що обґрунтовують заперечення, давати висновки з питань, що виникають під час його розгляду та стосуються спеціальних знань цієї особи.

Якщо під час проведення експертизи встановлюються обставини, що мають значення для правильного розгляду заперечення, з приводу яких експерту не були поставлені питання, то у висновку він може викласти свої міркування й щодо цих обставин.

Експерт має право ознайомлюватися з матеріалами справи, брати участь в огляді та дослідженні доказів, вимагати додаткові матеріали, необхідні йому для підготовки висновку.

Експерт має право відмовитися від подання висновку, якщо наданих йому матеріалів недостатньо або якщо він не має необхідних знань для виконання покладеного на нього обов'язку.

Заперечення проти рішення Державної служби розглядається протягом 2 місяців від дати його одержання Апеляційною палатою з урахуванням положення пункту 17.3.18 цього Регламенту. Строк розгляду заперечення може бути продовжений за ініціативи апелянта, але не більше ніж на два місяці. Для продовження строку розгляду апелянт повинен подати до Апеляційної палати відповідне клопотання та сплатити збір установленого розміру за його подання. Розгляд заперечення включає: попередній його розгляд та розгляд в апеляційному засіданні.

Попередній розгляд заперечення

Заперечення та додатки до нього реєструються та перевіряються на відповідність вимогам розділів 9 та 13 цього Регламенту.

Питання про прийняття заперечення до розгляду вирішується колегією.

У разі відповідності заперечення та додатків до нього встановленим вимогам апелянту протягом 15 днів від дати одержання заперечення направляється повідомлення про прийняття його до розгляду, підписане головною колегією, з відміткою про вручення.

Державній службі направляються копії заперечення та додатків до нього з повідомленням про прийняття заперечення до розгляду і проханням надати письмові пояснення щодо цього заперечення.

Діловодство за заявкою, рішення щодо якої оскаржується, зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

Якщо колегією встановлено, що заперечення та додатки до нього подано з порушенням вимог, установлених розділами 9 та 13 цього Регламенту, то заперечення залишається без руху, про що протягом п'ятнадцяти днів від дати його надходження повідомляється апелянтові (разом з повідомленням про вручення).

Апелянт зобов'язаний усунути недоліки протягом місяця від дати одержання повідомлення.

Якщо апелянт усуне всі недоліки, указані в повідомленні, то заперечення вважається поданим у день первісного його подання до Апеляційної палати.

При цьому строк розгляду заперечення зупиняється до отримання Апеляційною палатою необхідних матеріалів.

В іншому разі апелянту направляється повідомлення про відмову в прийнятті заперечення до розгляду, підписане головоюючим колегії.

Після прийняття заперечення до розгляду головоюючий або за його дорученням член колегії проводить підготовку до розгляду заперечення в апеляційному засіданні. Для цього він:

- забезпечує одержання документів, відомостей, висновків, необхідних для розгляду заперечення;

- ознайомлює членів колегії з матеріалами справи за запереченням та узгоджує з ними дату проведення апеляційного засідання;

- ознайомлює членів колегії та сторони з додатковими матеріалами щодо заперечення;

- учиняє інші дії, спрямовані на забезпечення правильного і своєчасного розгляду заперечення.

Колегія Апеляційної палати:

- досліджує матеріали справи за запереченням;

- з'ясовує, які докази, що обґрунтовують вимоги, викладені у запереченні, можуть бути подані додатково;

- визначає доцільність залучення експерта.

Повідомлення та запити, необхідні для розгляду заперечення, підписуються головоюючим колегії.

Підготовка заперечення до розгляду повинна бути проведена в місячний строк з дня прийняття його до розгляду.

За згодою апелянта колегія може об'єднати кілька аналогічних заперечень одного й того самого апелянта для розгляду в одному апеляційному засіданні.

Після закінчення підготовки заперечення до розгляду призначаються дата і час апеляційного засідання.

Повідомлення про запрошення в апеляційне засідання надсилаються сторонам.

Повідомлення про запрошення в апеляційне засідання містить:

- адресу місця проведення засідання;

- дату та час проведення засідання;

- реквізити заперечення;

- попередження про наслідки неявки або неповідомлення про причини неявки в апеляційне засідання.

Повідомлення про запрошення в апеляційне засідання повинно бути не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до призначеної дати проведення засідання вручено сторонам.

Запрошення в апеляційне засідання, яке направляється апелянту, надсилається з повідомленням про вручення.

Апелянт повинен під час розгляду заперечення повідомляти колегію про зміну своєї адреси. У разі неповідомлення про зміну адреси повідомлення надсилається йому за останньою відомою адресою і вважаються доставленими.

Учасники розгляду заперечення зобов'язані також повідомляти колегію про причини неявки в апеляційне засідання.

У разі неповідомлення ними колегії про причини їх неявки питання про розгляд заперечення вирішується за правилами, установленими пунктом 17.3.9 цього Регламенту.

Розгляд заперечення в апеляційному засіданні

Апеляційне засідання проводиться в місці та в час, указані в повідомленні про запрошення на апеляційне засідання.

Колегія при розгляді заперечення повинна безпосередньо дослідити докази, заслухати пояснення учасників розгляду заперечення, висновок експерта, ознайомитися з письмовими доказами, оглянути речові докази.

Розгляд заперечення відбувається усно і при незмінному складі колегії. У разі заміни одного з членів колегії в апеляційному засіданні розгляд заперечення має бути проведений з самого початку.

Розгляд заперечення провадиться державною мовою. Застосування інших мов під час розгляду заперечення здійснюється у випадках і порядку, визначених чинним законодавством.

Апеляційне засідання відкриває головуючий, оголошує, яке заперечення розглядається, склад колегії та учасників розгляду. Головуючий керує засіданням, забезпечує додержання послідовності та порядку вчинення відповідних дій, здійснення учасниками розгляду заперечення їх прав і виконання ними обов'язків. Головуючий вживає необхідних заходів щодо забезпечення в апеляційному засіданні належного порядку.

Про хід апеляційного засідання складається протокол, який веде один із членів колегії.

У протоколі зазначаються:

дата апеляційного засідання;

предмет заперечення, що розглядається;

дані про заявку, якої стосується заперечення;

повна назва об'єкта промислової власності, якого стосується заперечення; склад колегії;

повна назва учасників розгляду заперечення;

відомості про явку учасників розгляду заперечення або їх неявку (у разі неявки - про причини відсутності та про вручення їм повідомлень про запрошення);

відомості про підтвердження повноважень представника апелянта (якщо такий присутній на засіданні);

відомості про застосування технічних засобів фіксування ходу апеляційного засідання (у разі застосування таких засобів);

заяви і клопотання учасників розгляду заперечення;

сутність заяв осіб, що беруть участь у розгляді заперечення, які містять докази, що відсутні у запереченні чи рішенні, що оскаржується;

відомості про проголошення рішення колегії;

роз'яснення сторонам змісту рішення.

Протокол підписують усі члени колегії.

Якщо колегія зупиняє або відкладає розгляд заперечення на засіданні, то в протоколі робиться запис про це.

Учасники апеляційного розгляду, присутні на засіданні, можуть робити письмові нотатки.

Фіксування ходу апеляційного засідання за допомогою технічних засобів, а також транслявання апеляційного засідання допускаються тільки з дозволу голови Апеляційної палати за згодою сторін.

Головуючий доповідає колегії, хто із запрошених учасників розгляду з'явився на апеляційне засідання, чи вручені повідомлення тим, хто не з'явився, та які є відомості про причини їх неявки.

Колегія встановлює особу тих, хто з'явився, а також перевіряє їх повноваження.

Головуючий оголошує склад колегії, роз'яснює сторонам право заявляти відводи.

Підстави для відводу, порядок вирішення заявленого відводу та наслідки задоволення заяви про відвід визначаються пунктами 14.3-14.5 цього Регламенту.

17.3.7. Головуючий роз'яснює учасникам розгляду заперечення їх права та обов'язки, передбачені пунктами 15.2 цього Регламенту.

Права та обов'язки не роз'яснюються, якщо це було зроблено на попередньому засіданні.

Заяви і клопотання учасників розгляду заперечення розглядаються колегією на засіданні після того, як буде вислухана думка інших учасників розгляду.

Колегія може відкласти розгляд заперечення у разі неявки на апеляційне засідання однієї із сторін або іншого учасника розгляду заперечення, щодо яких немає відомостей про вручення повідомлення про запрошення на засідання.

Колегія може також відкласти розгляд заперечення за мотивованим клопотанням сторони, коли повідомлені нею причини неявки будуть визнані колегією поважними. Клопотання про перенесення дати апеляційного засідання має надійти до Апеляційної палати не пізніше ніж за п'ять днів до призначеної дати засідання.

У такому разі призначається нова дата проведення засідання, про яку повідомляють сторони та інших учасників розгляду заперечення.

У разі повторної неявки на засідання незалежно від причин однієї із сторін, яких повідомлено в установленому порядку про час і місце засідання, колегія може розглядати заперечення за їх відсутності за наявними матеріалами.

Якщо будь-який з учасників розгляду заперечення, якого своєчасно було сповіщено про дату і місце проведення засідання колегії, на засідання не з'явився, то справа може бути розглянута колегією за його відсутності.

У разі отримання відомостей щодо неможливості вручення апелянту повідомлення про запрошення на засідання справа може бути розглянута за його відсутності.

У разі визначення колегією неможливості проведення засідання за відсутності будь-кого з учасників розгляду колегія може відкласти розгляд заперечення.

Колегія відкладає розгляд заперечення у випадках, передбачених пунктами 14.5, 15.5 та 17.3.9 цього Регламенту. У такому разі розгляд заперечення зупиняється.

Колегія, відкладаючи розгляд заперечення, призначає дату нового апеляційного засідання, про що оголошується учасникам розгляду, які з'явилися. Тих учасників розгляду заперечення, які не з'явилися, викликають на наступне апеляційне засідання повідомленням про запрошення.

Апелянт має право на будь-якій стадії розгляду заперечення до оголошення резолютивної частини рішення колегії відмовитися від нього.

При відмові апелянта від заперечення сплачений збір не повертається (а у відповідних випадках і за подання клопотання про продовження строку розгляду заперечення за ініціативи апелянта).

Відмова апелянта від заперечення викладається в письмовій заяві, яка підписується апелянтом або його представником. Заява долучається до справи за запереченням.

Якщо апелянт відмовився від заперечення до апеляційного засідання, то про це складається протокол. Протокол підписують усі члені колегії.

Якщо апелянт відмовився від заперечення під час апеляційного засідання, то про це робиться відповідний запис у протоколі.

Повідомлення про припинення розгляду заперечення, підписане головою колегії, направляється сторонам.

Розгляд заперечення по суті починається доповіддю головуючого про мотиви подання заперечення та зміст заявлених вимог, після чого головуючий з'ясовує, чи наполягає апелянт на своїх вимогах.

При розгляді заперечення в апеляційному засіданні колегія перевіряє обґрунтованість рішення Державної служби щодо заявки, за якою подано заперечення, у межах доводів заперечення, з урахуванням змінених мотивів та вимог.

Під час розгляду колегія обмежується матеріалами інформаційного пошуку, підтвердженого документом про здійснення його Укрпатентом, та матеріалами, наданими апелянтом. Якщо колегія в ході засідання визначить доцільність проведення додаткового дослідження наданих джерел інформації чи обставин, що відкрилися на цьому засіданні, то колегія може оголосити перерву в засіданні. У такому разі розгляд заперечення зупиняється.

Після доповіді про зміст заявлених вимог колегія заслуховує пояснення апелянта, Державної служби та інших учасників розгляду заперечення. Члени колегії можуть ставити їм запитання. Після цього учасники розгляду заперечення можуть запитувати один одного.

У разі розгляду заперечення за відсутності одного з учасників розгляду головуючий доповідає про ставлення відсутнього учасника розгляду щодо заявлених вимог, викладених у письмових поясненнях. Якщо пояснення не подано, заперечення розглядається за наявними матеріалами.

Якщо колегією під час розгляду заперечення в апеляційному засіданні визнано за доцільне залучити експерта для з'ясування обставин, що мають значення для розгляду заперечення і потребують спеціальних знань у будь-якій галузі науки, техніки, мистецтва тощо, то про це робиться відповідний запис у протоколі апеляційного засідання. Колегія надає голові Апеляційної палати відповідні пропозиції щодо особи експерта та кола питань, які потребують його висновків.

У разі визнання доцільним залучення експерта визначаються особа експерта та коло питань, з яких потрібен його висновок.

Висновок експерта для колегії не є обов'язковим і оцінюється нею за правилами, установленими пунктом 10.7 цього Регламенту.

Експерт зобов'язаний за повідомленням Апеляційної палати з'явитися на її запрошення, провести повне дослідження і надати обґрунтований письмовий висновок щодо поставлених йому питань, а в необхідних випадках - роз'яснити його.

Висновок експерта повинен містити докладний опис проведених досліджень, зроблені за їх результатами висновки і обґрунтовані відповіді на поставлені колегією Апеляційної палати питання.

Висновок експерта подається в письмовій формі і оголошується в апеляційному засіданні. Для роз'яснення і доповнення висновку експерту можуть бути задані додаткові запитання.

Колегія, заслухавши пояснення апелянта (або його представника) та представника Державної служби, висновок експерта, досліджує й інші докази.

Докази оголошуються чи оглядаються на апеляційному засіданні та пред'являються для ознайомлення сторонам, а за потреби - також експерту. Учасники розгляду заперечення можуть дати свої пояснення з приводу цих доказів.

Після з'ясування всіх обставин, якими апелянт обґрунтовує заперечення, та перевірки їх доказами, головуєчий надає сторонам та іншим учасникам розгляду заперечення можливість дати додаткові пояснення.

Колегія може зупинити розгляд заперечення за ініціативи сторін або за власною ініціативою у разі:

- залучення експерта;
- заміни однієї із сторін її правонаступником унаслідок реорганізації підприємства, організації;
- подання апелянтом клопотання про зміну мотивів заперечення;
- проведення додаткового дослідження нових джерел інформації чи обставин, що з'ясувалися на апеляційному засіданні;
- отримання Апеляційною палатою додаткових матеріалів;
- інших причин, що спричинили неможливість подальшого розгляду заперечення в апеляційному засіданні.

Розгляд заперечення зупиняється з моменту виникнення зазначених обставин та відновлюється після їх усунення.

Колегія, відновлюючи розгляд заперечення, запрошує на апеляційне засідання всіх учасників його розгляду.

Після розгляду заперечення по суті колегія приймає рішення Апеляційної палати.

При прийнятті рішення колегія Апеляційної палати враховує:

наявність обставин (фактів), якими обґрунтовувалось заперечення та доказів, якими вони підтверджуються;

наявність інших фактичних даних (порушення строку на оскарження рішення щодо заявки тощо), які мають значення для розгляду заперечення, а також доказів на їх підтвердження;

правовідносини, зумовлені установленними фактами;

правові норми, які регулюють ці правовідносини.

Колегія Апеляційної палати вирішує питання щодо задоволення заперечення чи відмови в його задоволенні.

Рішення Апеляційної палати складається із вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин, при цьому:

у вступній частині рішення вказуються дата його прийняття; склад колегії, що його прийняла, із зазначенням головуючого; відомості про об'єкт промислової власності, якого стосується заперечення; повне найменування сторін та інших осіб, які брали участь у розгляді заперечення;

описова частина має містити перелік матеріалів, що були взяті до уваги при розгляді заперечення; мотиви подання заперечення та стислий виклад вимог апелянта, пояснень і клопотань сторін, їх представників та інших учасників розгляду заперечення, дій,

виконаних колегією (огляд та дослідження доказів);

у мотивувальній частині вказуються обставини розгляду заперечення, встановлені колегією; результати дослідження матеріалів (доказів), на підставі яких прийнято рішення; доводи, за якими колегія відхилила клопотання і докази сторін; законодавство, яким колегія керувалася, приймаючи рішення;

резолютивна частина має містити висновок про задоволення заперечення або про відмову в задоволенні заперечення повністю чи частково. За результатами розгляду заперечення приймаються такі рішення:

про задоволення заперечення та відміну рішення Державної служби;

про відмову в задоволенні заперечення повністю та залишення рішення Державної служби чинним;

про відмову в задоволенні заперечення повністю або частково та зміну рішення Державної служби (у разі визнання помилковими мотивів цього рішення та встановленні інших підстав, що перешкоджають задоволенню заперечення в повному обсязі чи частково).

Рішення приймається більшістю голосів усіх членів колегії.

При прийнятті рішення ніхто не має права бути присутнім у залі апеляційного засідання, крім членів колегії. Члени колегії не мають права розголошувати міркувань, що були висловлені при прийнятті рішення.

Прийняте рішення викладається в письмовій формі і підписується всім складом колегії, яка розглядала заперечення. У разі незгоди члена колегії з прийнятим рішенням він може викласти у письмовій формі свою окрему думку, що додається до справи за запереченням.

Рішення колегії Апеляційної палати оголошується головуючим в апеляційному засіданні після закінчення розгляду заперечення.

За згодою сторін може бути оголошена тільки вступна та резолютивна частини рішення.

Рішення колегії Апеляційної палати, прийняте за результатами розгляду заперечення, набирає чинності після затвердження його наказом Державної служби.

Затвержене рішення Апеляційної палати надсилається апелянту та Державній службі не пізніше п'яти днів після його затвердження.

Рішення, яке направляється апелянту, надсилається з повідомленням про вручення.

До затвердження рішення колегії Апеляційної палати в місячний строк від дати його прийняття Голова Державної служби інтелектуальної власності України може внести мотивований письмовий протест на це рішення.

Підставами для внесення протесту можуть бути порушення норм чинного законодавства при прийнятті рішення колегії Апеляційної палати та порушення процедури розгляду заперечення.

Протест розглядається новим складом колегії за правилами, установленими цим Регламентом, у місячний строк від дати внесення протесту.

Члени колегії, які брали участь у розгляді заперечення, не можуть брати участі в розгляді протесту.

Рішення Апеляційної палати, прийняте за протестом, може бути скасоване лише судом.

Рішення Апеляційної палати після затвердження його наказом Державної служби є обов'язковим для апелянта, Державної служби та Укрпатенту і підлягає виконанню в порядку, установленому зазначеним наказом. Апелянт може оскаржити затвержене Державною службою рішення Апеляційної палати в судовому порядку протягом двох місяців від дати його одержання.

Після закінчення розгляду справа за запереченням зберігається в Апеляційній палаті протягом двох місяців.

Порядок визнання Апеляційною палатою знака добре відомим в Україні встановлюється окремим нормативно-правовим актом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Тема 8. Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)

8.1. Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) відповідно до законодавства України.

8.2. Вимоги до кандидатів у представники у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

8.3. Права представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

8.4. Обов'язки представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

8.5. Професійне самоврядування представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності визначено Положенням про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 р. N 545 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. N 938)

Це Положення відповідно до законів України у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності не тільки визначає правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), а й регулює відносини, пов'язані з набуттям, реалізацією і припиненням права займатися діяльністю патентного повіреного.

Патентний повірений надає фізичним та юридичним особам (далі - особи, які він представляє) допомогу і послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляє інтереси зазначених осіб у Держпатенті та установах, що належать до сфери його управління, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами.

Патентний повірений повинен бути громадянином України, який:

постійно проживає в Україні;

має повну вищу освіту, а також повну вищу освіту в сфері охорони інтелектуальної власності;

має не менш як п'ятирічний досвід практичної роботи у сфері охорони інтелектуальної власності;

склав кваліфікаційні екзамени, пройшов атестацію і одержав свідоцтво на право займатися діяльністю патентного повіреного.

Не можуть бути патентними повіреними працівники Держпатенту та установ, що належать до сфери його управління, а також особи, яким це заборонено відповідно до законодавства.

Держпатент веде Державний реєстр представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)*. Патентному повіреному, внесеному до Державного реєстру, присвоюється реєстраційний номер.

Особи, не зареєстровані в Державному реєстрі, не можуть іменувати себе патентними повіреними.

Держпатент забезпечує публікацію відомостей про патентних повірених, внесених до Державного реєстру, в офіційному бюлетені "Промислова власність".

Зазначені відомості щодо патентного повіреного, який працює за наймом, зобов'язана подавати особа, яка уклала з ним трудовий договір. Патентний повірений має особисту печатку із зазначенням свого прізвища та реєстраційного номера, а також розрахунковий та інші рахунки в установах банків на території України.

Патентний повірений діє за дорученням особи, яку він представляє. Це доручення засвідчується договором, довіреністю або іншим документом, що підтверджує його повноваження відповідно до законодавства.

Повноваження патентного повіреного можуть бути засвідчені також шляхом зазначення його прізвища та реєстраційного номера в заявці на видачу охоронного документа на об'єкт промислової власності, якщо заявка підписана заявником.

Держпатент не відповідає за зобов'язаннями патентних повірених.

Права патентного повіреного

Патентний повірений є незалежним під час виконання професійних обов'язків і керується у своїй діяльності законодавством та цим Положенням.

Патентний повірений має право згідно із законодавством, у межах доручення особи, яку він представляє, виконувати всі пов'язані з цим дії у відносинах з Держпатентом та установами, що належать до сфери його управління, а також судовими органами, кредитними установами, іншими фізичними та юридичними особами, зокрема:

- підписувати заяви, клопотання, описи, формули винаходів тощо;
- подавати та одержувати матеріали, що стосуються охоронних документів;
- виконувати платіжні операції;
- вносити зміни до опису винаходів і креслень;
- відкликати заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності;
- подавати доповнення, заперечення, скарги;
- вживати заходів для підтримання чинності охоронних документів;
- проводити науково-дослідні роботи, частиною яких є патентні дослідження;
- представляти інтереси власників прав на об'єкти інтелектуальної власності в державних і судових органах тощо.

Патентний повірений має право визначати порядок ознайомлення з інформацією, яка є предметом його професійного, ділового та іншого інтересу, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлювати для неї систему захисту, якщо інше не обумовлено законодавством та дорученням особи, яку він представляє.

Патентний повірений має право за погодженням з особою, яку він представляє, передавати свої повноваження іншому патентному повіреному, якщо інше не передбачено дорученням. Про це він повинен сповістити Держпатент.

Патентний повірений має право займатися своєю діяльністю індивідуально або разом з іншими патентними повіреними, створювати патентні агентства, фірми, бюро, контори тощо з правами юридичної особи, а також працювати за наймом.

Обов'язки патентного повіреного

Патентний повірений зобов'язаний сумлінно виконувати свої обов'язки і додержуватися вимог законодавства, захищати інтереси особи, яку він представляє.

Патентний повірений зобов'язаний зберігати в таємниці відомості, одержані ним під час здійснення своїх професійних

обов'язків, зокрема суть порушених особою, яку він представляє, питань, зміст консультацій, порад, роз'яснень тощо.

Патентний повірений зобов'язаний відмовитися від надання своїх послуг або припинити їх надання, якщо вони можуть бути використані у справі, в якій він вже представляв або консультував іншу особу з протилежними інтересами і конфлікт не був вирішений.

Набуття та припинення права займатися діяльністю патентного повіреного

Атестацію та реєстрацію патентних повірених здійснює Держпатент. Для проведення цієї роботи голова Держпатенту утворює атестаційну та апеляційну комісії.

Атестаційна комісія затверджує порядок проведення кваліфікаційних екзаменів, екзаменаційні завдання, призначає екзаменаторів, приймає рішення про допуск осіб, які мають намір займатися діяльністю патентних повірених (далі - кандидати у патентні повірені), до екзаменів та їх атестацію.

Апеляційна комісія розглядає скарги кандидатів у патентні повірені на рішення атестаційної комісії, здійснює контроль за

додержанням патентними повіреними вимог законодавства та цього Положення.

Атестаційна та апеляційна комісії діють відповідно до положень, які затверджуються головою Держпатенту. Організаційне забезпечення діяльності цих комісій здійснює Держпатент.

За атестацію кандидатів у патентні повірені вноситься плата, розмір якої визначається Держпатентом.

Кандидат у патентні повірені подає до Держпатенту заяву про атестацію його як представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного), складену за зразком згідно з додатком N 1, копії документів про освіту, документ про стаж роботи у сфері охорони інтелектуальної власності, документ про внесення плати за атестацію, а також (на розсуд кандидата) інші документи, що характеризують рівень його професійних знань.

Кандидат у патентні повірені визначає спеціалізацію майбутньої діяльності, яка враховується атестаційною комісією під час проведення екзамену.

Дані про спеціалізацію патентного повіреного вносяться до Державного реєстру та свідоцтва представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) за зразком згідно з додатком N 2. Особи, які успішно склали екзамен, атестуються як представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені). Відповідне рішення атестаційної комісії затверджує голова Держпатенту. Особа, яка не склала кваліфікаційних екзаменів, має право складати їх повторно через рік.

Рішення атестаційної комісії про відмову громадянину в атестації як патентного повіреного може бути оскаржено в місячний термін до апеляційної комісії Держпатенту. Апеляційна комісія приймає відповідне рішення в місячний термін з дати одержання скарги.

Рішення апеляційної комісії може бути оскаржено голові Держпатенту, рішення якого є остаточним.

26. Особа, яка атестована як патентний повірений, подає до Держпатенту заяву про її реєстрацію у Державному реєстрі та про видачу свідоцтва представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) за зразком згідно з додатком N 3.

Зазначена заява повинна бути подана не пізніше, як за один рік з дати прийняття рішення атестаційною комісією Держпатенту. Якщо заяву не подано у цей термін, заінтересована особа повинна пройти атестацію повторно.

За реєстрацію та видачу свідоцтва представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) сплачується збір, розмір якого визначається Кабінетом Міністрів України.

Право займатися діяльністю патентного повіреного виникає з дати внесення патентного повіреного до Державного реєстру.

Порядок ведення Державного реєстру визначається положенням про нього, яке затверджується головою Держпатенту.

За порушення вимог законодавства України у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності і цього Положення рішенням Держпатенту до патентного повіреного можуть бути застосовані такі заходи:

попередження;

зупинення дії свідоцтва представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) про право займатися діяльністю патентного повіреного на період до одного року;

скасування свідоцтва.

Свідоцтво представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) може бути скасовано у разі:

клопотання патентного повіреного;

втрати патентним повіреним громадянства України;

виїзду патентного повіреного на постійне місце проживання за межі України;

засудження патентного повіреного за вчинення злочину (після набрання вироком чинності);

обмеження судом дієздатності або визнання патентного повіреного недієздатним;

систематичного або грубого порушення патентним повіреним вимог актів законодавства України про охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності та цього Положення.

Скасування свідоцтва тягне за собою припинення права займатися діяльністю патентного повіреного.

Патентні повірені можуть об'єднуватися у громадські організації згідно із законодавством.

Важливо зауважити, що у Положенні про представників у справах інтелектуальної власності і досі вживається назва Установи – Держпатент, яка станом на сьогоднішній день є Державною службою інтелектуальної власності України.

Тема 9. Участь України в міжнародній співпраці у сфері інтелектуальної власності

9.1. Основні завдання і напрями міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності та його значення для економічного і соціально-культурного розвитку України.

9.2. Участь України в діяльності регіональних організацій з питань охорони інтелектуальної власності.

9.3. Двостороннє співробітництво України у сфері інтелектуальної власності.

9.4. Участь неурядових громадських організацій України в міжнародному співробітництві у сфері інтелектуальної власності.

Необхідність в міжнародній охороні інтелектуальної власності стала очевидна, коли іноземні учасники відмовилися прийняти участь в міжнародній виставці винаходів в Відні в 1873 р., побоювшись, що їх ідеї будуть викрадені і використані з комерційною метою в інших раїнах.

Започаткування Всесвітньої організації інтелектуальної власності бере початок з 1883 р., коли Іоганн Брамс створив свою третю симфонію, Роберт Луї Стівенсон написав “Острів скарбів”, а Джон Емелі Ремблінг завершив будівництво Бруклінського мосту в Нью-Йорку.

В цьому році появилася Паризька конвенція по охороні промислової власності - перший основний міжнародний договір, направлений на допомогу громадянам однієї країни в отриманні охорони на території інших країн у відповідності до їх інтелектуальних творінь в формі промислової власності, а саме: винаходів (патентів), товарних знаків, промислових зразків.

Паризька конвенція, учасниками якої були 14 держав вступила в силу в 1884 р. У відповідності з Конвенцією для виконання таких адміністративних задач, як організація засідань країн-учасниць, було створене міжнародне бюро.

В 1886 р. на міжнародній арені появляється авторсько-правова і разом з ним Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Мета цієї конвенції була в тому, щоб допомогти громадянам держав, які є учасниками, отримати міжнародну охорону свого права, контролювати використання – з отриманням за це користування відповідної винагороди своїх творчих праць, таких як: романи, оповідання, поеми, п'єси, опери, музичні постановки, сонати, малюнки, картини, скульптури і архітектурні твори.

Як і у випадку з Паризькою конвенцією, для виконання адміністративних задач в межах Берлінської конвенції було створене міжнародне бюро. В 1893 р. Цих два нових бюро об'єдналися в одну міжнародну організацію, яка називалась Об'єднані міжнародні бюро по охороні інтелектуальної власності (ця організація більш відома по її французькому скороченню – БІРПІ). Із штаб-квартирою розташованою в Берні (Швейцарія) : штатом працівників, яких нараховувалося сім чоловік, ця маленька організація стала попередником сьгоднішньої Всесвітньої

організації інтелектуальної власності - динамічного органу, який об'єднав 176 держав, використовуючи працю приблизно 650 працівників із 67 країн світу і маючи постійно розширюючи задачі і повноваження .

В міру зростання значення інтелектуальної власності змінювалася також і структура і форма Організації .В 1960 р. БІРПІ переїхала із Берну в Женеву щоб бути поближче до Організації Об'єднаних Націй і інших міжнародних організацій розташованих в цьому місті . На дипломатичній конференції в Стокгольмі в 1967 р. коли була встановлена ВОІВ, були переглянуті адміністративні і заключні положення існуючих в той час багатосторонніх договорів, адміністративні функції яких виконувала БІРПІ. Ці положення мали бути переглянуті, оскільки країни-учасниці організації прагнули, щоб ВОІВ стала незалежною від Шведської влади і набула того ж самого статусу які мали інші міжнародні організації, з тим щоб ВОІВ стала спеціалізованим закладом системи міжнародної організації ООН³ .

БІРПІ була міжнародною організацією, яка регулювала питання в галузі інтелектуальної власності задовго до створення ООН. Міжнародна організація може стати спеціалізованою установою ООН тільки в результаті підписання відповідного договору. ВОІВ як правонаступниця БІРПІ перетворилась в одне із шістнадцяти спеціалізованих закладів ООН після підписання такої угоди між ООН і ВОІВ, яке вступило в силу 17 грудня 1974р.

Спеціалізований заклад ООН зберігає свою незалежність .Кожний спеціалізований заклад має своїх членів . Всі країни - учасниці ООН мають право стати членами всіх спеціалізованих закладів, але фактично членами спеціалізованих закладів стають не всі країни-учасниці ООН. Більш того, членами спеціалізованих закладів можуть бути і держави, які не є членами ООН.(наприклад, Швейцарія є членом ВОІВ, але не є учасником ООН).

Кожен спеціалізований заклад має свій власний статут, свої керівні органи, свого вибраного керівника, свій прибуток, свій бюджет, працівників, програми і визначені види діяльності .Зрозуміло, що існують механізми координації діяльності між спеціалізованими закладами, ООН, але тим не менш, кожен заклад залишається господарем своєї долі і несе відповідальність у відповідності зі своїм статутом перед керівними органами, які складаються із країн-учасниць даної організації.

Угода між ВОІВ і ООН визнає, що ВОІВ в межах компетенції ООН і її органів веде свою діяльність у відповідності із засновуючими документами, договорами і угодами, адміністративні функції яких вона виконує, щоб спонукати розвиток творчої інтелектуальної діяльності і полегшення передачі технологій, яка відноситься до промислової власності в розвиваючихся державах, з метою прискорення економічного , соціального і культурного розвитку.

Засновницьким документом ВОІВ є Конвенція підписана в Стокгольмі в 1967 р. Характеристика структури ВОІВ включає в загальному вигляді відповіді на питання, яка мета організації, адміністративні функції яких союзів вона виконує, які країни в неї входять, які її задачі і як здійснюється керівництво і управління організацією.

В чому значення існування між владної організації інтелектуальної власності? Права інтелектуальної власності обмежені територіально, вони існують і можуть здійснюватися тільки в межах юрисдикції однієї країни або декількох країн, у відповідності з законодавствами якими вони були надані . Але результати творчої діяльності, включаючи винахідницькі ідеї, з легкістю перетинають державні кордони, що в умовах глобалізації соціально-економічного міжнародного життя довго заохочуються і ні в якому разі не обмежуються .

Більш того, враховуючи схожість підходів і процедур в галузі інтелектуальної власності в різних країнах, є досить логічно здійснити спрощення практичних процедур з допомогою міжнародної стандартизації і взаємного визнання прав: обов'язків між країнами . Саме тому і були прийняті багатосторонні договори в різноманітних галузях інтелектуальної власності .

Союзи, адміністративні функції яких здійснює ВОІВ засновані на договорах . Союз складається із всіх держав які приєдналися до конкретного даного договору . Існують договори трьох категорій.

Перша група договорів створює міжнародну систему охорони, тобто це договори, які є джерелами юридичної охорони, узгодженої між державами на міжнародному рівні . Наприклад, три договори по промисловій власності: Паризька конвенція, Мадридська угода про прийняття неправдивих або вводячи в оману розпоряджень щодо походження на товар і Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження і їх міжнародної реєстрації, Берлінська конвенція та інші .

До другої категорії відносяться договори метою яких є практичне забезпечення міжнародної охорони . Сюди можна віднести шість договорів по промисловій власності і це договір про патентну кооперацію (РСТ), який забезпечує надання міжнародних заявок на патенти ; Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, Лісабонської угоди яка вже була згадана вище (вона відноситься як до першої так і до другої категорії); будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для патентної процедури і Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.

Третя група включає договори, які створюють класифікаційну систему, а також процедури для їх удосконалення і постійного оновлення . До цієї категорії відноситься чотири договори . Це Стразбургська угода про Міжнародну патентну класифікацію товарів, Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків і Локарнська угода про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків .

Якщо в 1898 р. БІРПІ здійснювала адміністративні функції лише чотирьох міжнародних договорів, то століттям пізніше в 1998 р. її правонаступниця ВОІВ здійснює адміністративні функції вже двадцяти одного договору (два з них разом з іншими міжнародними організаціями).

Діяльність ВОІВ в загальному ведеться по трьох напрямках: реєстраційна діяльність, забезпечення міжнародного співробітництва по

адміністративним питанням інтелектуальної власності і програмна діяльність. Всі ці види діяльності направлені на досягнення основних задач ВОІВ, а саме сприяють підтримці поваги до інтелектуальної власності у всьому світі для того, щоб створити сприятливі умови для промислового і культурного розвитку шляхом стимулювання творчої діяльності: полегшення технології розповсюдження літературних і художніх творів.

Реєстраційна діяльність ВОІВ включає в себе прямі послуги заявникам і власникам прав на промислову власність. Цей вид діяльності включає в себе отримання і опрацювання міжнародних заявок у відповідності з Договором про патентну кооперацію, міжнародну реєстрацію знаків або надання для реєстрації промислових зразків. Звичайно ця діяльність фінансується за рахунок податків: зборів, сплачуваних заявниками, що складає близько трьох четвертих бюджету ВОІВ.

Діяльність щодо міжнародного співробітництва з адміністративних питань інтелектуальної власності в загальному зосереджена на управлінні роботою фондів патентних документів, використовується для проведення пошуку і зіставлення фондів патентних документів, а також розроблення методів полегшення доступу до інформації цих фондів; роботі по оновленню міжнародних класифікаційних систем; зіставленню все складніших статистичних даних; а також складанню регіональних оглядів по стану правових норм в галузі промислової власності і авторського права.

ВОІВ постійно оновлює свій загальнодоступний фонд законодавчих актів по промисловій власності і авторському праву, уривки з яких публікуються в щомісячному Бюлетені ВОІВ і на компакт-диску під назвою "IPLEX".

Основну роботу ВОІВ складає так звана програмна діяльність, яка включає в себе забезпечення більш широкого визнання існуючих договорів, оновлення по мірі необхідності таких договорів шляхом їх перегляду, розроблення нових договорів, а також організація і участь в діяльності по співробітництву з метою розвитку. Програмну діяльність ВОІВ можна розділити на два види: діяльність напрямку розвитку авторського права та суміжних прав і програма розвитку права промислової власності.

В функції ВОІВ входять:

Гармонізація національних законів і процедур в галузі інтелектуальної власності;

Надання послуг міжнародним заявникам на отримання прав на промислову власність;

Обмін інформацією в галузі інтелектуальної власності;

Надання навчальної підготовки і юридично-технічної допомоги розвиваючимся та іншим державам;

Сприяння у врегулюванні суперечок в галузі інтелектуальної власності між суб'єктами приватного права;

Методичне освоєння інформаційних технологій в якості інструменту зберігання, отримання і використання важливої інформації в галузі інтелектуальної власності.

Конвенція – засновник ВОІВ, передбачає створення чотирьох різноманітних органів: Генеральна асамблея; Конференція; координаційний комітет і Міжнародне бюро ВОІВ (або секретаріат).

Вищим органом ВОІВ є Генеральна асамблея. Крім загальних обов'язків і функцій в задачу Генеральної асамблеї входить призначення генерального директора по представленню координаційного комітету, а також:

Розглядає і затверджує доповіді і результати роботи Координаційного комітету і доповідає генеральному директору ВОІВ по всім питанням, що стосуються організації;

Приймає фінансові правила ВОІВ, затверджує дворічний бюджет, загальний для всіх союзів;

Затверджує доходи, запропоновані генеральним директором, що стосуються управління міжнародними угодами, які спрямовані на забезпечення охорони інтелектуальної власності;

Визначає робочу мову Секретаріату, приймає до уваги практику роботи ООН;

Також визначає, які держави не є членами ВОІВ і які міжурядові і міжнародні неурядові організації можуть бути допущені в якості спостерігачів на різних зустрічах і засіданнях.

Генеральна асамблея складається із всіх держав, які є членами ВОІВ і при цьому є членами любого з її союзів.

На відміну від Генеральної асамблеї **Конференція** складається із всіх країн які є членами ВОІВ, незалежно від того чи є вона членом якого-небудь союзу. Функції конференції можуть бути розподілені на п'ять груп:

а) конференція являє собою форум для обміну враженнями між усіма країнами-учасниками ВОІВ щодо питань, що стосуються інтелектуальної власності, і в цьому контексті Конференція частково може давати різноманітні рекомендації по цим питанням з врахуванням автономії і повноважень окремих союзів;

б) Конференція є органом, який розробляє дворічні програми співробітництва з метою розвитку розвиваючихся держав;

в) погоджує бюджет для цих цілей;

г) в компетенцію Конференції входить прийняття поправок. Пропозиції щодо поправок можуть пропонуватися любою країною-учасницею ВОІВ, Конференцій ним комітетом або генеральним директором;

д) Конференція як і Генеральна асамблея, може визначати, які державні організації допускаються в якості спостерігачів на її засідання.

Координаційний комітет є одночасно консультативним органом, щодо питань які становлять загальний інтерес і виконавчим органом Генеральної асамблеї і Конференції. Координаційний комітет консультує різноманітні органи союзів і ВОІВ щодо питань, які мають загальний інтерес для двох або більше союзів і самої ВОІВ, частково щодо питань видаткової частини бюджету, загальної для всіх союзів. Координаційний комітет також готує проекти порядку дня для Генеральної асамблеї і Конференції, а також проекти програм і бюджету Конференції.

Четвертим органом ВОІВ є **Міжнародне бюро або Секретаріат**. Його очолює генеральний директор і в теперішній час кількість його співробітників нараховує 650 чоловік більше ніж із 67 держав, які набираються у відповідності з принципом справедливого географічного розподілу, прийнятого в системі ООН.

Для того, щоб стати членом ВОІВ, держава повинна здати на збереження свої ратифікаційні грамоти або документи про приєднання до ВОІВ генеральному директору ВОІВ в Женеві. Держави-члени Паризької або Бернської конвенції можуть стати членами ВОІВ, тільки якщо вони вже пов'язані положеннями або одночасно ратифікували або приєдналися, принаймні до адміністративного положення Стокгольмського (1967р.) акту Паризької конвенції або Паризького (1971 р.) акту Бернської конвенції.

На 15 лютого 2001 р. членами Конвенції, яка засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ), були 176 держав. Україна і Російська Федерація стали членами ВОІВ 26 квітня 1970 року.

В 2000-2001 р. новими членами ВОІВ стали: Антигуа і Борбуда, Беліз, Домініканська Республіка, М'янмор і Сейшелли⁶.

Всесвітня організація інтелектуальної власності здійснює адміністративні функції по відношенню до основних універсальних міжнародних угод в галузі інтелектуальної власності.

Важливою формою міжнародної співпраці у сфері охорони ІВ є діяльність регіональних міжнародних організацій.

Європейська патентна організація (ЄПО) (1973 р.) заснована відповідно до підписання в Мюнхені Конвенції про видачу європейських патентів (Європейська патентна конвенція). Метою Європейської патентної конвенції є спрощення діловодства з патентних заявок у країнах Європи (тобто замість кількох патентних заявок, різними мовами і подавати до патентних відомств різних країн, з'явилась можливість подати одну заявку однією мовою до одного патентного відомства – Європейського з метою отримання патентів європейських країнах).

Штаб – квартира – Мюнхен. На грудень 1997 р. – 18 країн.

12 березня 1993 р. 9-ма країнами СНД було підписано Угоду про заходи щодо охорони промислової власності і про створення Міждержавної ради (МДР) з охорони промислової власності. Потім як наслідок було підписано Євразійську патентну конвенцію (вересень 1994 р.), відповідно до якої засновано Євразійську патентну організацію, що виконує адміністративні функції, пов'язані з діяльністю цієї організації і видачею євразійських патентів на винаходи.

З 1996 р. функціонує створене в рамках ЄС Товариство товарних знаків (СТМ), метою якого є гармонізація національних законів країн ЄС з питань охорони знаків для товарів і послуг з метою встановлення правил для спрощення і полегшення процедури міжнародної реєстрації знаків для країн-учасниць.

На африканському континенті діють:
африканська організація ІВ (ОАІ) (1977 р.);

африканська регіональна організація промислової власності (АКІРО) (1976 р.):

відомство промислової власності англomовних країн Африки.

Двостороннє співробітництво України у сфері інтелектуальної власності підтверджується підписанням відповідних двосторонніх договорів. Станом на 2012 рік Україною укладено наступні двосторонні договори у сфері інтелектуальної власності:

- Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про співробітництво в сфері охорони промислової власності;
- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про співробітництво в сфері охорони промислової власності;
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Виконавчою Владою Грузії про співробітництво у сфері охорони промислової власності;
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі охорони промислової власності;
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво у сфері охорони прав інтелектуальної власності;
- Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в області охорони промислової власності;
- Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав;
- Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності;
- Угода про співробітництво у сфері інтелектуальної власності між Кабінетом Міністрів України і Урядом Китайської Народної Республіки;
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про взаємну охорону прав на результати інтелектуальної діяльності, що створені та надані в ході двостороннього військово-технічного співробітництва;
- Угода між Україною та Грузією про взаємну правову охорону географічних зазначень для вин, спиртних напоїв та мінеральних вод;
- Угода між КМУ та Урядом Російської Федерації про взаємну охорону прав на результати інтелектуальної діяльності, що використовуються та отримані в ході двостороннього військово-технічного співробітництва.

Рекомендовані джерела

Основні нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
3. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
4. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 14. - Ст. 64.
5. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 р. (втратив чинність) //Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1991. - № 20. - Ст. 249.
6. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності" від 22.05.2003 р. № 850-IV. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 25. – Ст. 1173.
7. Закон України "Про внесення змін до Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм" від 10 липня 2003 р. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 33. – Ст. 1776.
8. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права" від 11 липня 2001 р. [Нова редакція] //Офіційний вісник України. - 2001. - № 32. - Ст. 1450.
9. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про кінематографію" від 15.05.2003 р. № 763-IV. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 23. – Ст. 1022.
10. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності" від 01.12.1998 р.№ 284-XIV. //Офіційний вісник України. – 1999. - № 3. – Ст. 14.
11. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про племінне тваринництво" у редакції Закону України "Про племінну справу у тваринництві" від 21 грудня 1999 р. № 1328-XIV //Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 6-7. - Ст. 37.
12. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" від 7 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України. -1996.-№36.-Ст. 64.
13. Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах" від 5 липня 1994 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 31. - Ст. 286.
14. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16 квітня 1991 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 2-3. - Ст. 20 Зі змінами і доповненнями від 12 червня 2003 р. //Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 37.
15. Закон України "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 р. //Відомості Верховної Ради України. -1992. - № 48. - Ст. 650.

16. Закон України "Про кінематографію" від 13 січня 1998 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 22. - Ст. 114. Зі змінами і доповненнями //Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 30. - Ст. 248.
17. Закон України "Про насіння і садивний матеріал" від 26 грудня 2002 р. //Відомості Верховної Ради України.
18. Закон України "Про науково-технічну інформацію" від 25.06.1993 р. № 3322-ХІІ. //Офіційний вісник України. – 1993. - № 26. – Ст. 157.
19. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 1 грудня 1998 р. //Голос України. -1998. - 22 грудня.
20. Закон України "Про наукову і науково-технічну експертизу" від 10 лютого 1995 р. //Відомості Верховної Ради України. -1995.-№9.-Ст. 56.
21. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" від 17 січня 2002 року № 2953-ІІІ //Офіційний вісник України - 2002. - № 7. - Ст. 276.
22. Закон України "Про охорону прав на винаходи і користі моделі" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 7. - Ст. 32. В редакції Закону України від 1 червня 2000 р. //Урядовий кур'єр. - 2000. - 12 липня.
23. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" від 16 червня 1999 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 32. - Ст. 267.
24. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України.-1994.-№7.-Ст. 36.
25. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994.-№7.-Ст. 34.
26. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21 квітня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1993. -№21. -Ст. 218.
27. Закон України "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" від 5 листопада 1998 р. //Відомості Верховної Ради України. -1998. - № 8. - Ст. 28.
28. Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12 липня 2001 р. //Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 47. - Ст. 251.
29. Закон України "Про телебачення та радіомовлення" від 21 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10, - Ст. 43. В редакції Закону України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" від 02.06.1995 р. № 198/95. //Голос України. – 1995. – 14 листопада.
30. Указ Президента України "Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні". Зі змінами і доповненнями, внесеними Указами Президента України від 22.10.1993 р. № 477/93 та 22.06.1994 р. № 324/94.
31. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про визначення повноважних органів, відповідальних за виконання Угоди про співробітництво

по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності" від 05.05.2003 р. № 258-р //Офіційний вісник України. - 2003. - № 18-19. - Ст. 863.

32. Постанова Кабінету Міністрів України "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір" від 27.01.2001 р. № 1756. //Офіційний вісник України. - 2001 - № 52. - Ст. 2369.

33. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності" від 28 квітня 2001 р. //Офіційний вісник України. - 2001 - № 18, - Ст. 790.

34. Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 р. № 545 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938) //Офіційний вісник України. - 1997. - № 35. - Ст. 1536.

35. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 //Інтелектуальна власність (нормативні акти). - 2002. - № 7-8. - С. 74.

36. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про реорганізацію Державного центру науково-технічної експертизи" від 20.12.2002р. №733. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 2. – Ст. 132.

37. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності" від 15.09.2003 р. № 622. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 40. - Ст. 2148.

38. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Порядку продажі (видачі) контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів та фонограм" від 02.03.2001 р. №101. //Офіційний вісник України. – 2001.

39. Парижская конвенция по охране промышленной собственности //Богуславский М.М. Патентные вопросы в международных отношениях. - М., 1962.

Рекомендована література

40. А. Штефан. Самозащита авторского права и смежных прав //Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. - № 3 (53).

41. Андросук Г. Колективне управління авторськими правами в Китаї //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 3.

42. Андросук Г. Системи державного управління патентно-ліцензійною діяльністю // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 5. – С. 20-40.

43. Андросук Г. Спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності як стимул економічного розвитку //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 1.

44. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
45. Арданов О. Вільне розповсюдження об'єктів авторського права і суміжних прав та добровільна винагорода за їх використання //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 6.
46. Арданов О. Ідентифікація в Інтернеті легального та нелегального контенту, що містить об'єкти авторського права і суміжних прав //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 12.
47. Арданов О. Розвиток партнерства для подолання цифрового піратства та налагодження схем легального використання об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 8.
48. Бенедисюк І. Реалізація функцій права в процесі захисту прав інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 4. – С. 35-42.
49. Бережний І. Новий порядок визначення уповноважених ОКУ — європейські правила гри //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 3.
50. Бондаренко С. Колективне управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав — невід'ємний елемент сучасної системи охорони права інтелектуальної власності //Інтелектуальна власність.- 2007. - № 2.
51. Відомості про структури державного управління у сфері промислової власності деяких країн Європейського Союзу (підготувала Балховська А.) //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 10.
52. Галінська С. Існування електронних бібліотек в Україні: сучасність та перспективи //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 11.
53. Герасимов В., Купчишин Г. Національна система колективного управління у глухому куті. Що далі? //Інтелектуальна власність.- 2007. - № 3.
54. Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 1. – С. 51-59.
55. Гордієнко С. Теоретично-прикладні проблеми визначення понятійно-категоріального апарату щодо інтелектуальної власності//Інтелектуальна власність.- 2010. - № 5.
56. Гуменюк О., Арданов О. Плагіат та інші актуальні проблеми реалізації авторського права у діяльності засобів масової інформації //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 5.
57. Давиденко Т., Столяренко О., Босенко В. Колективне управління правами на репрографічне відтворення в Бельгії //Інтелектуальна власність.- 2007. - № 11.
58. Давимука С. Інтелектуальна власність в інноваційному розвитку економіки України: стан та прогностичні оцінки //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 12.
59. Данилишин Б, Куценко В. Інтелектуальні ресурси в економічному зростанні: шляхи поліпшення та їх використання // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 71-72.

60. Данченко В. Проблеми, пов'язані з виплатою авторської винагороди підприємцями — власниками кафе, барів, ресторанів і нічних клубів //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 6.
61. Дарнтон Р. Google та майбутнє книг //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 3.
62. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб.- 2-ге вид., переробл.і доп. К.: ЦНЛ, 2006.
63. Державна система правової охорони інтелектуальної власності/ Укладач Н.Б. Москалюк. – Тернопіль, 2012. – 120 с.
64. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
65. Дмитришин В. Роль державної системи інтелектуальної власності у проведенні наукових досліджень у вищих навчальних закладах //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 7.
66. Дорожко Г., Кіф'юк Є. Питання охорони та захисту цифрових фотографічних творів //Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. - № 5 (55).
67. Досвід роботи державної податкової служби України у сфері інтелектуальної власності //Інтелектуальна власність.- 2007. - № 2.
68. Дроб'язко В. Актуальні проблеми авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі //Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. - № 5 (55).
69. Еннан Р. Права на результати інтелектуальної діяльності : зміст і сутність // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 6. – С. 10-17.
- 70.Жарінова А.Г. Інтелектуальна власність - основа підйому економіки України в умовах світової економічної кризи // Часопис Київського університету права. - 2008. - №4. - С. 149.
71. Жаров В. Основні заходи Державного департаменту інтелектуальної власності з організації набуття і захисту прав інтелектуальної власності Об'єднання європейських футбольних асоціацій та його комерційних партнерів //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 10.
72. Жаров В. Перспективи набуття Державним департаментом інтелектуальної власності та його експертним закладом статусів Міжнародного пошукового органу та Органу міжнародної попередньої експертизи //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 6.
73. За матеріалами комітетських слухань щодо авторського права і суміжних прав //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 7.
74. Завдання та функції Державного підприємства "Інтелзахист" - http://www.sdip.gov.ua/ua/dpi/intel_zavdan.html
- 75.Завдання та функції Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» - <http://www.uacr.gov.ua/>
- 76.Завдання та функції Державного підприємства «Український інститут промислової власності» - <http://www.ukrpatent.org>

77. Збереження науки відкритою: вплив політики у сфері інтелектуальної власності на розвиток науки //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 8.
78. Каміл Ідріс. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Переклад з англійської, Укрпатент, 2006, 371 с.
79. Коваль І. Визначення судової юрисдикції щодо захисту прав у сфері промислової власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 49-54.
80. Козирев А. Колективне управління авторськими та суміжними майновими правами, його ефективність і можливі альтернативи //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 8.
81. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
82. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
83. Мазурок Д. Об'єкти авторського права в міжнародному комерційному обороті //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 3.
84. Мацкевич О. Редактор засобу масової інформації як суб'єкт авторського права //Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. - № 5 (55).
85. Мосов С. Особливості нормативно-правового забезпечення сфери промислової власності в радянські часи //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 9.
86. Мосов С., Жарінова А. Інтелектуальна безпека України в контексті її входження до СОТ //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 6.
87. Мусієнко П . Авторські права як об'єкти відносин, пов'язаних з Інтернетом //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 10.
88. Наконечний В., Зайківський О., Турчин В. Право держави на інтелектуальну власність — міф чи реальність? //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 11.
89. Орлюк О. НДІ інтелектуальної власності: минуле, сучасне, майбутнє //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 4.
90. Орлюк О. Проблеми та перспективи систематизації законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 6.
91. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
92. Осипова Ю. Правовий статус вищого навчального закладу України як суб'єкта права інтелектуальної власності: загальна характеристика // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 2. – С. 3-11.
93. Паладій М. Вибір методів державного управління сферою інтелектуальної власності в умовах інтеграції до міжнародних співтовариств // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 3-13.

94. Паладій М. Ефективне використання інтелектуального потенціалу нації — основа інноваційного розвитку України //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 4.
95. Паладій М. Удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності — важлива складова інноваційного розвитку України //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 4.
96. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України /Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйов та ін. Державний департамент адаптації законодавства, Центр інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України. – К.: Слово, 2006, - 1104 с.
97. Про припинення митного оформлення товарів, щодо яких є підозра, що вони є контрафактними (Гащицький О.) //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 10.
98. Ревуцький С. Теоретичні засади щодо поняття та сутності розвитку світової економіки // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 2. – С. 30-34.
99. Салфетник Т. Аналіз розгляду Апеляційною палатою у I півріччі 2010 року заперечень проти рішень Державного департаменту інтелектуальної власності щодо набуття прав на знаки для товарів і послуг //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 9.
100. Слободян С. Поняття та ознаки твору як об'єкта авторського права //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 2.
101. Слободян С. Про право автора на недоторканість твору //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 2.
102. Слободян С. Про співвідношення авторського права і права власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 9.
103. Стосовно наявності порушення авторського права під час переривання кінофільму рекламними блоками (Березанська В.) //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 2.
104. Структура Держдепартаменту інтелектуальної власності // Офіційний веб-портал Держдепартаменту інтелектуальної власності - <http://www.sdip.gov.ua>
105. Троцька В. Винятки з правил в авторському праві і суміжних правах //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 9.
106. Цибенко Л. Зміни в законодавстві з питань інтелектуальної власності //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 9.
107. Цибенко Л., Потоцький М. Роль законотворчої діяльності в розвитку системи інтелектуальної власності //Інтелектуальна власність.- 2008. - № 1.
108. Щодо заборони суб'єктом авторського права організаціям колективного управління здійснення будь-якого використання його творів третіми особами (Березанська В.) //Інтелектуальна власність.- 2010. - № 4.